

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

АДМІНІСТРАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛІЦІЇ У ПИТАННЯХ ТА ВІДПОВІДЯХ

Навчальний посібник

«Видавництво
«Центр учбової літератури»
Київ — 2016

ББК ??
УДК ???
А 18

*Рекомендовано до друку
Вченою радою Національної академії внутрішніх справ
26 січня 2016 р., протокол № 1*

Рецензенти:

Голосніченко І.П. – доктор юридичних наук, професор;

Прилипо С.М. – доктор юридичних наук, професор, академік НАПрНУ, заслужений діяч науки і техніки.

Авторський колектив: Константінов С.Ф., Олефір В.І., Братель С.Г., Басс В.О., Білик В.М., Братков С.І., Варивода В.І., Великий В.І., Гусєва К.А., Дрозд О.Ю., Золотарьова Н.І., Калініченко А.П., Квітка Я.М., Кобко Є.В., Кузьмініх Г.Б., Кудря В.О., Либаш М.К., Михайлов Р.І., Мердова О.М., Павлівський М.К., Терещенко В.В., Тулінов В.С., Шруб І.В.

А 18 Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях: Навчальний посібник. – К. : Видництво «Центр учбової літератури», 2016. — 196 с.

ISBN 978-617-673-??

Навчальний посібник підготовлено відповідно до програми навчальної дисципліни «Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ», яка викладається у вищих навчальних закладах системи Міністерства внутрішніх справ України з урахуванням специфіки практичної діяльності органів Національної поліції в сучасних умовах.

Розрахований на слухачів та курсантів вищих навчальних закладів системи МВС України, а також викладачів та практичних працівників поліції.

**ББК ??
УДК ???**

ISBN 978-617-673-???

© Національна академія внутрішніх справ, 2016

© «Видавництво «Центр учбової літератури», 2016

ЗМІСТ

Вступ.....	7
Поняття, предмет і система дисципліни «Адміністративна діяльність поліції».....	8
Види адміністративної діяльності поліції.....	9
Форми адміністративної діяльності поліції.....	10
Методи адміністративної діяльності поліції	11
Характеристика основних положень Закону України «Про Національну поліцію».....	11
Повноваження Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо контролю за діяльністю поліції.....	12
Загальна характеристика превентивних поліцейських заходів.....	13
Підстави та порядок здійснення перевірки документів особи	14
Підстави та порядок здійснення опитування особи.....	15
Підстави та порядок здійснення поверхневої перевірки та огляду.....	16
Підстави та порядок зупинення транспортного засобу	17
Підстави та порядок здійснення обмеження доступу на визначену територію	17
Підстави та порядок обмеження пересування особи, транспортного засобу або фактичного володіння річчю	19
Підстави та порядок проникнення до житла чи іншого володіння особи..	21
Підстави та порядок перевірки поліцією дотримання вимог дозвільної системи.....	22
Підстави та порядок застосування технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису	24
Підстави та порядок перевірки дотримання обмежень, установлених законом стосовно осіб, які перебувають під адміністративним наглядом, та інших категорій осіб.....	24
Підстави та порядок здійснення поліцейського піклування.....	28
Загальна характеристика поліцейських заходів примусу	30
Підстави та порядок застосування фізичного впливу (сили).....	31
Підстави та порядок застосування вогнепальної зброї	31
Види спеціальних засобів, правова основа та порядок їх застосування поліцейськими	33
Правовий та соціальний захист поліцейських.....	37
Загальна характеристика проходження служби в поліції	43

Обмеження, пов'язані зі службою в поліції.....	45
Дисципліна в адміністративній діяльності поліції та способи її забезпечення	46
Поняття, види та характеристика адміністративного нагляду, що здійснюється поліцією.....	47
Правова основа, підстави та порядок встановлення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі	48
Поняття та види громадських місць	51
Форми організації охорони громадського порядку та безпеки.....	52
Організаційні форми участі громадян в охороні громадського порядку...53	
Характеристика основних положень Закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону».....	54
Компетенція органів законодавчої та виконавчої влади у сфері охорони громадського порядку	57
Правове положення, призначення, структура та завдання чергових частин поліції.....	61
Права та обов'язки оперативного чергового поліції	67
Інформаційні ресурси, що формуються поліцією	71
Правова основа та порядок розгляду пропозицій, заяв, скарг громадян в поліції	73
Організація особистого прийому громадян в поліції.....	73
Порядок складання та подання запитів на отримання публічної інформації, розпорядником якої є Міністерство внутрішніх справ України, поліція.....	74
Організація роботи дільничного інспектора поліції на адміністративній дільниці.....	76
Організація індивідуально-профілактичної роботи дільничного інспектора поліції з особами, які перебувають на профілактичних обліках.....	77
Правова основа, підстави та порядок взяття на профілактичний облік і зняття з обліку осіб, які вчинили насильство в сім'ї.....	78
Організація діяльності, завдання та обов'язки громадських помічників дільничних інспекторів поліції	80
Правова основа та порядок в'їзду іноземців в Україну, їх перебування на території держави, виїзду з України та транзитного проїзду	81
Поняття та призначення дозвільної системи, перелік об'єктів і предметів на які поширюються її правила. Перелік видів майна, що не може перебувати у власності громадян.....	85
Правова основа та порядок видачі дозволів на придбання зброї та боєприпасів.....	86

Правова основа, порядок придбання, використання та застосування пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії.....	90
Правова основа та вимоги щодо перевірки об'єктів дозвільної системи та власників мисливської зброї.....	92
Правова основа та порядок приймання, обліку, знищення та реалізації вилученої, добровільно зданої чи знайденої зброї	93
Відповідальність за порушення правил дозвільної системи.....	95
Правове положення, призначення та завдання приймального-розподільника ОНП для дітей.....	97
Правове положення, призначення та завдання спеціального приймального ОНП для утримання осіб, підданих адміністративному арешту.....	100
Правове регулювання та організація конвоювання (доставлення) затриманої або заарештованої особи.	101
Дії конвою під час надзвичайних подій та в особливих умовах	101
Дії конвойних нарядів під час надзвичайних подій, ускладнення обстановки, в особливих умовах	105
Види та призначення поліцейських нарядів, які використовуються для забезпечення публічної безпеки та порядку	106
Комплексне використання сил і засобів для забезпечення публічної безпеки та порядку	109
Порядок підготовки та управління нарядами патрульної служби поліції.....	110
Особливості охорони публічного порядку на залізничному, повітряному та водному транспорті.....	111
Правове регулювання та організація охорони власності підрозділами поліції охорони	114
Правова основа та порядок введення спеціальних планів	115
та проведення спеціальних операцій	115
Поняття та види масових заходів. Організація забезпечення охорони громадського порядку й безпеки громадян при їх проведенні ..	116
Організаційні заходи поліції з ліквідації масових заворушень і групових порушень громадського порядку	117
Особливості забезпечення громадської безпеки та порядку під час проведення спортивних змагань та футбольних матчів.....	127
Характеристика адміністративних правопорушень, які посягають на громадський порядок і громадську безпеку.....	130

Адміністративно-правові заходи держави, спрямовані на боротьбу з пияцтвом і алкоголізмом та діяльність поліції щодо їх реалізації.....	133
Адміністративно-правові засоби боротьби з проституцією, торгівлею людьми та діяльність поліції щодо протидії цим негативним явищам.....	136
Відповідальність за правопорушення, пов'язані з незаконним обігом наркотичних та психотропних речовин.....	138
Порядок переведення особового складу на посилений варіант оперативно-службової діяльності	142
Адміністративно-правові заходи держави, спрямовані на боротьбу з корупцією та діяльність поліції щодо їх реалізації	145
Мета, порядок і строки адміністративного затримання громадян в поліції, відмежування його від адміністративного доставлення	148
Строки адміністративного затримання	150
Особливості адміністративної відповідальності державних службовців, посадових осіб і депутатів.....	151
Особливості адміністративної відповідальності неповнолітніх	152
Особливості адміністративної відповідальності поліцейських	154
Адміністративно-правові заходи протидії насильству в сім'ї.....	154
Характеристика адміністративних правопорушень у сфері встановленого порядку управління	156
Поняття та характеристика адміністративно-юрисдикційної діяльності поліції.....	158
Повноваження поліції щодо складання протоколів та застосування заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення	159
Повноваження поліції щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення та накладання адміністративних стягнень.....	161
Характеристика та строки провадження поліцією у справах про адміністративні правопорушення	162
Загальна характеристика громадського контролю за діяльністю поліції	164
Правове регулювання та організація діяльності підрозділів поліції особливого призначення.....	165
Забезпечення публічної безпеки та порядку під час волевиявлення	166
Практичні завдання	170
Список рекомендованої літератури	179
Дані про авторів	187

ВСТУП

Соціально-економічний і науково-технічний розвиток України на сучасному етапі пов'язаний з вирішенням проблем будівництва державності та зміцнення правопорядку, інтелектуалізації суспільства. Сучасна законодавча діяльність Верховної Ради України має досить бурхливий характер. Усі закони, і насамперед ті, що обмежують права людини, сковують її поведінку, потребують глибокого соціологічного й юридичного аналізу.

Сьогодні в Україні здійснюються значні зміни у різних сферах життя. Змінюється і розвивається система нормативних актів, система оподаткування, банківська система, змінюються топоніми, відновлюються історичні назви і пам'ятники, свідомість людей по-іншому сприймає такі поняття, як «приватизація», «конкуренція», «бізнес», «опозиція» і «демократія», «парламент» і «плюралізм», «підприємництво» і «фермерство» тощо, реально гарантується право дотримуватись різних політичних і релігійних поглядів. Однак водночас держава повинна забезпечувати громадський порядок і законність, без чого неможливі жодні прогресивні зміни. Забезпечення правопорядку має здійснюватись перш за все через підвищення рівня культури поведінки, забезпечення пристойних соціальних і матеріальних умов життя, правового виховання громадян, а коли цього недостатньо, то і силою адміністративного примусу. Якщо враховувати Біблійне «спочатку було слово», то бажано, щоб адміністративна діяльність теж розпочиналась словом – словом попередження, переконання, роз'яснення правопорушнику необхідності додержання такої поведінки, яка б відповідала букві закону.

Правова система України почала формуватися, як відомо, з прийняттям Верховною Радою УРСР 16 липня 1990 року Декларації «Про державний суверенітет України». З цього часу Верховною Радою було прийнято більше 10000 законів, із яких більше 1000 стосуються основ державотворення, вирішення проблем економічного та соціально-культурного розвитку України, боротьби зі злочинністю, оборони і національної безпеки країни, інших питань внутрішнього життя і зовнішньої політики. З прийняттям у 1996 році Конституції України закладено фундамент нової правової системи, створено законодавчу основу для розвитку української незалежної держави. Водночас у становленні нової правової системи України наявні й істотні недоліки, зокрема у сфері охорони громадського порядку. Наукою і практикою, на жаль, не вироблено ще прогнозів розвитку та змін оперативної обстановки, стану правопорядку, розвитку кримінального й адміністративного законодавства.

Поліція здійснює свою діяльність з сфери забезпечення громадської безпеки, громадського порядку і боротьби зі злочинністю у двох основних сферах: кримінально-правовій і адміністративно-правовій. Це два важелі, використовуючи які, поліція впливає на стан правопорядку.

Близько 80% завдань і дій, які виконують поліцейські, належать до сфери адміністративної діяльності, адміністративного припинення протиправної поведінки. Вона відіграє в діяльності поліції особливу роль, бо завдяки цьому міліція має можливість безпосередньо втручатися в ситуацію, припиняти небезпечні дії суб'єкта, усувати причини та умови, що можуть призвести до тяжких наслідків, захищати належним чином право громадянина та держави. І чим активніше поліція буде використовувати права адміністративного примусу, тим вище ефективність охорони громадського порядку, тим менше умов, за яких може скоїтися злочин.

Адміністративна діяльність поліції – одна з основних спеціальних юридичних дисциплін, що вивчає закономірності державного управління у сфері боротьби зі злочинністю; охорони громадського порядку та забезпечення безпеки суспільства; конституційні основи та поняття громадського порядку; завдання, функції та організаційне утворення різних ланцюгів системи поліції; зміст, форми та методи адміністративно-правової охорони громадського порядку.

Головна мета вивчення курсу адміністративної діяльності полягає у засвоєнні основних положень адміністративно-правової діяльності поліції, видів такої діяльності та їх специфічних ознак, а також набуття навичок застосування чинного законодавства у боротьбі зі злочинністю та іншими правопорушеннями.

Поняття, предмет і система дисципліни «Адміністративна діяльність поліції»

Адміністративна діяльність поліції – це врегульована нормами адміністративного права її виконавчо-владна діяльність, спрямована на забезпечення особистої безпеки громадян, захист їх прав і свобод, законних інтересів, прав і інтересів юридичних осіб, громадського порядку, громадської безпеки та боротьбу з правопорушеннями.

Предметом курсу «адміністративна діяльність поліції» є управлінські відносини, що складаються у сфері організації та практичного здійснення охорони громадського порядку, забезпечення громадської безпеки, боротьби зі злочинністю і окремими адміністративними правопорушеннями в громадських місцях, відносини, в яких проявляється нормотворча, правозастосовча

та правоохоронна діяльність поліції, характер, форми і методи її здійснення, а також механізм її правового регулювання, наукові досягнення в цій галузі.

Система курсу визначається її змістом як спеціальної дисципліни, що вивчає адміністративну діяльність поліції та її правове регулювання. В основу системи курсу покладена реально існуюча система відносин, яка складається у сфері адміністративної діяльності поліції. Ці відносини поділяються на дві групи: відносини, загальні для всіх видів і напрямів адміністративної діяльності в цілому, і відносини в окремих її видах і напрямках. Відповідно і питання, які стосуються адміністративної діяльності поліції в цілому, складають загальну частину курсу, служб – особливу частину, а ті, що стосуються окремих видів і напрямів – спеціальну.

Види адміністративної діяльності поліції

В адміністративній діяльності поліції розрізняється два тісно пов'язаних між собою *види*:

1. Внутрішня (внутрішньосистемна) адміністративна діяльність;
2. Зовнішня (зовнішньосистемна) адміністративна діяльність.

Внутрішньосистемна адміністративна діяльність спрямована на забезпечення чіткого функціонування усіх підрозділів і служб, організованої роботи поліцейських, а також ефективне використання сил і засобів. Вона включає в себе:

- визначення структури поліції;
- планування роботи;
- контроль і перевірку виконання;
- розповсюдження позитивного досвіду;
- добір, розстановку та виховання кадрів;
- атестування поліцейських.

Переважає частина адміністративної діяльності поліції є зовнішня, тобто виходить за межі внутрішньоорганізаційних відносин, розповсюджується на непідпорядковані по службі державні і громадські організації, а також на громадян.

Розрізняють наступні напрями зовнішньої адміністративної діяльності поліції:

- 1) забезпечення публічної безпеки і порядку;
- 2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави;
- 3) протидії злочинності;

4) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

Форми адміністративної діяльності поліції

Під формами адміністративної діяльності поліції слід розуміти одиниці за своїм характером і правовою природою групи адміністративних дій, за допомогою яких поліція забезпечує громадський порядок, безпеку та веде боротьбу зі злочинністю.

Характеристика форм адміністративної діяльності дає уявлення про дії поліції стосовно виконання покладених на неї завдань.

Форми адміністративної діяльності зведені до двох основних груп:

- правові;
- неправові (організаційні).

До правових форм діяльності поліції (пов'язаних з утворенням і застосуванням норм права) належать:

1. Видання актів.

Застосування актів має місце у внутрішньосистемній діяльності. За їх допомогою вищі органи та посадові особи керують підлеглими підрозділами та працівниками поліції, планують роботу, застосовують заходи заохочення, накладають дисциплінарні стягнення.

2. Укладення договорів.

Відповідно до положення про державну службу охорони її підрозділи укладають договори з юридичними та фізичними особами на охорону об'єктів та квартир громадян. Особливістю юридичних властивостей цієї правової форми є те, що на відміну від нормативних та індивідуальних актів управління адміністративний договір вступає в силу за взаємним погодженням підрозділу охорони з іншими організаціями, а також громадянами.

3. Здійснення інших, юридично значущих дій.

До здійснення інших юридично значущих дій належать дії, які створюють нові юридичні положення, змінюють існуючі правові відносини або виступають в якості необхідної умови для настання правових наслідків. Це прийняття присяги, атестування поліцейських, реєстрація та ін.

Неправові форми управлінської діяльності не пов'язані з реалізацією розпорядчих повноважень поліції і не призводять до утворення правових норм або виникнення, зміни і припинення правовідносин.

Розрізняють два види таких форм:

1. Організаційно-технічні заходи це урегульовані технічними нормами дії щодо створення відповідних умов для роботи апарату управління. Це одержання та обробка інформації, облік діловодства, довідкова робота. Ці дії виконуються переважно допоміжним складом службовців.

2. *Громадсько-організаційні заходи* – сутність їх характеризується спрямованістю на проведення роботи з населенням і полягає в мобілізації населення на забезпечення громадського порядку і безпеки шляхом роз'яснення правових актів, проведення звітів перед населенням.

Методи адміністративної діяльності поліції

В адміністративно-правовому аспекті під методами адміністративної діяльності слід розуміти способи цілеспрямованого впливу на поведінку громадян, а також діяльність підприємств і організацій в інтересах забезпечення громадського порядку.

Основними методами адміністративної діяльності поліції є: переконання та примус.

Найбільш розповсюдженими формами використання методу переконання є:

- Здійснення систематичної роз'яснювальної роботи щодо норм адміністративно-правових актів;
- Інформування населення про стан охорони громадського порядку і боротьби зі злочинністю;
- Організаційна робота з громадськими формуваннями;
- Прийом громадян, бесіди з ними відносно стану громадського порядку.

Заходи адміністративного примусу залежно від цілей і способу забезпечення правопорядку класифікуються на наступні групи:

- Адміністративно-попереджувальні заходи;
- Заходи адміністративного припинення;
- Заходи адміністративної відповідальності.

Характеристика основних положень Закону України «Про Національну поліцію»

– Закон України «Про Національну поліцію» прийнятий в 2015 року складається із 11 розділів, 105 статей і прикінцевих та перехідних положень. У I розділі визначені загальні положення, а саме в ст. 1-й Закон надав визначення національної поліції України, в 2-й – визначив основні завдання поліції, в ст. 3 – здійснення нагляду за виконанням посадовими особами і громадянами законів та інших нормативних актів, що регулюють питання охорони громадського порядку;

- точне і неухильне виконання та дотримання поліцейськими правових актів, що регулюють застосування заходів адміністративного впливу;
- дотримання службової дисципліни.

При порушенні поліцейськими прав і законних інтересів громадян орган поліції зобов'язаний вжити заходів до відновлення цих прав, відшкодування матеріальних збитків, на вимогу громадянина публічно принести вибачення. Дотримання законності в адміністративній діяльності поліції, зокрема, і поліція взагалі, забезпечується здійсненням контролю, наглядом органів прокуратури, оскарженням незаконних дій поліцейського.

До способів забезпечення законності у діяльності поліції відносять контроль та нагляд, оскарження незаконних дій.

Основним способом забезпечення законності є контроль. Він полягає у перевірці виконання рішень вищих органів та інспектуванні щодо загального стану справ у підконтрольному розділі поліції.

Розрізняють контроль: державний, громадський, відомчий та судових органів.

Повноваження Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо контролю за діяльністю поліції

Відповідно до Конституції України, Законів України «Про статус народного депутата України», «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» право вищого контролю за законністю в діяльності ОВС належить Верховній Раді України.

Парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина та захист прав кожного на території України і в межах її юрисдикції на постійній основі здійснює Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, який у своїй діяльності керується Конституцією України, Законом України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» від 23 грудня 1998 року, законами України, чинними міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Уповноважений має право:

- 1) невідкладного прийому всіма посадовими особами поліції;
- 2) бути присутнім на службових нарадах всіх рівнів поліції;
- 3) безперешкодно відвідувати органи поліції;
- 4) ознайомлюватися з документами, у тому числі і секретними (таємними), та отримувати їх копії;

5) вимагати від посадових і службових осіб органів поліції сприяння проведенню перевірок, експертиз і надання відповідних висновків;

6) запрошувати посадових і службових осіб для отримання від них усних або письмових пояснень щодо обставин, які перевіряються по справі;

7) відвідувати у будь-який час місця тримання затриманих, попереднього ув'язнення, опитувати осіб, які там перебувають, та отримувати інформацію щодо умов їх утримання;

8) бути присутнім на засіданнях судів усіх інстанцій, у тому числі на закритих судових засіданнях, за умови згоди суб'єкта права, в інтересах якого судовий розгляд оголошено закритим;

9) звертатися до суду із заявою про захист прав і свобод людини і громадянина, які за станом здоров'я чи з інших поважних причин не можуть цього зробити самостійно, а також особисто або через свого представника брати участь у судовому процесі у випадках та порядку, встановлених законом;

10) направляти у відповідні органи акти реагування Уповноваженого у разі виявлення порушень прав і свобод людини і громадянина для вжиття цими органами заходів;

11) перевіряти стан дотримання встановлених прав і свобод людини і громадянина відповідними державними органами, в тому числі тими, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність.

Органи поліції, їх посадові та службові особи, до яких звернувся Уповноважений, зобов'язані співпрацювати з ним і надавати йому необхідну допомогу, зокрема:

1) забезпечувати доступ до матеріалів і документів, у тому числі на засадах, зазначених нормативними актами про охорону державної та службової таємниць;

2) надавати інформацію і пояснення стосовно фактичної і правової підстави своїх дій та рішень.

Відмова органів поліції, їх посадових і службових осіб від співпраці, а також умисне приховування або надання неправдивих даних, будь-яке незаконне втручання в діяльність Уповноваженого з метою протидії тягнуть за собою відповідальність згідно з чинним законодавством.

Загальна характеристика превентивних поліцейських заходів

Стаття 31 Закону України «Про Національну поліцію» визначає види превентивних поліцейських заходів:

1. Поліція може застосовувати такі превентивні заходи:

- 1) перевірка документів особи;
- 2) опитування особи;
- 3) поверхнева перевірка і огляд;
- 4) зупинення транспортного засобу;
- 5) вимога залишити місце і обмеження доступу до визначеної території;
- 6) обмеження пересування особи, транспортного засобу або фактичного володіння річчю;
- 7) проникнення до житла чи іншого володіння особи;
- 8) перевірка дотримання вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ;
- 9) застосування технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису;
- 10) перевірка дотримання обмежень, установлених законом стосовно осіб, які перебувають під адміністративним наглядом, та інших категорій осіб;
- 11) поліцейське піклування.

2. Під час проведення превентивних поліцейських заходів поліція зобов'язана повідомити особі про причини застосування до неї превентивних заходів, а також довести до її відома нормативно-правові акти, на підставі яких застосовуються такі заходи.

Підстави та порядок здійснення перевірки документів особи

Стаття 32 Закону України від 2 липня 2015 року «Про Національну поліцію» визначає підстави та порядок здійснення перевірки документів особи:

1. Поліцейський має право вимагати в особи пред'явлення нею документів, що посвідчують особу, та/або документів, що підтверджують відповідне право особи, у таких випадках:

- 1) якщо особа володіє зовнішніми ознаками, схожими на зовнішні ознаки особи, яка перебуває в розшуку, або безвісно зниклої особи;
- 2) якщо існує достатньо підстав вважати, що особа вчинила або має намір вчинити правопорушення;
- 3) якщо особа перебуває на території чи об'єкті із спеціальним режимом або в місці здійснення спеціального поліцейського контролю;
- 4) якщо в особі є зброя, боєприпаси, наркотичні засоби та інші речі, обіг яких обмежений або заборонений, або для зберігання, використання чи перевезення яких потрібен дозвіл, якщо встановити такі права іншим чином неможливо;

5) якщо особа перебуває в місці вчинення правопорушення або дорожньо-транспортної пригоди, іншої надзвичайної події;

6) якщо зовнішні ознаки особи чи транспортного засобу або дії особи дають достатні підстави вважати, що особа причетна до вчинення правопорушення, транспортний засіб може бути знаряддям чи об'єктом вчинення правопорушення.

Підстави та порядок здійснення опитування особи

Стаття 33 Закону України від 2 липня 2015 року «Про Національну поліцію» визначає підстави та порядок.

1. Поліцейський може опитати особу, якщо існує достатньо підстав вважати, що вона володіє інформацією, необхідною для виконання поліцейських повноважень.

Опитування особи – це засіб спілкування поліцейського з громадянином, під час якого працівником поліції досягається мета, щодо отримання інформації від особи, що опитується, про скоєнні кримінальні та адміністративні правопорушення або такі, що мають бути вчиненні, про осіб причетних до їх вчинення та про інші події, що мають значення для підтримання публічного порядку і громадської безпеки або такі, що належать до сфери діяльності поліцейських служб.

Для опитування поліцейський може запросити особу до поліцейського приміщення.

2. Надання особою інформації є добровільним. Особа може відмовитися від надання інформації. Проведення опитування неповнолітніх допускається тільки за участю батьків (одного з них), іншого законного представника або педагога.

3. Перед проведенням опитування особи поліцейський роз'яснює їй підстави та мету застосування поліцейського заходу, якщо це не перешкодить виконанню поліцією повноважень, покладених на неї цим Законом.

До числа осіб, від яких поліцейським може бути отримана корисна інформація, належать особи, які були свідками протиправної поведінки інших осіб, потерпілі, особи, яким відомі факти або обставини вчинення злочинів або адміністративних проступків від інших осіб, особи, які можуть володіти інформацією про причини та обставини нещасних випадків з людьми, аварій на транспорті, порушень правил експлуатації та поводження з об'єктами підвищеної небезпеки тощо.

Підстави та порядок здійснення поверхневої перевірки та огляду

Стаття 34 Закону України від 2 липня 2015 року «Про Національну поліцію» визначає підстави та порядок поверхневої перевірки та огляду.

1. Поверхнева перевірка як превентивний поліцейський захід є здійсненням візуального огляду особи, проведенням по поверхні вбрання особи рукою, спеціальним приладом або засобом, візуальним оглядом речі або транспортного засобу.

2. Поліцейський для здійснення поверхневої перевірки особи може зупиняти осіб та/або оглядати їх, якщо існує достатньо підстав вважати, що особа має при собі річ, обіг якої заборонено чи обмежено або яка становить загрозу життю чи здоров'ю такої особи або інших осіб.

3. Поверхнева перевірка здійснюється поліцейським відповідної статі. У невідкладних випадках поверхневу перевірку може здійснити будь-який поліцейський лише з використанням спеціального приладу або засобу.

4. Поліцейський може здійснювати поверхневу перевірку речі або транспортного засобу:

1) якщо існує достатньо підстав вважати, що в транспортному засобі знаходиться правопорушник або особа, свобода якої обмежується в незаконний спосіб;

2) якщо існує достатньо підстав вважати, що в транспортному засобі знаходиться річ, обіг якої заборонено чи обмежено або яка становить загрозу життю чи здоров'ю такої особи або інших осіб;

3) якщо існує достатньо підстав вважати, що річ або транспортний засіб є знаряддям вчинення правопорушення та/або знаходиться в тому місці, де може бути скоєно кримінальне правопорушення, для запобігання якого необхідно провести поверхневу перевірку.

5. Поверхнева перевірка речі або транспортного засобу здійснюється шляхом візуального огляду речі та/або транспортного засобу або візуального огляду салону та багажника транспортного засобу. Поліцейський при здійсненні поверхневої перевірки має право вимагати відкрити кришку багажника та/або двері салону.

6. Під час поверхневої перевірки речі або транспортного засобу особа повинна самостійно показати поліцейському вміст особистих речей чи транспортного засобу.

7. При виявленні в ході поверхневої перевірки будь-яких слідів правопорушення поліцейський забезпечує їх схоронність та огляд відповідно до вимог статті 237 Кримінального процесуального кодексу України.

Підстави та порядок зупинення транспортного засобу

Стаття 35 Закону України від 2 липня 2015 року «Про Національну поліцію» визначає підстави та порядок зупинення транспортного засобу.

1. Поліцейський може зупиняти транспортні засоби у разі:

1) якщо водій порушив Правила дорожнього руху;
2) якщо є очевидні ознаки, що свідчать про технічну несправність транспортного засобу;

3) якщо є інформація, що свідчить про причетність водія або пасажирів транспортного засобу до вчинення дорожньо-транспортної пригоди, кримінального чи адміністративного правопорушення, або якщо є інформація, що свідчить про те, що транспортний засіб чи вантаж можуть бути об'єктом чи знаряддям учинення дорожньо-транспортної пригоди, кримінального чи адміністративного правопорушення;

4) якщо транспортний засіб перебуває в розшуку;

5) якщо необхідно здійснити опитування водія чи пасажирів про обставини вчинення дорожньо-транспортної пригоди, кримінального чи адміністративного правопорушення, свідками якого вони є або могли бути;

6) якщо необхідно залучити водія транспортного засобу до надання допомоги іншим учасникам дорожнього руху або поліцейським або як свідка під час оформлення протоколів про адміністративні правопорушення чи матеріалів дорожньо-транспортних пригод;

7) якщо уповноважений орган державної влади прийняв рішення про обмеження чи заборону руху;

8) якщо спосіб закріплення вантажу на транспортному засобі створює небезпеку для інших учасників дорожнього руху;

9) порушення порядку визначення і використання на транспортному засобі спеціальних світлових або звукових сигнальних пристроїв.

2. Поліцейський зобов'язаний поінформувати водія про конкретну причину зупинення ним транспортного засобу з детальним описом підстави зупинки, визначеної у цій статті.

Підстави та порядок здійснення обмеження доступу на визначену територію

Стаття 36 Закону України від 2 липня 2015 року «Про Національну поліцію» визначає підстави та порядок здійснення обмеження доступу на визначену територію:

1. Поліцейський уповноважений вимагати від особи (осіб) залишити визначене місце на певний строк або заборонити чи обмежити особам доступ до визначеної території або об'єктів, якщо це необхідно для забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони життя і здоров'я людей, для збереження та фіксації слідів правопорушення.

2. Поліцейський може обмежувати або забороняти рух транспорту і пішоходів на окремих ділянках вулиць і автомобільних доріг у разі затримання осіб відповідно до закону, під час аварій, інших надзвичайних ситуацій, якщо це необхідно для забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони життя і здоров'я людей.

Поліцейський має право вимагати, щоб особа або особи залишили певне, конкретно визначене місце на певний строк або заборонити чи обмежити особі чи особам доступ до визначеної території або об'єктів, у таких випадках:

- 1) це необхідно для забезпечення публічної безпеки і порядку,
- 2) це необхідно для охорони життя і здоров'я людей,
- 3) для збереження та фіксації слідів правопорушення.

Поліцейський має право обмежити або заборонити рух транспорту і пішоходів на конкретно визначених, окремих ділянках вулиць і автомобільних доріг у таких випадках: а) у разі затримання осіб, б) під час аварій, в) інших надзвичайних ситуацій, якщо це необхідно для забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони життя і здоров'я людей. Кодексом цивільного захисту України визначено, що аварія це – небезпечна подія техногенного характеру, що спричинила ураження, травмування населення або створює на окремій території чи території суб'єкта господарювання загрозу життю або здоров'ю населення та призводить до руйнування будівель, споруд, обладнання і транспортних засобів, порушення виробничого або транспортного процесу чи спричиняє наднормативні, аварійні викиди забруднюючих речовин та інший шкідливий вплив на навколишнє природне середовище. Надзвичайна ситуація – обстановка на окремій території чи суб'єкті господарювання на ній або водному об'єкті, яка характеризується порушенням нормальних умов життєдіяльності населення, спричинена катастрофою, аварією, пожежею, стихійним лихом, епідемією, епізоотією, епіфітотією, застосуванням засобів ураження або іншою небезпечною подією, що призвела (може призвести) до виникнення загрози життю або здоров'ю населення, великої кількості загинилих і постраждалих, завдання значних матеріальних збитків, а також до неможливості проживання населення на такій території чи об'єкті, провадження на ній господарської діяльності.

Підстави та порядок обмеження пересування особи, транспортного засобу або фактичного володіння річчю

Стаття 37 Закону України від 2 липня 2015 року «Про Національну поліцію» визначає підстави та порядок обмеження пересування особи чи транспортного засобу або фактичного володіння річчю:

1. Поліція уповноважена затримувати особу на підставах, у порядку та на строки, визначені Конституцією України, Кримінальним процесуальним кодексом України та Кодексом України про адміністративні правопорушення, а також іншими законами України.

2. Відлік часу утримання затриманої фізичної особи в спеціально відведених для цього приміщеннях рахується з моменту її фактичного затримання.

3. У випадках, визначених частиною другою цієї статті, поліцейські повинні негайно викликати медичних працівників до місця фактичного знаходження таких осіб, а також, за можливості, поінформувати членів сім'ї.

4. Поліцейський може тимчасово обмежити фактичне володіння річчю або пересування транспортного засобу для запобігання небезпеці, якщо є достатні підстави вважати, що річ або транспортний засіб можуть бути використані особою з метою посягання на своє життя і здоров'я або на життя чи здоров'я іншої людини, або пошкодження чужої речі. На вимогу особи поліцейський зобов'язаний повідомити про причини застосування ним відповідних заходів.

Обмеження фактичного володіння річчю здійснюється на підставах та в порядку, визначених Кримінальним процесуальним кодексом України та Кодексом України про адміністративні правопорушення.

5. Обмеження фактичного володіння річчю здійснюється шляхом вилучення речі в її фактичного володільця, обмеження її перенесення або перевезення.

Поліцейський зобов'язаний у письмовій формі повідомити свого керівника про тимчасове обмеження фактичного володіння річчю особи, а також зобов'язаний скласти протокол про здійснення тимчасового обмеження фактичного володіння річчю та вручити протокол цій особі.

6. Тимчасове обмеження пересування особи та перенесення або перевезення речі негайно припиняється, якщо немає необхідності здійснювати такий захід.

Згідно зі ст. 29 Конституції України: у разі нагальної необхідності запобігти злочинові чи його припинити уповноважені на те законом органи можуть застосувати тримання особи під вартою як тимчасовий запобіжний захід, обґрунтованість якого протягом сімдесяти двох годин має бути

перевірена судом. Затримана особа негайно звільняється, якщо протягом сімдесяти двох годин з моменту затримання їй не вручено вмотивованого рішення суду про тримання під вартою. Кожному заарештованому чи затриманому має бути невідкладно повідомлено про мотиви арешту чи затримання, роз'яснені його права та надана можливість з моменту затримання захищати себе особисто та користуватися правовою допомогою захисника.

Про арешт або затримання людини має бути негайно повідомлено родичів заарештованого чи затриманого.

У ст. 263 КУпАП визначено, що адміністративне затримання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, може тривати не більш як три години, для складення протоколу, а в необхідних випадках для встановлення особи і з'ясування обставин правопорушення – до трьох діб з повідомленням про це письмово прокурора протягом двадцяти чотирьох годин з моменту затримання.

Осіб, які порушили правила обігу наркотичних засобів і психотропних речовин, може бути затримано на строк до трьох годин для складення протоколу, а в необхідних випадках для встановлення особи, проведення медичного огляду, з'ясування обставин придбання вилучених наркотичних засобів і психотропних речовин та їх дослідження – до трьох діб з повідомленням про це письмово прокурора протягом двадцяти чотирьох годин з моменту затримання.

Відповідно до ст. 12 Кримінально процесуального кодексу України: кожен, кого затримано через підозру або обвинувачення у вчиненні кримінального правопорушення або інакше позбавлено свободи, повинен бути в найкоротший строк доставлений до слідчого судді для вирішення питання про законність та обґрунтованість його затримання, іншого позбавлення свободи та подальшого тримання. Затримана особа негайно звільняється, якщо протягом сімдесяти двох годин з моменту затримання їй не вручено вмотивованого судового рішення про тримання під вартою.

Особа є затриманою з моменту, коли вона силою або через підкорення наказу змушена залишатися поряд із уповноваженою службовою особою чи в приміщенні, визначеному уповноваженою службовою особою, відповідно до ст. 209 КПК.

Відповідно до положень Основного Закону про затримання людини має бути негайно повідомлено родичів затриманого (ст. 29 Конституції України). Про місце перебування особи, затриманої за вчинення адміністративного правопорушення, негайно повідомляються її родичі, а на її прохання також власник відповідного підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган (ст. 261 КУпАП).

Строки, встановлені ст. 115 Кримінальним процесуальним Кодексом, обчислюються годинами, днями і місяцями. Строки можуть визначатися вказівкою на подію. При обчисленні строку годинами строк закінчується в останню хвилину останньої години. При обчисленні строку днями строк закінчується о двадцять четвертій годині останнього дня строку. При обчисленні строків місяцями строк закінчується у відповідне число останнього місяця. Якщо закінчення строку, який обчислюється місяцями, припадає на той місяць, який не має відповідного числа, то строк закінчується в останній день цього місяця. При обчисленні строків днями та місяцями не береться до уваги той день, від якого починається строк. При обчисленні процесуального строку в нього включаються вихідні і святкові дні, а при обчисленні строку годинами – і неробочий час. Якщо закінчення строку, який обчислюється днями або місяцями, припадає на неробочий день, останнім днем цього строку вважається наступний за ним робочий день.

Вилучення речей і документів визначено ст. 265 КУпАП.

Транспортний засіб може бути тимчасово затриманий на строк до вирішення справи про адміністративне правопорушення, але не більш як на три дні з дати такого затримання. Строк затримання транспортного засобу обчислюється з моменту винесення постанови у справі про адміністративне правопорушення, складення протоколу про адміністративне правопорушення або акта огляду та тимчасового затримання транспортного засобу, а строк зберігання – з моменту доставлення транспортного засобу на спеціальний майданчик чи стоянку. (п. 10 Порядку тимчасового затримання та зберігання транспортних засобів на спеціальних майданчиках і стоянках, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів від 17 грудня 2008 р. № 1102).

Підстави та порядок проникнення до житла чи іншого володіння особи

Стаття 38 Закону України від 2 липня 2015 року «Про Національну поліцію» визначає підстави та порядок проникнення до житла чи іншого володіння особи.

1. Поліція може проникнути до житла чи іншого володіння особи без вмотивованого рішення суду лише в невідкладних випадках, пов'язаних із:

1) рятуванням життя людей та цінного майна під час надзвичайних ситуацій;

2) безпосереднім переслідуванням осіб, підозрюваних у вчиненні злочину;

3) припиненням злочину, що загрожує життю осіб, які знаходяться в житлі або іншому володінні.

2. Проникнення поліцейського до житла чи іншого володіння особи не може обмежувати її права користуватися власним майном.

3. Про застосування вказаного поліцейського заходу обов'язково складається протокол.

Конституція України (стаття 30) гарантує кожному недоторканність житла чи іншого володіння особи.

Відповідно до зазначеної статті Конституції України не допускається проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду чи обшуку інакше як за вмотивованим рішенням суду. У невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину, можливий інший, встановлений законом, порядок проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду і обшуку.

Відповідно до статті 8 Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року кожен має право на повагу до свого приватного і сімейного життя, до свого житла і кореспонденції. Органи державної влади не можуть втручатись у здійснення цього права, за винятком випадків, коли втручання здійснюється згідно із законом і є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб.

Згідно статті 233 Кримінального процесуального кодексу України під житлом особи розуміється будь-яке приміщення, яке знаходиться у постійному чи тимчасовому володінні особи, незалежно від його призначення і правового статусу, та пристосоване для постійного або тимчасового проживання в ньому фізичних осіб, а також всі складові частини такого приміщення. Не є житлом приміщення, спеціально призначені для утримання осіб, права яких обмежені законом. Під іншим володінням особи розуміються транспортний засіб, земельна ділянка, гараж, інші будівлі чи приміщення побутового, службового, господарського, виробничого та іншого призначення тощо, які знаходяться у володінні особи.

Підстави та порядок перевірки поліцією дотримання вимог дозвільної системи

Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 1992 року «Положення про дозвільну систему» № 576 *дозвільна система* – це особливий порядок виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, об-

ліку і використання спеціально визначених предметів, матеріалів і речовин, а також відкриття та функціонування окремих підприємств, майстерень і лабораторій з метою охорони інтересів держави та безпеки громадян.

Призначення дозвільної системи:

- попередження порушень правил придбання, зберігання, обліку, перевезення, використання та знищення предметів і речовин, на які встановлений особливий режим користування;
- попередження використання підконтрольних об'єктів і предметів не за призначенням і в злочинних цілях;
- перешкоджання викрадення, втрат і загублення предметів і речовин, на які встановлена дозвільна система;
- застосування до порушників порядку і правил дозвільної системи передбачених законом заходів адміністративно-правового впливу;
- здійснення взаємодії з іншими відомствами у сфері наведення належного порядку на об'єктах дозвільної системи.

Поліція в порядку, визначеному Міністерством внутрішніх справ України, може оглядати за участю адміністрації (керівництва) юридичних осіб, фізичних осіб (у тому числі фізичних осіб – підприємців) чи їх уповноважених представників приміщення, де знаходяться зброя, спеціальні засоби, боєприпаси, вибухові речовини та матеріали, інші предмети, матеріали і речовини, щодо зберігання і використання яких визначено спеціальні правила або порядок та на які поширюється дозвільна система органів поліції, а також безпосередньо оглядати місця їх зберігання з метою перевірки дотримання правил поведження з ними та правил їх використання.

Поліція може оглядати зброю, спеціальні засоби, боєприпаси, що знаходяться у фізичних та юридичних осіб, інші предмети, матеріали і речовини, щодо зберігання та використання яких визначено спеціальні правила чи порядок та на які поширюється дозвільна система органів поліції, з метою перевірки дотримання правил поведження з ними та правил їх використання.

Поліція відповідно до порядку, визначеного Міністерством внутрішніх справ України, вилучає зброю, спеціальні засоби, боєприпаси, вибухові речовини та матеріали, інші предмети, матеріали і речовини, щодо зберігання і використання яких визначено спеціальні правила чи порядок та на які поширюється дозвільна система органів поліції, а також опечатує і закриває об'єкти, де вони зберігаються чи використовуються (у тому числі стрілецькі тири, стрільбища невійськового призначення, мисливські стенди, підприємства і майстерні з виготовлення та ремонту зброї, спеціальних засобів, боєприпасів, магазини, у яких здійснюється їх продаж, піротехнічні майстерні, пункти вивчення матеріальної частини зброї, спеціальних засобів, правил поведження з ними та їх застосування) у випадку виявлення

порушення правил поведінки з ними та правил їх використання, що загрожують громадській безпеці, до усунення таких порушень.

Поліція інформує відповідний орган Міністерства внутрішніх справ України в одноденний строк про кожен факт виявленого порушення правил зберігання і використання зброї, спеціальних засобів, боєприпасів, вибухових речовин та матеріалів, інших предметів, матеріалів і речовин, щодо зберігання і використання яких визначено спеціальні правила чи порядок та на які поширюється дозвільна система органів поліції.

Підстави та порядок застосування технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису

Поліція для забезпечення публічної безпеки і порядку може закріплювати на форменому одязі, службових транспортних засобах, монтувати/розміщувати по зовнішньому периметру доріг і будівель автоматичну фото- і відеотехніку, а також використовувати інформацію, отриману із автоматичної фото- і відеотехніки, що знаходиться в чужому володінні, з метою:

- 1) попередження, виявлення або фіксування правопорушення, охорони громадської безпеки та власності, забезпечення безпеки осіб;
- 2) забезпечення дотримання правил дорожнього руху.

Інформація про змонтовану/розміщену автоматичну фототехніку і відеотехніку повинна бути розміщена на видному місці.

Підстави та порядок перевірки дотримання обмежень, установлених законом стосовно осіб, які перебувають під адміністративним наглядом, та інших категорій осіб

Підставою перевірки дотримання обмежень стосовно осіб, які перебувають під адміністративним наглядом є: Закон України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі» від 01.12.1991 р., затверджена наказом МВС України, Державного департаменту України з питань виконання покарань від 04.11.2003 р. № 1203/203 Інструкція про організацію здійснення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі

Для забезпечення ефективного профілактичного впливу на осіб, які перебувають під адміністративним наглядом, дільничний інспектор поліції взаємодіє з членами спостережної комісії місцевих рад та громадськими формуваннями.

Дільничні інспектори поліції та працівники карного розшуку зобов'язані проводити індивідуально-попереджувальну роботу з піднаглядним з метою запобігання випадкам ухилення його від адміністративного нагляду. У разі отримання відомостей про наміри піднаглядного ухилитися від адміністративного нагляду або вчинити правопорушення доповідають начальнику органу поліції пропозиції щодо посилення контролю за поведінкою і способом життя такої особи.

Контроль за додержанням піднаглядним правил адміністративного нагляду і встановлених судом обмежень дій піднаглядного здійснюється дільничними інспекторами поліції у взаємодії з працівниками карного розшуку, інших служб і підрозділів з суворим дотриманням прав особи на повагу до її приватного та сімейного життя, недоторканості житла і таємниці листування.

Будь-яке втручання у права особи може бути здійснене лише на підставі закону та у випадках обґрунтованої необхідності захисту національної та громадської безпеки або економічного добробуту країни.

Про результати перевірок додержання піднаглядними правил і обмежень дій адміністративного нагляду працівники поліції здійснюють запис у листку контролю за дотриманням встановлених обмежень дій піднаглядним та рапортом доповідають начальнику органу поліції.

У разі, якщо піднаглядному судом встановлені обмеження дій у вигляді реєстрації в поліції, то за письмовим рішенням начальника органу поліції така реєстрація здійснюється працівником сектору дільничних інспекторів поліції, дільничним інспектором поліції, працівником карного розшуку або черговим органу поліції, про що здійснюється запис у реєстраційному листку. Час явок встановлюється з таким розрахунком, щоб це не впливало на роботу і навчання піднаглядного.

Якщо піднаглядний мешкає на значній відстані від органу поліції, то йому з письмового дозволу начальника органу поліції може встановлюватися явка для реєстрації в службове приміщення дільничного інспектора поліції, про що здійснюється запис у реєстраційному листку.

Під час реєстрації з піднаглядним проводиться бесіда профілактичного характеру, про що складається довідка.

Питання про виїзд піднаглядного з місця постійного проживання за межі району (міста) в особистих справах вирішується з письмового дозволу начальника органу поліції на підставі письмової заяви піднаглядного на термін, який не перевищує 10 діб, з урахуванням часу перебування його у дорозі.

У разі дозволу на тимчасовий виїзд до іншої місцевості піднаглядному вручається під підпис маршрутний листок за формою, визначеною Інструк-

цією (наказ МВС, ДДУзПВП від 04.11.2003 р. № 1303/203). Про виїзд піднаглядного дільничний інспектор поліції письмово повідомляє орган поліції, на територію обслуговування якого цей піднаглядний має прибути.

Після прибуття піднаглядного на територію обслуговування іншого органу поліції працівник сектору дільничних інспекторів поліції, а за його відсутності – дільничний інспектор поліції, або працівник карного розшуку, або черговий органу поліції реєструє прибулого у другому розділі журналу реєстрації справ адміністративного нагляду і піднаглядних та протягом доби інформує про його прибуття дільничного інспектора поліції, на території обслуговування якого буде тимчасово проживати дана особа.

На маршрутному листку піднаглядного здійснюється відповідний запис про прибуття і вибуття, що засвідчується печаткою (штампом) органу поліції.

Дільничний інспектор поліції протягом строку тимчасового перебування піднаглядного здійснює стосовно нього індивідуально-профілактичну роботу. У разі виявлення правопорушень з боку піднаглядного інформує орган поліції за місцем його проживання.

При поверненні піднаглядного на постійне місце проживання (перебування) дільничний інспектор поліції продовжує здійснювати за ним адміністративний нагляд та робить запис у маршрутному листку про прибуття особи і долучає його до справи адміністративного нагляду.

У разі від'їзду піднаглядного на інше місце проживання (перебування) із зняттям з реєстрації, дільничний інспектор поліції, який здійснює нагляд, повідомляє орган поліції, на територію обслуговування якого прибуде піднаглядний. При цьому піднаглядному видається контрольний листок.

Орган поліції за новим місцем реєстрації піднаглядного надсилає до органу поліції за попереднім місцем проживання (перебування) запит про надання щодо цієї особи справи адміністративного нагляду.

Орган поліції, який пересилає справу адміністративного нагляду, у триденний строк письмово повідомляє адресні бюро про зміну піднаглядним постійного місця проживання. Аналогічне повідомлення направляється до адресного бюро в разі засудження піднаглядного або особи, яка підпадає під дію Закону, а також у разі погашення або зняття з них судимості.

За порушення правил адміністративного нагляду або встановлених судом обмежень піднаглядний може бути притягнутий до адміністративної чи кримінальної відповідальності відповідно до норм Кодексу України про адміністративні правопорушення чи Кримінального кодексу України.

Організація індивідуально-профілактичної роботи відносно осіб інших категорій покладена на дільничного інспектора поліції та регулюється Законами України «Про попередження насильства в сім'ї», «Про Національ-

ну поліцію», «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей», постановою Кабінету Міністрів України від 26.04.2003 р. № 616 затвердженим Порядком розгляду заяв та повідомлень про вчинення насильства в сім'ї або реальну його загрозу, затвердженою спільним наказом Мін. соц. політики України, МВС України, МОН України, МОЗ України від 19.08.2014 р. № 564/836/945/577 Порядком розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або загрози його вчинення, затвердженою спільним наказом Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту від 7.09.2009 р. № 3131/386 Інструкцією щодо порядку взаємодії структурних підрозділів, відповідальних за реалізацію державної політики щодо попередження насильства в сім'ї, служб у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та відповідних підрозділів органів внутрішніх справ з питань здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї, затвердженим наказом МВС України від 11.11.2010 р. № 550 Положенням про службу ДІМ в системі МВС України, та іншими нормативно-правовими актами.

Дільничний інспектор поліції ставить на профілактичний облік та у межах своєї компетенції проводить профілактичну роботу з особами таких категорій:

- звільненими з місць позбавлення волі, які відбували покарання за умисний злочин і з яких судимість не знято або не погашено у встановленому законом порядку;
- засудженими за вчинення злочинів, виконання вироку щодо яких не пов'язано із позбавленням волі;
- особами, яким було винесено офіційне застереження про неприпустимість учинення насильства в сім'ї;
- психічно хворими, які є суспільно небезпечними і перебувають на спеціальному обліку в закладах охорони здоров'я.

Постановка на профілактичний облік осіб проводиться на підставі мотивованого рапорту дільничного інспектора. Рішення про постановку на профілактичний облік приймає начальник органу поліції або його заступник.

Відомості на осіб, які беруться на профілактичний облік, заносяться до журналу реєстрації підоблікових осіб та до інтегрованих інформаційних ресурсів органів поліції.

Журнал реєстрації підоблікових осіб може вестись також в електронному вигляді відповідно до визначеної форми. За відсутності персонального комп'ютера інформація заноситься в письмовій формі до зазначеного журналу, виготовленого друкарським способом. Ведення зазначеного журналу покладається на працівників відділу (сектору) дільничних інспекторів поліції.

Справи заводяться на раніше судимих осіб, щодо яких установлено адміністративний нагляд, та осіб, засуджених до позбавлення волі за тяжкі, особливо тяжкі злочини або засуджених два і більше разів до позбавлення волі за умисні злочини, якщо вони після відбування покарання або умовно-дострокового звільнення від відбування покарання, незважаючи на попередження органів поліції, систематично порушують громадський порядок і права громадян, вчиняють інші правопорушення.

Справи зберігаються у відділі (секторі) дільничних інспекторів поліції. Якщо особа одночасно належить до декількох категорій правопорушників, про це вказується в зазначеному журналі.

У разі переїзду профілактованої особи на нове місце проживання до органу поліції за територіальністю протягом п'яти днів надсилається відповідна інформація.

Загальною підставою для зняття з профілактичного обліку правопорушників усіх категорій є смерть, засудження до позбавлення волі, переїзд особи на інше постійне місце проживання, виправлення особи.

Проведення профілактичної роботи припиняється:

- стосовно раніше судимих – при погашенні або знятті судимості;
- стосовно засуджених до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, – після закінчення строку, визначеного вироком суду, якщо в період відбуття покарання вони не вчинили нового злочину;
- стосовно осіб, які вчиняють насильство в сім'ї, – у разі, якщо такі особи протягом року з моменту вчинення останнього правопорушення не допустили повторних правопорушень;
- стосовно психічно хворих, які перебувають на обліку як соціально небезпечні, після припинення диспансерного нагляду за такими особами.

Підстави та порядок здійснення поліцейського піклування

Органи поліції здійснюють поліцейське піклування щодо:

- 1) неповнолітньої особи віком до 16 років, яка залишилася без догляду;
- 2) особи, яка підозрюється у втечі з психіатричного закладу чи спеціалізованого лікувального закладу, де вона утримувалася на підставі судового рішення;
- 3) особи, яка має ознаки вираженого психічного розладу і створює реальну небезпеку оточуючим або собі;
- 4) особи, яка перебуває у публічному місці і внаслідок сп'яніння втратила здатність самостійно пересуватися чи створює реальну небезпеку оточуючим або собі.

Поліцейське піклування має наслідком щодо:

- 1) осіб, зазначених у пункту 1 – передання батькам або усиновителям, опікунам, піклувальникам, органам опіки та піклування;
- 2) осіб, зазначених у пунктах 2, 3 – передання відповідному закладу;
- 3) осіб, зазначених у пункті 4 – передання у спеціальний лікувальний заклад чи до місця проживання.

Поліцейський зобов'язаний негайно повідомити особі зрозумілою для неї мовою підставу застосування поліцейського заходу, а також роз'яснити право отримувати медичну допомогу, давати пояснення, оскаржувати дії поліцейського, негайно повідомити інших осіб про її місцеперебування.

Повідомлення про права і їх роз'яснення поліцейським може не проводитися у випадку, коли є достатні підстави вважати, що особа не може усвідомлювати свої дії і керувати ними.

Поліцейський уповноважений вилучити у особи зброю чи інші предмети, якими особа може завдати шкоди оточуючим чи собі, незалежно від того, чи заборонені вони в обігу чи ні.

Поліцейському заборонено здійснювати обшук особи, щодо якої здійснюється поліцейське піклування.

Про застосування поліцейського піклування складається протокол, в якому зазначаються: місце, дата і точний час (година і хвилини) застосування поліцейського заходу; підстави застосування; опис вилученої зброї чи інших предметів; клопотання, заяви чи скарги особи, якщо такі надходили, наявність чи відсутність видимих тілесних ушкоджень.

Протокол підписується поліцейським і особою. Копія протоколу негайно під розпис вручається особі. Протокол може не надаватися особі для підписання, а його копія – вручатися особі у випадку, коли є достатні підстави вважати, що вона не може усвідомлювати свої дії і керувати ними. У такому випадку протокол надається особі чи органу, передбаченому абзацом другим частини першої цієї статті.

Про кожне застосування поліцейського заходу поліцейський одразу повідомляє за допомогою технічних засобів відповідального поліцейського в підрозділі поліції.

У разі наявності достатніх підстав вважати, що передання особи тривало довше, ніж це необхідно, відповідальний поліцейський в підрозділі поліції зобов'язаний провести перевірку для вирішення питання про відповідальність винних у цьому осіб.

Поліцейський зобов'язаний надати особі можливість негайно повідомити про своє місцеперебування близьких родичів, членів сім'ї чи інших осіб за вибором цієї особи.

Поліцейський зобов'язаний негайно повідомити батьків або усиновителів, опікунів, піклувальників, орган опіки та піклування про місцеперебування неповнолітньої особи.

Загальна характеристика поліцейських заходів примусу

Поліція під час виконання повноважень, визначених Законом України «Про Національну поліцію», уповноважена застосовувати такі заходи примусу:

- 1) фізичний вплив (сила);
- 2) застосування спеціальних засобів;
- 3) застосування вогнепальної зброї.

Фізичним впливом є застосування будь-якої фізичної сили, а також спеціальних прийомів боротьби з метою припинення протиправних дій правопорушників.

Застосування спеціальних засобів як поліцейських заходів примусу – це застосування пристроїв, приладів і предметів, спеціально виготовлених, конструктивно призначених і технічно придатних для пригнічення чи обмеження волі людини (психологічної чи фізичної) шляхом здійснення впливу на неї чи предмети, що її оточують, з чітким регулюванням підстав і правил застосування таких засобів та службових тварин.

Поліцейський за жодних обставин не може застосовувати заходи примусу, не визначені Законом «Про Національну поліцію».

Не є заходом примусу використання поліцейським засобів індивідуального захисту (шоломів, бронежилетів та іншого спеціального екіпірування).

Поліцейський зобов'язаний негайно зупинити застосування певного виду заходу примусу в момент досягнення очікуваного результату.

Норми забезпечення підрозділів поліції спеціальними засобами та вогнепальною зброєю встановлюються Міністром внутрішніх справ України.

Порядок застосування поліцейських заходів примусу визначений статтею 43 Закону України «Про Національну поліцію»

Поліцейський зобов'язаний заздалегідь попередити особу про застосування фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї і надати їй достатньо часу для виконання законної вимоги поліцейського, крім випадку, коли зволікання може спричинити посягання на життя і здоров'я особи чи та/або поліцейського або інші тяжкі наслідки, або в ситуації, що склалася, таке попередження є невинуватим або неможливим.

Попередження може бути зроблено голосом, а за значної відстані або звернення до великої групи людей – через гучномовні установки, підсилювачі звуку.

Вид та інтенсивність застосування заходів примусу визначаються з урахуванням конкретної ситуації, характеру правопорушення та індивідуальних особливостей особи, яка вчинила правопорушення.

Поліцейські зобов'язані надавати невідкладну медичну допомогу особам, які постраждали в результаті застосування заходів примусу.

Заборонено застосування фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї до жінок з явними ознаками вагітності, малолітніх осіб, осіб з явними ознаками обмежених можливостей або старості, крім випадків учинення ними збройного чи групового нападу, учинення збройного опору поліцейському, що загрожує життю і здоров'ю інших осіб або поліцейських, якщо відбити такий напад або опір іншими способами і засобами неможливо.

Підстави та порядок застосування фізичного впливу (сили)

Фізичним впливом є застосування будь-якої фізичної сили, а також спеціальних прийомів боротьби з метою припинення протиправних дій правопорушників.

Поліцейський може застосовувати фізичну силу, у тому числі спеціальні прийоми боротьби (рукопашного бою), для забезпечення особистої безпеки або/та безпеки інших осіб, припинення правопорушення, затримання особи, яка вчинила правопорушення, якщо застосування інших поліцейських заходів не забезпечує виконання поліцейським повноважень, покладених на нього законом.

Поліцейський зобов'язаний письмово повідомити свого керівника, а той зобов'язаний повідомити прокурора про завдання особі тілесних ушкоджень унаслідок застосування фізичної сили.

Підстави та порядок застосування вогнепальної зброї

Застосування вогнепальної зброї є найбільш суворим заходом примусу, який може бути застосований поліцейським.

Поліцейський уповноважений на зберігання, носіння вогнепальної зброї, а також на її застосування і використання лише за умови що він пройшов відповідну спеціальну підготовку.

Порядок зберігання і носіння вогнепальної зброї, що знаходиться в розпорядженні поліцейського, перелік вогнепальної зброї та боєприпасів, що

використовуються в діяльності поліції, та норми їх належності встановлюються Міністром внутрішніх справ України.

Поліцейський уповноважений у виняткових випадках застосовувати вогнепальну зброю:

1) для відбиття нападу на поліцейського або членів його сім'ї, у випадку загрози їхньому життю чи здоров'ю;

2) для захисту осіб від нападу, що загрожує їхньому життю чи здоров'ю;

3) для звільнення заручників або осіб, яких незаконно позбавлено волі;

4) для відбиття нападу на об'єкти, що перебувають під охороною, конвої, житлові та нежитлові приміщення, а також звільнення таких об'єктів у разі їх захоплення;

5) для затримання особи, яку застали під час вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину і яка намагається втекти;

6) для затримання особи, яка чинить збройний опір, намагається втекти з-під варти, а також озброєної особи, яка погрожує застосуванням зброї та інших предметів, що загрожують життю і здоров'ю людей та/або поліцейського;

7) для зупинки транспортного засобу шляхом його пошкодження, якщо водій своїми діями створює загрозу життю чи здоров'ю людей та/або поліцейського.

Поліцейський уповноважений застосовувати вогнепальну зброю тільки після попередження про необхідність припинення протиправних дій і намір використання заходу примусу, визначеного цією статтею.

Застосування вогнепальної зброї без попередження допускається:

1) при спробі особи, яку затримує поліцейський із вогнепальною зброєю в руках, наблизитися до нього, скоротивши визначену ним відстань, чи доторкнутися до зброї;

2) у разі збройного нападу, а також у разі раптового нападу із застосуванням бойової техніки, транспортних засобів або інших засобів, що загрожують життю чи здоров'ю людей;

3) якщо особа, затримана або заарештована за вчинення особливо тяжкого чи тяжкого злочину, втікає із застосуванням транспортного засобу;

4) якщо особа чинить збройний опір;

5) для припинення спроби заволодіти вогнепальною зброєю.

Поліцейський уповноважений застосовувати вогнепальну зброю тільки з метою заподіяння особі такої шкоди, яка є необхідною і достатньою в такій обстановці, для негайного відвернення чи припинення збройного нападу.

Поліцейський уповноважений застосовувати вогнепальну зброю у разі збройного нападу, якщо відвернення чи припинення відповідного нападу неможливо досягнути іншими засобами.

Поліцейському заборонено застосовувати вогнепальну зброю в місцях, де може бути завдано шкоди іншим особам, а також у вогне небезпечних та вибухонебезпечних місцях, крім випадків необхідності відбиття нападу або крайньої необхідності.

Поліцейський зобов'язаний у письмовій формі повідомляти свого керівника про застосування вогнепальної зброї, а також негайно повідомити свого керівника про активне застосування вогнепальної зброї, який, у свою чергу, зобов'язаний поінформувати центральний орган управління поліції та відповідного прокурора.

Поліцейський може взяти до рук вогнепальну зброю і привести її у готовність, якщо вважає, що в обстановці, що склалася, можуть виникнути підстави для її застосування.

Під час затримання осіб, щодо яких у поліцейського виникла підозра у вчиненні тяжкого чи особливо тяжкого злочину, а також під час перевірки документів у таких осіб поліцейський може привести в готовність вогнепальну зброю та попередити особу про можливість її застосування.

Спроба особи, яку затримує поліцейський із вогнепальною зброєю в руках, наблизитися до нього, скоротивши визначену поліцейським відстань, чи доторкнутися до зброї є підставою для застосування вогнепальної зброї поліцейським.

Поліцейський може використати вогнепальну зброю для подання сигналу тривоги або виклику допоміжних сил, або для знешкодження тварини, яка загрожує життю чи здоров'ю поліцейського та інших осіб.

Види спеціальних засобів, правова основа та порядок їх застосування поліцейськими

Для виконання своїх повноважень поліцейські можуть використовувати такі спеціальні засоби:

- 1) гумові та пластикові кийки;
- 2) електрошокові пристрої контактної та контактної-дистанційної дії;
- 3) засоби обмеження рухомості (кайданки, сітки для зв'язування тощо);
- 4) засоби, споряджені речовинами сльозогінної та дратівної дії;
- 5) засоби примусової зупинки транспорту;
- 6) спеціальні маркувальні та фарбувальні засоби;
- 7) службові собаки та службові коні;
- 8) пристрої, гранати та боєприпаси світлозвукової дії;
- 9) засоби акустичного та мікрохвильового впливу;
- 10) пристрої, гранати, боєприпаси та малогабаритні підривні пристрої для руйнування перешкод і примусового відчинення приміщень;

11) пристрої для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії;

12) засоби, споряджені безпечними димоутворюючими препаратами;

13) водомети, бронемашини та інші спеціальні транспортні засоби.

Поліцейський для забезпечення публічної безпеки і порядку застосовує спеціальні засоби.

Поліцейський уповноважений застосовувати спеціальні засоби тільки у разі, якщо він пройшов відповідну спеціальну підготовку.

Загальні правила застосування спеціальних засобів:

1) кайданки та інші засоби обмеження рухомості застосовуються:

а) до особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення та чинить опір поліцейському або намагається втекти;

б) під час затримання особи;

в) під час конвоювання (доставляння) затриманого або заарештованого;

г) якщо особа своїми небезпечними діями може завдати шкоди собі і оточуючим;

г) проведення процесуальних дій з особами у випадках, коли вони можуть створити реальну небезпеку оточуючим або собі;

2) гумові та пластикові кийки застосовуються для:

а) відбиття нападу на поліцейського, іншу особу та/або об'єкт, що перебуває під охороною;

б) затримання особи, яка вчинила правопорушення і чинить злісну непокору законній вимозі поліцейського;

в) припинення групового порушення громадського порядку чи масових заворушень;

3) засоби, споряджені речовинами сльозогінної та дратівної дії, застосовуються для:

а) відбиття нападу на поліцейського, іншу особу та/або об'єкт, що перебуває під охороною;

б) припинення групового порушення громадського порядку чи масових заворушень;

4) засоби примусової зупинки транспорту застосовуються для примусової зупинки транспортного засобу, водій якого не виконав законні вимоги поліцейського щодо зупинки транспортного засобу, або якщо дії водія транспортного засобу створюють загрозу життю чи здоров'ю людини;

5) пристрої, гранати, боєприпаси та малогабаритні підривні пристрої для руйнування перешкод і примусового відчинення приміщень застосовуються для:

а) затримання особи;

- б) звільнення особи, незаконно позбавленої свободи, яка знаходиться у приміщенні;
- б) електрошокові пристрої контактної та контактнo-дистанційної дії застосовуються для:
 - а) відбиття нападу на поліцейського, іншу особу та/або об'єкт, що перебуває під охороною;
 - б) відбиття нападу тварини, що загрожує життю і здоров'ю особи чи поліцейського;
- 7) спеціальні маркувальні та фарбувальні засоби застосовуються для:
 - а) маркування особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення;
 - б) припинення групового порушення громадського порядку чи масових заворушень з метою подальшого виявлення осіб та затримання, а також контролю за переміщенням речей;
- 8) пристрої, гранати та боєприпаси світлозвукової дії, засоби акустичного та мікрохвильового впливу застосовуються для:
 - а) відбиття нападу на поліцейського, іншу особу та/або об'єкт, що перебуває під охороною;
 - б) затримання особи, яка чинить збройний опір, або з метою примусити таку особу залишити територію (транспортний засіб, будівлю, споруду, земельну ділянку), де перебуває така особа;
 - в) звільнення особи, незаконно позбавленої свободи, яка знаходиться у приміщенні;
- 9) водомети, бронемашини та інші спеціальні транспортні засоби застосовуються для:
 - а) припинення групового порушення громадського порядку чи масових заворушень;
 - б) відбиття групового нападу, що загрожує життю та здоров'ю людей;
 - в) примусової зупинки транспортного засобу, водій якого не виконав законні вимоги поліцейського зупинитися;
 - г) затримання озброєної особи, яка підозрюється у вчиненні злочину;
- 10) пристрої для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, застосовуються для:
 - а) захисту від нападу, що загрожує життю та здоров'ю людей, у тому числі поліцейського;
 - б) відбиття збройного нападу на об'єкти, що перебувають під охороною, конвої, житлові та нежитлові приміщення, а також для звільнення їх у разі захоплення;
 - в) затримання особи, яка підозрюється у вчиненні тяжкого або особливо тяжкого злочину і яка намагається втекти;

- г) затримання особи, яка чинить збройний опір або намагається втекти з-під варти;
- г) затримання озброєної особи, яка погрожує застосуванням зброї та інших предметів, що загрожують життю чи здоров'ю людей, у тому числі поліцейського;
- д) подання сигналу тривоги або виклику допоміжних сил;
- е) знешкодження тварини, яка загрожує життю чи здоров'ю людей, у тому числі поліцейського;
- е) припинення групового порушення громадського порядку чи масових заворушень;
- ж) відбиття групового нападу, що загрожує життю чи здоров'ю людей;
- 11) засоби, споряджені безпечними димоутворювальними препаратами, застосовуються для:
 - а) забезпечення маскуванню дій поліцейських, спрямованих на затримання особи, яка чинить збройний опір, або для того, щоб примусити таку особу залишити територію (транспортний засіб, будівлю, споруду, земельну ділянку), на якій вона перебуває;
 - б) звільнення особи, незаконно позбавленої свободи;
- 12) службова собака застосовується під час:
 - а) патрулювання;
 - б) переслідування та затримання особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення;
 - в) під час конвоювання (доставлення) затриманої або заарештованої особи;
 - г) для відбиття нападу на особу та/або поліцейського;
- 13) службовий кінь застосовується під час:
 - а) патрулювання;
 - б) переслідування та затримання особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення.

Поліції (поліцейському) заборонено:

- 1) наносити удари гумовими (пластиковими) кийками по голові, шиї, ключичній ділянці, статевих органах, попереку (куприку) і в живіт;
- 2) під час застосування засобів, споряджених речовинами сльозогінної та дратівної дії, здійснювати прицільну стрільбу по людях, розкидання і відстрілювання гранат у натовп, повторне застосування їх у межах зони ураження в період дії цих речовин;
- 3) відстрілювати патрони, споряджені гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, з порушенням визначених технічними характеристиками вимог щодо відстані від особи та стрільби в окремій частині голови і тіла людини;

4) застосовувати водомети при температурі повітря нижче +10°C;

5) застосовувати засоби примусової зупинки транспорту для примусової зупинки мотоциклів, мотоколясок, моторолерів, мопедів, транспортного засобу, що здійснює пасажирські перевезення, а також застосовувати такі засоби на гірських шляхах або ділянках шляхів з обмеженою видимістю, залізничних переїздах, мостах, шляхопроводах, естакадах, у тунелях;

6) застосовувати кайданки більше ніж 2 години безперервного використання або без послаблення їх тиску.

Застосування малогабаритного підривного пристрою для відкриття приміщень є виправданим, якщо шкода, заподіяна охоронюваним законом правам та інтересам, є меншою, ніж шкода, яку вдалося відвернути.

Поліцейський зобов'язаний у письмовій формі повідомити свого керівника про застосування до особи спеціального засобу.

Якщо поліцейський заподіяв особі поранення або каліцтво внаслідок застосування до неї спеціального засобу, керівник такого поліцейського зобов'язаний негайно повідомити про це відповідного прокурора.

Допустимі параметри спеціальних засобів у частині їх фізичного, хімічного та іншого впливу на організм людини визначаються уповноваженими установами центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я.

Правила зберігання, носіння та застосування спеціальних засобів, що є на озброєнні поліції, визначаються нормативними актами Міністерства внутрішніх справ України.

Правовий та соціальний захист поліцейських

Під правовим захистом поліцейських слід розуміти правотворчу та правозастосовну діяльність державних органів щодо захисту життя, здоров'я, честі, гідності, особистої недоторканності, інших громадянських та політичних прав, а також майна поліцейських та їх близьких, як осіб, наділених відповідним спеціальним правовим статусом, з метою досягнення стану правової захищеності.

Працівники поліції та громадяни, які сприяють поліції в забезпеченні публічної безпеки і порядку та протидії злочинності, під час виконання покладених на них обов'язків перебувають під захистом держави. Тобто, чинним законодавством – кримінальним, адміністративним, цивільним та трудовим гарантується захист їх життя, здоров'я, честі і гідності, майна від злочинних посягань та інших протиправних дій.

Законом України «Про державний захист працівників суду та правоохоронних органів» встановлено систему особливих заходів державного захисту працівників правоохоронних органів від перешкоджання виконанню покладених на них законом обов'язків і здійсненню наданих прав, а так само від посягань на життя, здоров'я, житло і майно зазначених осіб та їх близьких родичів у зв'язку із службовою діяльністю цих працівників.

Для забезпечення безпеки працівників правоохоронних органів та їх близьких родичів, недоторканності житла, а також збереження їх майна з урахуванням конкретних обставин можуть застосовуватися відповідно до законодавства такі заходи:

- а) особиста охорона, охорона житла і майна;
- б) видача зброї, засобів індивідуального захисту і сповіщення про небезпеку;
- в) використання технічних засобів контролю і прослуховування телефонних та інших переговорів, візуальне спостереження;
- г) тимчасове розміщення у місцях, що забезпечують безпеку;
- д) забезпечення конфіденційності даних про об'єкти захисту;
- е) переведення на іншу роботу, направлення на навчання, заміна документів, зміна зовнішності, переселення в інше місце проживання.

Законодавець врахував особливий характер служби в поліції та визначив спеціальні умови для певних категорій поліцейських, щодо службового часу та часу відпочинку:

- 1) службу у святкові та вихідні дні;
- 2) службу позмінно;
- 3) службу з нерівномірним графіком;
- 4) службу в нічний час.

Розподіл службового часу поліцейських визначається розпорядком дня, який затверджує керівник відповідного органу (закладу, установи) поліції.

Для поліцейських встановлюється п'ятиденний робочий тиждень з двома вихідними днями, а для курсантів (слухачів) вищих навчальних закладів із специфічними умовами навчання, які готують поліцейських, — шестиденний робочий тиждень з одним вихідним днем.

Вихідні, святкові та неробочі дні є днями відпочинку для всіх поліцейських, крім залучених до виконання службових обов'язків.

Поліцейським, які виконували службові обов'язки у вихідні, святкові та неробочі дні, крім поліцейських, які працюють у змінному режимі, відповідний час для відпочинку в порядку компенсації надається протягом двох наступних місяців.

Поліцейським надаються щорічні чергові оплачувані відпустки, додаткові відпустки у зв'язку з навчанням, творчі відпустки, соціальні відпуст-

ки, відпустки без збереження заробітної плати (грошового забезпечення) та інші види відпусток відповідно до законодавства про відпустки.

Тривалість відпусток поліцейського обчислюється подовово. Святкові та неробочі дні до тривалості відпусток не включаються.

Тривалість щорічної основної оплачуваної відпустки поліцейського становить тридцять календарних днів, якщо законом не визначено більшої тривалості відпустки.

За кожний повний календарний рік служби в поліції після досягнення п'ятирічного стажу служби поліцейському надається один календарний день додаткової оплачуваної відпустки, але не більш як п'ятнадцять календарних днів.

Тривалість чергової відпустки у році вступу на службу в поліції обчислюється пропорційно з дня вступу до кінця року з розрахунку однієї дванадцятої частини відпустки за кожен повний місяць служби.

Відпустка тривалістю менше 10 діб за бажанням особи рядового або керівного складу може бути надана одночасно з черговою відпусткою в наступному році.

Поліцейським дозволяється, за бажанням, використовувати відпустку частинами. Одна частина відпустки має бути не менше 10 діб.

Чергова відпустка надається поліцейському, як правило, до кінця календарного року.

Поліцейським, які захворіли під час чергової відпустки, після одужання відпустка продовжується на кількість невикористаних днів. Продовження відпустки здійснюється керівником, який надав її, на підставі відповідного документа, засвідченого у визначеному законом чи іншим нормативно-правовим актом порядку.

Поліцейським у рік звільнення за власним бажанням, за віком, через хворобу чи скорочення штату в році звільнення, за їх бажанням, надається чергова відпустка, тривалість якої обчислюється пропорційно з розрахунку однієї дванадцятої частини відпустки за кожний повний місяць служби в році звільнення.

При звільненні поліцейського проводиться відрахування з грошового забезпечення надмірно нарахованої частини чергової відпустки за час невідпрацьованої частини календарного року.

За невикористану в році звільнення відпустку поліцейським, які звільняються з поліції, виплачується грошова компенсація відповідно до закону.

Відкликання поліцейського із чергової відпустки, як правило, забороняється. У разі крайньої необхідності відкликання із чергової відпустки може бути дозволено керівнику територіального органу поліції.

За бажанням поліцейського невикористана частина відпустки може бути приєднана до чергової відпустки на наступний рік.

Поліцейські отримують грошове забезпечення, розмір якого визначається залежно від посади, спеціального звання, строку служби в поліції, інтенсивності та умов служби, кваліфікації, наявності наукового ступеня або вченого звання.

Порядок виплати грошового забезпечення визначає Міністр внутрішніх справ України.

За поліцейськими, які тимчасово проходять службу за межами України, зберігається виплата грошового забезпечення в національній валюті та виплачується винагорода в іноземній валюті за нормами і в порядку, що визначаються Кабінетом Міністрів України.

Поліцейські, відряджені до інших органів державної влади, установ, організацій та прикомандировані, отримують грошове забезпечення, враховуючи посадовий оклад за посадою, яку вони займають в органі, установі чи організації, до якої вони відряджені, а також інші види грошового забезпечення.

Грошове забезпечення поліцейських індексується відповідно до закону.

Поліцейським гарантується безоплатне медичне забезпечення в закладах охорони здоров'я Міністерства внутрішніх справ України.

У разі відсутності за місцем проходження служби, місцем проживання або тимчасового перебування поліцейських закладу охорони здоров'я Міністерства внутрішніх справ України чи відповідних відділень або спеціального медичного обладнання, необхідного для надання медичної допомоги, а також у невідкладних випадках медична допомога надається державними або комунальними закладами охорони здоров'я.

У разі відсутності спеціального медичного обладнання, медичних фахівців або спеціалізованих відділень у закладах охорони здоров'я Міністерства внутрішніх справ України, а також в інших державних та комунальних закладах охорони здоров'я, медичних показань, визначених закладом охорони здоров'я Міністерства внутрішніх справ України, бюджетних асигнувань поліцейський може бути направлений за висновком відповідного закладу охорони здоров'я на обстеження або лікування до приватного закладу охорони здоров'я або іноземного медичного закладу за рахунок коштів поліції.

Направлення поліцейських на лікування за межі України здійснюється на загальних підставах у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Члени сімей поліцейських (дружина (чоловік), діти до 18 років, а в разі їх навчання у вищих навчальних закладах – до 23 років), а також члени сімей поліцейських, які загинули (померли), пропали безвісти, стали інвалідами під час проходження служби в поліції (у тому числі під час участі в міжнародних миротворчих операціях), мають право на безоплатне медичне обслуговування в закладах Міністерства внутрішніх справ України.

Поліцейські та члени їхніх сімей (дружина (чоловік), діти до 18 років, а в разі їх навчання у вищих навчальних закладах – до 23 років) мають право на пільгове реабілітаційне, санаторно-курортне лікування, оздоровлення та відпочинок у медичних реабілітаційних центрах, санаторіях, будинках відпочинку, пансіонатах та оздоровчих закладах Міністерства внутрішніх справ України за рахунок бюджетних коштів, визначених на утримання Міністерства внутрішніх справ України в порядку, що встановлюється Міністерством внутрішніх справ України.

Поліцейські сплачують 25 відсотків, а члени їхніх сімей – 50 відсотків собівартості путівки в таких закладах та інших відповідних закладах, що визначаються Міністерством внутрішніх справ України.

Члени сімей поліцейських, які загинули (померли) під час проходження служби в поліції, мають право на безоплатне санаторно-курортне лікування та оздоровлення один раз на два роки. До таких членів сімей належать: дружина (чоловік), якщо вона (він) не одружилися вдруге, діти до 18 років, а в разі їх навчання у вищих навчальних закладах – до 23 років, а також діти-інваліди з дитинства (незалежно від віку).

Громадяни України з числа колишніх поліцейських, які були звільнені зі служби за станом здоров'я, за віком, у зв'язку із скороченням штату, та члени їхніх сімей (дружина (чоловік), діти до 18 років, а в разі їх навчання у вищих навчальних закладах – до 23 років) мають право на медичне забезпечення в закладах охорони здоров'я Міністерства внутрішніх справ України відповідно до умов.

Поліцейські зобов'язані щороку проходити комплексний медичний огляд (диспансеризацію), а за необхідності – цільові медичні огляди, психофізіологічні обстеження і тестування в порядку, визначеному Міністром внутрішніх справ України.

Поліцейські забезпечуються житлом на підставах і в порядку, визначених житловим законодавством України.

Поліцейським та членам їхніх сімей можуть надаватися житлові приміщення в гуртожитках та службові житлові приміщення в порядку і на умовах, визначених житловим законодавством.

Керівники органів поліції мають право виплачувати поліцейським, які не мають власного житла в населеному пункті, де вони проходять службу, і винаймають житло на підставі договору житлового найму, компенсацію за найм у розмірі, що не перевищує трьох мінімальних заробітних плат, визначених на 1 січня відповідного календарного року.

Законом України «Про Національну поліцію» визначена одноразова грошова допомога в разі загибелі (смерті) чи втрати працездатності поліцейського.

Одноразова грошова допомога в разі загибелі (смерті), визначення втрати працездатності поліцейського (далі – одноразова грошова допомога) є соціальною виплатою, гарантованою допомогою з боку держави, яка призначається і виплачується особам, які за цим Законом мають право на її отримання, у разі:

1) загибелі поліцейського, що настала внаслідок протиправних дій третіх осіб, або під час вчинення дій, спрямованих на рятування життя людей або усунення загрози їхньому життю, чи в ході участі в антитерористичній операції, під час захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України або смерті працівника поліції внаслідок поранення (контузії, травми або каліцтва), отриманого за зазначених обставин;

2) смерті поліцейського, що настала під час проходження ним служби в поліції;

3) визначення поліцейському інвалідності, що настала внаслідок поранення (контузії, травми або каліцтва), отриманого під час виконання ним службових обов'язків, пов'язаних з виконанням повноважень та основних завдань поліції відповідно до цього Закону, чи участі в антитерористичній операції, захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України, протягом шести місяців після звільнення його з поліції внаслідок причин, зазначених у цьому пункті;

4) визначення поліцейському інвалідності внаслідок захворювання, пов'язаного з проходженням ним служби в поліції, протягом шести місяців після звільнення його з поліції;

5) отримання поліцейським поранення (контузії, травми або каліцтва) під час виконання ним службових обов'язків, пов'язаних із здійсненням повноважень та основних завдань поліції відповідно до Закону України «Про Національну поліцію», чи участі в антитерористичній операції, захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України, наслідком якого є часткова втрата працездатності без визначення йому інвалідності;

6) отримання поліцейським поранення (контузії, травми або каліцтва), пов'язаного із проходженням служби в поліції, наслідком якого є часткова втрата працездатності без визначення йому інвалідності.

Порядок та умови виплати одноразової грошової допомоги в разі загибелі (смерті) чи втрати працездатності поліцейського встановлюється Міністерством внутрішніх справ України.

Члени сім'ї та батьки загиблого (померлого) поліцейського визначаються відповідно до Сімейного кодексу України, а утриманці – відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» мають право на призначення та отримання одноразової грошової допомоги, яка визначена в статтях 99–101 Закону України «Про Національну поліцію».

Якщо одна із зазначених осіб відмовляється від отримання одноразової грошової допомоги, її частка розподіляється між іншими особами, які мають право на її отримання.

Пенсійне забезпечення поліцейських після звільнення їх зі служби в поліції здійснюється в порядку та на умовах, визначених Законом України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб».

Діти поліцейських мають переважне право бути зарахованими до ліцеїв системи Міністерства внутрішніх справ України, до вищих навчальних закладів із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, за умови успішного складання іспитів та відповідності іншим вимогам і правилам прийому до цих навчальних закладів протягом трьох років після здобуття необхідного для вступу рівня загальної середньої освіти.

Особа, у якої один із батьків (усиновлювачів) був поліцейським, який загинув чи визнаний судом безвісно відсутньою особою під час виконання ним службових обов'язків, протягом трьох років після здобуття відповідної загальної середньої освіти має право вступу поза конкурсом за особистим вибором спеціальності до державних і комунальних вищих та професійно-технічних навчальних закладів України для навчання за рахунок коштів державного і місцевих бюджетів.

Для захисту своїх прав та законних інтересів працівники поліції можуть утворювати професійні об'єднання та професійні спілки відповідно до Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності».

Професійні спілки поліції здійснюють свої повноваження з урахуванням обмежень, що накладаються на працівників поліції Законом України «Про Національну поліцію». Професійним спілкам працівників поліції та їх членам заборонено організовувати страйки або брати в них участь.

У разі створення в Центральному органі управління поліції Колегії до її персонального складу має бути включений представник всеукраїнського об'єднання профспілок працівників поліції, обраний зазначеним об'єднанням.

Загальна характеристика проходження служби в поліції

Проходження служби в поліції регулюється Законом України «Про Національну поліцію» та іншими нормативно-правовими актами.

Служба в поліції є державною службою особливого характеру, яка є професійною діяльністю поліцейських з виконання покладених на поліцію повноважень.

На службу в поліції можуть бути прийняті громадяни України віком від 18 років, які мають повну загальну середню освіту, незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, які володіють українською мовою.

Вимоги щодо рівня фізичної підготовки для поліцейських та кандидатів, які вступають на службу в поліції, затверджує Міністерство внутрішніх справ України.

Незалежно від професійних та особистих якостей, рівня фізичної підготовки та стану здоров'я на службу в поліції не можуть бути прийняті особи які:

1) відмовляються від взяття на себе зобов'язань дотримуватися обмежень та/або від складання Присяги поліцейського, визначених законом;

2) особи, які звільнені або мали бути звільнені з посад на підставі Закону України «Про очищення влади».

Час проходження служби в поліції зараховується до страхового стажу, стажу роботи за спеціальністю, а також до стажу державної служби.

Рішення з питань проходження служби оформлюються письмовими наказами по особовому складу на підставі відповідних документів, перелік та форма яких установлюються Міністерством внутрішніх справ України.

Поліцейські, у тому числі слухачі та курсанти вищих навчальних закладів із специфічними умовами, які здійснюють підготовку поліцейських, та які перебувають на військовому обліку військовозобов'язаних, на час служби в поліції знімаються з такого обліку і перебувають у кадрах поліції.

Особа, яка вступає на службу в поліції, складає Присягу на вірність Українському народові.

Для проходження служби в поліції укладається контракт (письмовий договір) між громадянином України та державою, від імені якої виступає поліція, для визначення правових відносин між сторонами.

Право на укладення від імені поліції контракту про проходження служби надається:

1) Міністрові внутрішніх справ України – з керівником поліції та його заступниками;

2) керівнику поліції – з особами, які згідно із законом та іншими нормативно-правовими актами призначаються на посади його наказами, крім осіб, право на підписання контракту з якими належить Міністру внутрішніх справ України;

3) керівнику вищого навчального закладу із специфічними умовами навчання, який здійснює підготовку поліцейських, – з курсантами та слухачами цих навчальних закладів про навчання;

4) керівникам територіальних органів поліції в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, науково-дослідних установ, ректорам (керівникам) вищих навчальних закладів із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, та прирівняним до них керівникам – з особами, які згідно з законом та іншими нормативно-правовими актами призначаються на посади їхніми наказами.

Вищезазначеним особам надається право на продовження контракту.

Обмеження, пов'язані зі службою в поліції

На поліцейських поширюються обмеження, визначені Законом України «Про запобігання корупції», Законом України «Про Національну поліцію» та іншими законами України.

Не може бути поліцейським:

- 1) особа, визнана недієздатною або обмежено дієздатною особою;
- 2) особа, засуджена за умисне вчинення тяжкого та особливо тяжкого злочину, у тому числі судимість якої погашена чи знята у визначеному законом порядку;
- 3) особа, яка має непогашену або незняту судимість за вчинення злочину, крім реабілітованої;
- 4) особа, щодо якої було припинено кримінальне провадження з нереабілітуючих підстав;
- 5) особа, до якої були застосовані заходи адміністративної відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією;
- 6) особа, яка відмовляється від процедури спеціальної перевірки під час прийняття на службу в поліції або від процедури оформлення допуску до державної таємниці, якщо для виконання нею службових обов'язків потрібен такий допуск;
- 7) особа, яка має захворювання, що перешкоджає проходженню служби в поліції. Перелік захворювань, що перешкоджають проходженню служби в поліції, затверджується Міністерством внутрішніх справ України спільно з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я;
- 8) особа, яка втратила громадянство України та/або має громадянство (підданство) іноземної держави, або особа без громадянства;
- 9) особа, яка надала завідомо неправдиву інформацію під час прийняття на службу в поліції.

За поліцейськими зберігаються всі права, визначені для громадян України Конституцією та законами України, крім обмежень, встановлених цим та іншими законами України.

Поліцейський не може бути членом політичної партії.

Поліцейський не може організовувати страйки та брати участь у страйках.

Дисципліна в адміністративній діяльності поліції та способи її забезпечення

Службова дисципліна – це дотримання поліцейськими та працівниками поліції Конституції і законів України, актів Президента України і Кабінету Міністрів України, наказів та інших нормативно-правових актів Міністерства внутрішніх справ України, підпорядкованих йому органів і підрозділів та Присяги працівника поліції.

Службова дисципліна в органах поліції досягається:

- створенням належних умов проходження служби поліцейськими та працівниками поліції;
- набуттям високого рівня професіоналізму;
- забезпеченням гласності та об'єктивності під час проведення оцінки результатів службової діяльності;
- дотриманням законності і статутного порядку;
- повсякденною вимогливістю керівників до підлеглих, постійною турботою про них, виявленням поваги до їх особистої гідності;
- вихованням в поліцейських та працівників поліції високих моральних і ділових якостей;
- забезпеченням соціальної справедливості та високого рівня соціально-правового захисту;
- умілим поєднанням і правильним застосуванням заходів переконання, примусу, дисциплінарного та громадського впливу;
- належним виконанням умов контракту про проходження служби.

Особливості службової дисципліни:

1) вона є необхідною умовою ефективного функціонування органів поліції, виконання поставлених перед їх персоналом завдань, функцій та обов'язків, реалізації наданих прав;

2) передбачає дотримання вимог, які містяться у законодавчих та підзаконних актах, а також наказах керівників усіх рівнів з питань їх службової та позаслужбової діяльності. Переважна більшість таких вимог закріплені як загальні обов'язки поліцейських та працівників поліції щодо дотримання службової дисципліни.

3) поширюється на широке коло суспільних відносин в органах поліції, а саме як на внутрішньо-організаційні, так і на зовнішньо-правоохоронні відносини, як на колективні відносини (колективна дисципліна), так і на індивідуальні (індивідуальна дисципліна);

4) регулюється як матеріальними, так і процесуальними нормами;

5) наявність специфічних заходів її забезпечення, передбачене Дисциплінарним статутом органів внутрішніх справ України;

6) службова дисципліна в органах поліції передбачає особливі форми зв'язків і стосунків між керівниками та підлеглими (стосунки координації та субординації);

7) у зв'язку з тим, що вимоги дисципліни містяться в різних за юридичною силою та спрямуванням правових актах, їх порушення є підставою притягнення особи не лише до дисциплінарної, а й до інших видів юридичної відповідальності: адміністративної, матеріальної, цивільної чи кримінальної.

У разі вчинення протиправних діянь поліцейські несуть кримінальну, адміністративну, цивільно-правову та дисциплінарну відповідальність відповідно до закону.

Держава відповідно до закону відшкодовує шкоду, завдану фізичній або юридичній особі рішеннями, дією чи бездіяльністю органу або підрозділу поліції, поліцейським під час здійснення ними своїх повноважень.

Поняття, види та характеристика адміністративного нагляду, що здійснюється поліцією

Адміністративний нагляд є одним із способів діяльності поліції із забезпечення безпеки громадян і охорони публічного порядку.

Поліція здійснює адміністративний нагляд за дотриманням посадовими особами і громадянами рішень органів державної влади і державного управління з питань охорони громадського порядку, забезпечення громадської безпеки і порядку, охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави.

Адміністративний нагляд поділяється на два види:

- загальний;
- спеціальний.

Загальний нагляд здійснюється:

а) стосовно невизначеного кола осіб (фізичних і юридичних) за дотриманням ними загальнообов'язкових правил, наприклад, рішень місцевих рад з питань охорони громадського порядку;

б) стосовно певного кола суб'єктів і за певним колом питань, наприклад, нагляд за дотриманням правил зберігання зброї, вибухових матеріалів, сильнодіючих речовин на підприємствах, в установах і організаціях.

Таким чином, можна визначити, що *загальний адміністративний нагляд поліції* – це систематичне спостереження працівниками поліції за точним і неухильним дотриманням посадовими особами і громадянами правил і норм, що забезпечують громадську безпеку і порядок з метою попередження і припинення правопорушень, виявлення порушників і притягнення їх до відповідальності або вжиття до них заходів громадського впливу.

Діяльність поліції щодо здійснення адміністративного нагляду не є відокремленою від вирішення загальних завдань протидії злочинності, навпаки, вона являє собою одну з основних форм охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави та зміцнення законності.

У практиці поліції застосовуються наступні методи адміністративного нагляду:

- постійне спостереження за виконанням встановлених правил громадянами і посадовими особами;

- періодична перевірка виконання підприємствами, установами, організаціями, їх посадовими особами і громадянами правил, нагляд за дотриманням яких віднесений до компетенції міліції;

- перевірка та виявлення порушень за зверненнями громадян.

Спеціальний нагляд здійснюється за чітко визначеним колом осіб.

Коло осіб щодо яких здійснюється спеціальний адміністративний нагляд чітко визначено в ст. 3 Закону України «Про адміністративний нагляд за особами звільненими з місць позбавлення волі».

Адміністративний нагляд поліції здійснюється від імені держави і тільки к з питань, віднесених до її компетенції.

Спеціальний адміністративний нагляд – це комплекс обмежувальних заходів, які призначаються судом до чітко визначеного кола осіб з метою недопущення ними повторного вчинення правопорушень.

Правова основа, підстави та порядок встановлення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі

Відповідно до Закону України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі» адміністративний нагляд за матеріалами установ виконання покарань *встановлюється* щодо повнолітніх осіб:

- засуджених до позбавлення волі за тяжкі, особливо тяжкі злочини або засуджених два і більше разів до позбавлення волі за умисні злочини, якщо під час відбування покарання їх поведінка свідчила, що вони вперто не бажають стати на шлях виправлення і залишаються небезпечними для суспільства;

- засуджених до позбавлення волі за один із злочинів, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів.

Підставами для встановлення адміністративного нагляду в місцях позбавлення волі є:

- подання та матеріали установи виконання покарань до суду про те, що поведінка засуджених до позбавлення волі свідчить про їх вперте небажання стати на шлях виправлення, внаслідок чого вони залишаються небезпечними для суспільства.

- вирок суду, який набрав законної сили, щодо осіб, котрі були засуджені до позбавлення волі за один із злочинів, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів.

З метою якісної і своєчасної підготовки матеріалів для встановлення адміністративного нагляду за особами, які підлягають звільненню з установ виконання покарань, здійснюється наступне:

1. Відділ по контролю за виконанням судових рішень не пізніше ніж за три місяці до закінчення строку відбування засудженими покарання складає списки осіб, які підпадають під дію Закону, і передає їх до відділу виховної і соціально-психологічної роботи, відділу нагляду і безпеки, оперативного відділу та медичної частини УВП.

2. Оперативний відділ визначає коло осіб із числа засуджених, щодо яких є законні підстави для порушення питання про встановлення адміністративного нагляду.

3. Відділ виховної і соціально-психологічної роботи та відділ по контролю за виконанням судових рішень готує стосовно таких засуджених характеристики, копії вироків, довідки про заходи заохочення і стягнення, що застосовувались, та інші матеріали, які вказують про небажання засудженого стати на шлях виправлення та свідчать про доцільність встановлення адміністративного нагляду.

4. Зібрані матеріали подаються до розгляду на комісії УВП з метою порушення питання про встановлення адміністративного нагляду за засудженими.

5. Рішення про необхідність встановлення адміністративного нагляду щодо особи приймається комісією.

6. Начальник УВП, розглянувши матеріали, дає доручення про підготовку подання, у якому мають бути визначені обмеження з урахуванням про-

позицій начальника міськ-, райвідділу, на територію обслуговування якого має прибути піднаглядний, та обґрунтування доцільності таких заходів.

(Начальник органу поліції або його заступник після отримання з УВП запиту щодо пропозицій до встановлення обмежень дій піднаглядного дає дільничному інспектору поліції доручення не пізніше 10 днів з дня надходження запиту направити до УВП повідомлення з пропозиціями стосовно обмежень при встановленні адміністративного нагляду).

Подання підписується начальником установи і разом з матеріалами, що свідчать про необхідність встановлення адміністративного нагляду, надсилається до суду.

7. Особа, стосовно якої внесено подання про встановлення адміністративного нагляду, доставляється в судове засідання. На її клопотання викликається захисник. Крім цього, обов'язкова присутність представника УВП.

8. Постанова судді оголошується піднаглядному в судовому засіданні. При цьому особі, щодо якої встановлено адміністративний нагляд, під підпис роз'яснюється її обов'язок вести законотрухняний спосіб життя, не порушувати громадський порядок і додержувати таких правил:

- а) прибути у визначений установою виконання покарань термін в обране ним місце проживання і зареєструватися в органі поліції;
- б) з'являтися за викликом поліції у вказаний термін і давати усні та письмові пояснення з питань, пов'язаних з виконанням правил адміністративного нагляду;
- в) письмово повідомляти працівників поліції, які здійснюють адміністративний нагляд, про зміну місця роботи чи проживання, а також про виїзд за межі району (міста) у службових справах;
- г) у разі від'їзду в особистих справах з дозволу поліції в інший населений пункт та перебування там більше доби зареєструватися в місцевому органі поліції.

Начальник УВП не пізніше трьох діб після винесення суддею постанови про встановлення адміністративного нагляду повідомляє про це орган поліції за обраним піднаглядним місцем проживання.

Про оголошення піднаглядному постанови судді про встановлення адміністративного нагляду й обмежень та роз'яснення відповідальності за порушення цих правил начальник або перший заступник *складає довідку*. У разі відмови особи, що звільняється, підписувати довідку, посадова особа робить про це відповідний запис і попереджає піднаглядного, що його відмова не звільняє його від відповідальності за порушення правил адміністративного нагляду.

Постанову судді про встановлення адміністративного нагляду, характеристику на піднаглядну особу, а також довідку про оголошення особі, яка

звільняється з місць позбавлення волі, постанови суду про встановлення адміністративного нагляду відділ контролю за виконанням судових рішень направляє до органу поліції за обраним нею місцем проживання в день її звільнення.

Відлік терміну адміністративного нагляду починається з дня оголошення особі постанови судді про встановлення адміністративного нагляду.

Поняття та види громадських місць

Згідно з Законом України «Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення» громадське місце – це частина (частини) будь-якої будівлі, споруди, яка доступна або відкрита для населення вільно, чи за запрошенням, або за плату, постійно, періодично або час від часу, в тому числі під'їзди, а також підземні переходи, стадіони;

Громадськими місцями є місця, які використовуються громадянами для роботи, навчання, відпочинку і з іншою метою.

Розрізняють громадські місця постійного, періодичного і разового (епізодичного) користування.

До громадських місць постійного користування належать місця безперервного загального користування, до яких відкрито вільний доступ в будь-який час року і доби: вулиці, бульвари, сквери, площі, громадські подвір'я житлових будинків, посадочні платформи автомобільного, залізничного і водного транспорту.

Громадські місця періодичного користування складають приміщення та інші об'єкти установ, підприємств і організацій, які призначені для обслуговування населення у встановлені години роботи: соціально-культурні і видовищні установи, громадський транспорт, підприємства торгівлі, громадського харчування, побутового обслуговування населення, спортивні споруди. В період коли ці об'єкти не функціонують (у нічний час, під час ремонту), вони не належать до числа громадських місць.

До громадських місць разового користування відносять місця, у яких спілкування людей має епізодичний характер і вони розглядаються як громадські місця лише під час перебування у них колективів людей (луки, ліс, берег річки) за межами населеного пункту під час масового гуляння.

Форми організації охорони громадського порядку та безпеки

Основна форма організації охорони громадського порядку визначена Статутом ППСМ, затвердженим наказом МВС України № 404 від 28.07.1994 своє вираження знаходить в документі під назвою «єдина дислокація маршрутів і постів».

Дислокація маршрутів патрулювання та постів розробляється на весняно-літній та осінньо-зимовий періоди на підставі аналізу місця і часу вчинення правопорушень в громадських місцях: на вулицях, площах, в парках, у тому числі злочинів, зареєстрованих на території, що обслуговується, виходячи із встановлених обов'язкових норм щодобового виставлення нарядів для несення патрульно-постової служби, та затверджується начальником органу поліції. З урахуванням стану оперативної обстановки до дислокації можуть вноситися необхідні зміни.

Кількість маршрутів патрулювання та постів у дислокації може перевищувати передбачені обов'язкові норми виставлення нарядів. У таких випадках вони поділяються на такі, що підлягають обов'язковому закриттю та такі, що перекриваються залежно від оперативної обстановки, яка складається протягом тижня або доби.

Комплексний план (єдина дислокація) розробляється в межах території обслуговування органом поліції, і включає:

- а) схему міста, району, дільниці;
- б) оцінку оперативної обстановки, обов'язкові норми виставлення особового складу, перелік постів і маршрутів патрулювання, в тому числі допоміжних, які підлягають закриттю в період посилення охорони публічного порядку та при здійсненні маневру;
- в) види нарядів, порядок взаємодії та зв'язку між ними;
- г) організацію охорони громадського порядку в місцях розташування установ по виконанню покарань, підрозділів поліції охорони, підрозділів ДСНС, навчальних закладів МВС України, а також спеціальних установ поліції із залученням до патрулювання їх особового складу; центри постів та їх межі, маршрути патрулів і пункти їх зупинок, особливості несення служби, порядок взаємодії та зв'язок між ними, а також з іншими силами органів поліції, громадських формувань.

Як самостійні форми можуть також застосовуватись: охорона громадського порядку по зонах, патрульних дільницях; патрулювання спеціальних мобільних груп для боротьби з найпоширенішими правопорушеннями, що вчиняються в громадських місцях; виставлення постійних піших

постів у криміногенних місцях; використання кінних нарядів у лісопаркових зонах; пересувні пункти поліції у віддалених від органів поліції мікрорайонах.

Організаційні форми участі громадян в охороні громадського порядку

Організаційні форми участі громадян в охороні громадського порядку закріплені Законом України від 22.06.2000 р. «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону», розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08.02.2006 р. № 73-р «Питання діяльності громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону».

Громадяни можуть брати участь в охороні громадського порядку у таких формах:

Масові громадські організації (профспілки, добровільні громадські товариства – сприяння обороні, мисливців і рибалок, охорони природи тощо).

Організації і органи громадського самоуправління: квартальні та вуличні комітети, ради сприяння сім'ї та школі, батьківські ради, ради ветеранів праці, громадського виховання неповнолітніх.

Спеціальні громадські формування з охорони громадського порядку (зведені загони громадських формувань, спеціалізовані загони (групи) сприяння поліції та Державній прикордонній службі України, асоціації громадських формувань, громадські пункти охорони порядку).

Громадські помічники дільничного інспектора поліції.

Однією з найбільш масових форм участі громадськості в протидії правопорушенням є *громадські формування з охорони громадського порядку*. Діяльністю таких формувань керують місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування.

Правоохоронній практиці відомі декілька видів загонів (груп) з охорони громадського порядку, які відрізняються за своїм функціональним призначенням. Це територіальні та спеціалізовані.

Територіальні загони (групи) закріплюються за територіями (зонами, дільницями) для постійного їх обслуговування.

Спеціалізовані загони (групи) організуються з метою підвищення ефективності боротьби з окремими видами правопорушень.

У системі громадських суб'єктів протидії правопорушенням важливу роль відіграють громадські пункти охорони порядку і їх ради.

Правовий статус громадських пунктів охорони порядку визначений 24 липня 1980 року Президією Верховної Ради республіки Україна і поло-

ження про ці формування затвердженні Указом ПВР України. Громадські пункти охорони порядку стали центром організаційного об'єднання зусиль громадських організацій мікрорайону.

Не менш важливе значення в охороні громадського порядку мають громадські помічники. Інститут громадських помічників дільничного інспектора поліції формується з громадян, не молодших 18 років, які є членами громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону. Рішення про зарахування кандидата приймає начальник органу поліції або його заступник після попередньої бесіди з ним. Зарахування громадянина громадським помічником дільничного інспектора поліції оформлюється наказом, йому видається посвідчення встановленого зразка та нагрудний знак.

Характеристика основних положень Закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону»

Закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» прийнятий 22.06.2000 р. складається з восьми розділів та містить 21 статтю і прикінцеві положення.

Громадяни України відповідно до Конституції України мають право створювати в установленому цим Законом порядку громадські об'єднання для участі в охороні громадського порядку і державного кордону, сприяння органам місцевого самоврядування, правоохоронним органам, Державній прикордонній службі України та органам виконавчої влади, а також посадовим особам у запобіганні та припиненні адміністративних правопорушень і злочинів, захисті життя та здоров'я громадян, інтересів суспільства і держави від протиправних посягань, а також у рятуванні людей і майна під час стихійного лиха та інших надзвичайних обставин (далі – громадські формування з охорони громадського порядку і державного кордону).

Правовою основою діяльності громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону є Конституція України, цей Закон, інші закони України, акти Президента України і Кабінету Міністрів України, рішення місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування з питань охорони громадського порядку і державного кордону, боротьби із злочинністю і адміністративними правопорушеннями, а також положення (статути) цих формувань.

Громадські формування з охорони громадського порядку і державного кордону створюються і діють у взаємодії з правоохоронними органами,

Державною прикордонною службою України, органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, додержуючись принципів гуманізму, законності, гласності, добровільності, додержання прав та свобод людини і громадянина, прав і законних інтересів юридичних осіб, рівноправності членів цих формувань.

Координацію діяльності громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону здійснюють відповідно місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування.

Повсякденна (оперативна) діяльність таких формувань організовується, спрямовується і контролюється відповідними органами поліції, підрозділами Державної прикордонної служби України.

Громадські формування з охорони громадського порядку і державного кордону не мають права займатися підприємницькою або іншою діяльністю з метою одержання прибутку.

Використання громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону України для виконання завдань, не передбачених Законом України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону», забороняється.

Громадські формування з охорони громадського порядку і державного кордону створюються на добровільних засадах за місцем роботи, навчання або проживання громадян.

Рішення про створення громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону приймається на зборах (конференціях) громадян. На збори можуть бути запрошені представники трудових колективів, навчальних закладів, правоохоронних органів, підрозділів Державної прикордонної служби України та громадськості. Громадські формування з охорони громадського порядку і державного кордону створюються у складі не менше ніж 10 осіб.

Місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування та правоохоронні органи надають всіляку допомогу та підтримку у створенні громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону.

Громадське формування з охорони громадського порядку і державного кордону діє на основі положення (статуту) про нього.

Положення (статут) узгоджується з керівництвом відповідного територіального органу поліції, підрозділу Державної прикордонної служби України, а також виконавчого органу ради, на території якої діятиме це громадське формування.

Для реєстрації громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону його засновники подають до відповідного

виконавчого органу сільської, селищної, міської, районної у місті ради за місцем його діяльності рішення про його створення, підтримане відповідним органом поліції чи підрозділом Державної прикордонної служби України, узгоджене з цими органами положення (статут), інформацію про склад керівного органу, а також список членів формування.

У реєстрації громадському формуванню з охорони громадського порядку і державного кордону може бути відмовлено, якщо його статутні документи суперечать чинному законодавству.

Рішення про відмову у реєстрації повинно містити підстави такої відмови і може бути оскаржено у встановленому порядку до суду.

Діяльність громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону може бути припинена шляхом примусового розпуску або саморозпуску відповідно до закону.

У разі порушення громадським формуванням вимог чинного законодавства щодо його діяльності за заявою реєструючого органу його діяльність може бути заборонена за рішенням суду у встановленому законом порядку.

Суд розглядає заяву реєструючого органу про заборону діяльності громадського формування і приймає відповідне рішення у термін до 30 днів з моменту надходження заяви до суду.

Також, Закон визначає основні завдання, права та обов'язки громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону та їх членів, передбачений порядок застосування заходів фізичного впливу і спеціальних засобів членами громадського формування при виконанні ними визначених Законом завдань з охорони громадського порядку.

Органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, посадові особи цих органів, керівники підприємств, установ, організацій у межах своєї компетенції, а також громадяни сприяють громадським формуванням в охороні громадського порядку і державного кордону.

Місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування у межах своєї компетенції спільно з органами внутрішніх справ та підрозділами Державної прикордонної служби України здійснюють координацію та контроль за діяльністю громадських формувань, заслуховують повідомлення і звіти керівників зазначених формувань.

Для реалізації цілей і завдань цих громадських формувань місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування мають право вводити за рахунок коштів місцевого бюджету посади інструктора з питань роботи з цими формуваннями, начальника загону народної дружини підприємства, установи, організації.

Законом гарантується захист життя, здоров'я, честі, гідності, майна члена громадського формування та членів його сім'ї від злочинних посягань та інших протиправних дій.

Злісна непокора членові громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, а також його образа та інші дії, що перешкоджають виконанню покладених на нього обов'язків, тягнуть за собою відповідальність згідно з законом.

За активну участь у забезпеченні охорони громадського порядку і державного кордону члени громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону заохочуються органами поліції, підрозділами Державної прикордонної служби України, іншими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування шляхом оголошення подяки або видачі цінного подарунка чи грошової винагороди. Крім того, підприємства, установи і організації за поданням керівних органів громадських формувань можуть надавати членам цих об'єднань пільгові путівки до санаторію або будинку відпочинку, додаткову оплачувану відпустку терміном до 5 днів та інші види заохочення і пільги, визначені зборами трудового колективу, за рахунок власних коштів. За поданням керівних органів громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону члени цих формувань, які беруть найбільш активну участь в охороні громадського порядку, мають переважне право на вступ до навчальних закладів системи Міністерства внутрішніх справ України, Державної прикордонної служби України, прийняття на службу до органів поліції або Державної прикордонної служби України.

Органи місцевого самоврядування та місцеві державні адміністрації мають право вирішувати питання щодо забезпечення діяльності громадських формувань, надавати їм службові приміщення, необхідний інвентар та засоби зв'язку.

Контроль за діяльністю громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону здійснюється органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування у порядку, встановленому законом.

Органи, що проводять реєстрацію зазначених громадських формувань, здійснюють контроль за дотриманням ними вимог положення (статуту). Представники цих органів мають право спостерігати за проведенням громадськими формуваннями заходів, вимагати необхідні документи, одержувати пояснення.

Компетенція органів законодавчої та виконавчої влади у сфері охорони громадського порядку

Національна поліція України – це центральний орган виконавчої влади діяльність якої спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України згідно з законом.

Поліція у процесі своєї діяльності взаємодіє з органами правопорядку та іншими органами державної влади, а також органами місцевого самоврядування відповідно до Закону України “Про Національну поліцію” та інших нормативно-правових актів.

Покладаючи обов’язки на органи виконавчої, судової та законодавчої влади, а також органи прокуратури, держава таким чином забезпечує встановлений громадський порядок. Встановивши та забезпечивши громадський порядок, держава зобов’язана ще й охороняти його, і, хоча чинна Конституція України не покладає на державу обов’язок з охорони громадського порядку, в Україні існує, як в кожній державі спеціальний апарат, покликаний охороняти громадський порядок – це поліція.

Найвищим органом законодавчої гілки влади в Україні є Верховна Рада України. Повноваження Верховної Ради України щодо забезпечення діяльності міліції визначені Конституцією України. Згідно з п. 22 ст. 85 Конституції України Верховна Рада України затверджує загальну структуру, чисельність, визначає завдання Національної поліції, як складової частини МВС.

Виключно в законодавчому порядку визначаються основи національної безпеки країни, складовою частиною якої є дотримання правопорядку, правовий режим воєнного і надзвичайного стану, надзвичайної екологічної ситуації, діяння, які є злочинами, адміністративним правопорушеннями та відповідальність за них, встановлюються спеціальні звання поліції.

Згідно з Конституцією України Президент України є Главою держави і гарантом її суверенітету, прав і свобод людини і громадянина. Президент забезпечує національну безпеку, відповідно до Закону за узгодженням з Верховною Радою України приймає рішення про введення в Україні або в її окремих місцевостях правового режиму воєнного чи надзвичайного стану, проведення загальної чи часткової мобілізації, оголошення окремих місцевостей зонами надзвичайної екологічної ситуації, присвоює вищі спеціальні звання поліції.

Рада національної безпеки і оборони України є координаційним органом з питань національної безпеки і оборони, до її складу за посадою входить міністр внутрішніх справ України. Згідно з Конституцією України та законами України «Про основи національної безпеки України» та «Про Раду Національної безпеки і оборони України» функціями Ради Національної безпеки і оборони України є координація та здійснення контролю за діяльністю органів виконавчої влади, в т.ч. і поліції у сфері національної безпеки у мирний і воєнний час та при виникненні кризових ситуацій, що загрожують національній безпеці України.

Відповідно до зазначених функцій Рада національної безпеки і оборони України розробляє та розглядає на своїх засіданнях питання, що належать

до сфери національної безпеки, надає Президенту України пропозиції щодо визначення напрямів забезпечення національної безпеки у сфері забезпечення правопорядку, проектів державних програм, законів, указів Президента, інших нормативних актів і документів з питань забезпечення правопорядку, матеріального, фінансового, кадрового, організаційного та іншого забезпечення, виконання заходів з цих питань, координації діяльності органів виконавчої влади по підтриманню громадського порядку в умовах дії режиму воєнного та надзвичайного стану та при виникненні кризових ситуацій, що загрожують національній безпеці України.

Конституція України в п. 7 ст. 116 чітко закріплює повноваження Кабінету Міністрів України у сфері охорони громадського порядку, а саме: КМУ здійснює заходи щодо забезпечення громадського порядку.

Важливу роль в організації діяльності поліції відіграють органи місцевого самоврядування. Відповідно до законів «Про Національну поліцію» та «Про місцеве самоврядування в Україні» керівник поліції та керівники територіальних органів поліції здійснюють інформування громадськості про діяльність поліції, а саме раз на рік готують та опубліковують на офіційних веб-порталах органів поліції звіт про діяльність поліції.

Щорічний звіт про діяльність поліції в цілому та територіальних органів поліції повинен містити аналіз стану злочинності в країні чи регіоні відповідно, інформацію про заходи, які вживалися поліцією, та результати цих заходів, а також інформацію про виконання пріоритетів, поставлених перед поліцією та територіальними органами поліції відповідними поліцейськими комісіями.

Керівники територіальних органів поліції зобов'язані регулярно оприлюднювати статистичні та аналітичні дані про вжиті заходи щодо виявлення, запобігання та припинення порушень громадського порядку на офіційних веб-порталах органів, які вони очолюють.

Верховна Рада Автономної Республіки Крим, Київська та Севастопольська міські ради, обласні, районні та міські ради мають право за результатами оцінки діяльності органу поліції на території відповідно Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя, області, району або міста своїм рішенням прийняти резолюцію недовіри керівнику відповідного органу (підрозділу) поліції, що є підставою для звільнення його із займаної посади.

Рішення про прийняття резолюції недовіри керівнику органу (підрозділу) поліції може бути прийнято не раніше, ніж через один рік після його призначення на посаду.

Рішення про прийняття резолюції недовіри керівнику органу (підрозділу) поліції вважається прийнятим, якщо за нього проголосувало не менше двох третин від складу депутатів Верховної Ради Автономної Республіки

Крим, Київської та Севастопольської міських рад, обласних, районних та міських рад.

У рішенні про прийняття резолюції недовіри керівнику органу (підрозділу) поліції мають бути зазначені мотиви для його прийняття з посиланням на обставини, що їх обґрунтовують.

Завірена належним чином копія рішення про прийняття резолюції недовіри керівнику органу (підрозділу) поліції невідкладно надсилається кур'єром або поштовою кореспонденцією з повідомленням про отримання керівнику органу поліції, до повноважень якого належить право призначення та звільнення з посади керівника органу (підрозділу) поліції, щодо якого відповідний орган прийняв резолюцію недовіри.

Керівник органу поліції, до повноважень якого належить право призначення на посаду та звільнення з посади керівника органу (підрозділу) поліції, щодо якого прийнято резолюцію недовіри, з моменту надходження до очолюваного ним органу завіреної належним чином копії рішення відповідної місцевої ради про прийняття резолюції недовіри зобов'язаний невідкладно своїм наказом звільнити з посади такого керівника або відсторонити його від виконання службових обов'язків та призначити службову перевірку для вивчення обставин, що слугували мотивами для прийняття місцевою радою такого рішення. Про прийняте рішення відповідна місцева рада інформується в одноденний строк.

Службова перевірка для вивчення обставин, що слугували мотивами для прийняття місцевою радою резолюції недовіри керівнику органу (підрозділу) поліції, проводиться в десятиденний строк.

За результатами проведеної службової перевірки керівник органу поліції, до повноважень якого належить право на призначення та звільнення з посади керівника органу (підрозділу) поліції, щодо якого прийнято резолюцію недовіри, зобов'язаний протягом трьох робочих днів з дня закінчення перевірки прийняти рішення про подальше перебування такого керівника на займаній посаді.

Про прийняте рішення стосовно подальшого перебування керівника, щодо якого прийнято резолюцію недовіри, на займаній посаді письмово інформується місцева рада, яка прийняла резолюцію недовіри.

У разі прийняття рішення про залишення керівника органу (підрозділу) поліції, щодо якого прийнято резолюцію недовіри, на займаній посаді відповідний керівник органу поліції повинен письмово поінформувати відповідну місцеву раду про причини прийняття такого рішення та надати копії матеріалів проведеної перевірки. Матеріали, що містять інформацію з обмеженим доступом, надаються на підставах та в порядку, визначених законом.

Місцева рада, яка прийняла резолюцію недовіри, протягом одного місяця з дня отримання рішення про залишення на посаді керівника органу (підрозділу) поліції, щодо якого прийнято резолюцію недовіри, та копій матеріалів проведеної перевірки має право повторно розглянути питання про прийняття резолюції недовіри керівнику органу (підрозділу) поліції.

У разі, якщо при повторному розгляді за рішення про прийняття резолюції недовіри керівнику органу (підрозділу) поліції проголосувало не менше трьох четвертей від складу відповідної місцевої ради, таке рішення вважається остаточним і підлягає обов'язковому виконанню у триденний строк з дня його прийняття.

У разі, якщо керівник органу поліції, до повноважень якого належить право на призначення на посаду та звільнення з посади керівника органу (підрозділу) поліції, щодо якого прийнято резолюцію недовіри, протягом чотирнадцяти днів з дня отримання відповідного рішення очолюваним органом не видав наказу про звільнення такого керівника або не надіслав до відповідної місцевої ради інформацію щодо залишення на посаді такого керівника разом із матеріалами проведеної перевірки, рішення місцевої ради про прийняття резолюції недовіри набуває статус остаточного і підлягає обов'язковому виконанню у триденний строк.

Керівники територіальних органів поліції повинні не менше одного разу на два місяці проводити відкриті зустрічі з представниками органів місцевого самоврядування на рівні областей, районів, міст та сіл з метою налагодження ефективної співпраці між поліцією та органами місцевого самоврядування і населенням. На таких зустрічах обговорюється діяльність поліції, визначаються поточні проблеми та обираються найефективніші способи їх вирішення.

Керівники територіальних органів поліції, з метою підвищення авторитету та довіри населення до поліції, систематично інформують громадськість про стан правопорядку, заходи, які вживаються щодо попередження правопорушень.

Правове положення, призначення, структура та завдання чергових частин поліції

Чергова частина – це підрозділ, який забезпечує оперативне управління силами і засобами органів і підрозділів поліції, цілодобово перебуває в постійній готовності для реагування на злочинні прояви, надзвичайні ситуації, інші події і є координуючим органом управління при розкритті злочинів. У своїй діяльності працівники чергових частин керуються

Конституцією України, Законом України «Про Національну поліцію», міжнародними договорами України, принципами та нормами міжнародного права, нормативно-правовими актами МВС України, Інструкцією з організації діяльності чергових частин органів і підрозділів внутрішніх справ України, затвердженої наказом МВС України № 181 від 28 квітня 2009 року та Інструкцією про порядок ведення єдиного обліку в органах поліції заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, затвердженою наказом МВС України № 1377 від 6 листопада 2015 року.

Систему чергових частин складають чергові частини в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, районах, містах, районах у містах, стройових підрозділах, комендатурах вищих навчальних закладів МВС зі специфічними умовами навчання.

Основними завданнями чергових частин є:

- Приймання, реєстрація заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, організація негайного реагування на них.

- Забезпечення оперативного управління силами й засобами, що задіяні для охорони громадського порядку, попередження та виявлення кримінальних правопорушень на території обслуговування, взаємодія з іншими органами поліції, черговою частиною вищого рівня та органами виконавчої влади.

- Збір, опрацювання й доповідь керівництву поліції відомостей про оперативну обстановку на території обслуговування, передача їх до чергових частин вищестоящих органів поліції, оперативно-чергових служб військових частин Національної гвардії України, а також інших органів виконавчої влади, інформування керівників відповідних структурних підрозділів поліції та МВС.

- Забезпечення введення ступенів готовності та спеціальних оперативних планів.

- Організація роботи з особами, доставленими до чергової частини, забезпечення їх конституційних прав і свобод.

- Поміщення (звільнення) доставлених осіб у кімнати для затриманих та доставлених (далі – КЗД) чергових частин, забезпечення нагляду за їх поведінкою.

- Контроль за додержанням порядку тримання й конвоювання затриманих і взятих під варту осіб, поміщенням їх до ізоляторів тимчасового тримання (далі – ІТТ).

- Забезпечення збереження службової документації, зброї, спеціальних засобів, засобів індивідуального захисту, зв'язку, оперативної та криміналістичної техніки, іншого майна, що знаходиться на зберіганні в черговій частині.

- Виконання довідкової роботи при зверненні громадян із питань роботи поліції.
- Контроль за станом охорони адміністративних будинків органів поліції, ІТТ та прилеглої до них території.
- Підтримання правил внутрішнього розпорядку органу поліції, контроль за дотриманням правил пожежної безпеки й санітарних норм і правил у будинку органу поліції та на прилеглий до нього території.
- Оповіщення населення про виникнення надзвичайних ситуацій у населених пунктах, де не здійснюється цілодобове чергування оперативно-чергових (диспетчерських) служб органів управління єдиної державної системи запобігання і реагування на надзвичайні ситуації.
- Прийняття заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події незалежно від місця і часу їх учинення, повноти отриманих даних, особистості заявника здійснюється цілодобово і негайно органом поліції, до якого надійшла заява чи повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення та іншу подію, або слідчим, або іншою посадовою особою, якою самостійно виявлено з будь-якого джерела обставини, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення.

Облік таких заяв та повідомлень проводиться уповноваженими працівниками чергових частин, а саме: оперативним черговим, черговим, помічником чергового чергових частин центрального органу управління поліцією, головних управлінь Національної поліції, відділів та відділень поліції, працівниками інших структурних підрозділів цих органів, яких призначено підмінними черговими в установленому порядку, оператором телефонної лінії «102» або іншою посадовою особою.

При особистому зверненні заявника до поліції із заявою чи повідомленням про вчинене кримінальне правопорушення та іншу подію оперативний черговий або інша службова особа в кімнаті для прийому громадян цілодобово оформляють протоколи усних заяв і відразу реєструють заяви в журналі єдиного обліку заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події.

Повідомлення про кримінальні правопорушення та інші події, отримані оператором телефонної лінії «102», вносяться до окремого робочого зошита, в якому зазначаються відомості про дату та час надходження повідомлення, хто повідомив (П.І.Б., місце проживання/місце знаходження, телефон), короткий зміст заяви повідомлення. Вся отримана інформація про кримінальні правопорушення та інші події після її внесення до робочого зошита відразу передається до відповідних територіальних органів поліції для реагування, про що робиться відмітка в робочому зошиті (кому передано повідомлення, номер реєстрації в журналі ЄО органу поліції).

Оперативний черговий, отримавши заяву чи повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення та іншу подію відразу реєструє її в журналі ЄО та направляє на місце події слідчо-оперативну групу, чи групу реагування.

Інформацію про вчинене кримінальне правопорушення та іншу подію на території обслуговування іншого органу поліції, яка надійшла до чергової частини органу поліції оперативний черговий відразу реєструє в журналі ЄО та невідкладно інформує про це той орган, на території оперативного обслуговування якого мала місце така подія.

Матеріали з ознаками вчинення кримінального правопорушення заборонено передавати до іншого органу поліції без реєстрації в журналі ЄО та внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

Заяви або повідомлення фізичних або юридичних осіб про вчинення кримінального правопорушення та іншу подію можуть бути усними або письмовими. Усні заяви про вчинення кримінального правопорушення заносяться до протоколу прийняття заяви про вчинене кримінальне правопорушення або таке, що готується, форма якого наведена в додатку 3 до Інструкції про ведення ЄО, який підписують заявник та посадова особа, яка прийняла заяву.

Особа, яка подає заяву чи повідомляє про кримінальне правопорушення, під підпис попереджається про кримінальну відповідальність передбачену статтею 383 Кримінального кодексу України за завідомо неправдиве повідомлення про вчинення злочину, крім випадків надходження заяви або повідомлення поштою чи зв'язком іншого виду.

Заяви і повідомлення про вчинені кримінальні правопорушення та інші події реєструються цілодобово в чергових частинах центрального органу управління поліцією, головних управлінь Національної поліції, відділів та відділень поліції уповноваженими працівниками відразу після їх надходження, вносяться до журналу ЄО та інтегрованої інформаційно-пошукової системи з усіма відомостями з цього журналу.

У черговій частині органів поліції ведеться журнал ЄО, який забороняється виносити з чергової частини.

Журнали ЄО заповнюються уповноваженими працівниками чергових частин органів поліції. Записи за кожною інформацією повинні містити стислі і вичерпні дані про те, коли надійшла заява чи повідомлення про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, хто, коли і в якій формі повідомив про вчинене кримінальне правопорушення та іншу подію, що і коли сталося, час та дату реєстрації, яких заходів вжито за заявою чи повідомленням про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, ким та кому доручено розгляд заяви чи повідомлення про вчинені кримінальні

правопорушення та інші події, час та дата отримання заяви чи повідомлення про вчинені кримінальні правопорушення та інші події для внесення відповідних даних до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

Про наявність письмових заяв про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, що надійшли до чергової частини органу поліції, та повідомлень, що надійшли усно, у яких наявні відомості, що вказують на вчинення кримінального правопорушення, після реєстрації в журналі ЄО оперативний черговий доповідає начальникові слідчого підрозділу для внесення слідчими відповідних відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань та інформує начальника органу поліції.

Заяви і повідомлення, які надійшли до чергової частини органу поліції і в яких відсутні відомості, які вказують на вчинення кримінального правопорушення, після реєстрації в журналі ЄО доповідаються оперативним черговим начальникові органу поліції або особі, яка виконує його обов'язки, для розгляду та прийняття рішення згідно із Законом України «Про звернення громадян» або Кодексом України про адміністративні правопорушення.

У разі, встановлення начальником органу поліції в заяві чи повідомленні відомостей, які вказують на вчинення кримінального правопорушення, він за своєю резолюцією (не пізніше однієї доби з часу реєстрації заяви в журналі ЄО) повертає її до чергової частини для негайної передачі начальнику слідчого підрозділу.

У разі якщо письмова заява або повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення надійшли до відділу, відділення поліції при особистому зверненні заявника, водночас з його реєстрацією в журналі ЄО в черговій частині відділу, відділення поліції оперативний черговий оформляє талон-повідомлення.

Заяви і повідомлення про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, що надійшли до органу поліції поштою, телеграфом, факсимільним зв'язком або зв'язком іншого виду, реєструються в підрозділах документального забезпечення цих органів, доповідаються начальникові органу поліції або особі, яка виконує його обов'язки. Останні, у свою чергу, накладають письмові резолюції щодо подальшого розгляду заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події з ознаками кримінальних правопорушень та реєструються в журналі ЄО оперативним черговим.

Датою подання заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події до органів поліції вважається дата реєстрації такої заяви чи повідомлення в журналі ЄО органу поліції.

Заяви та повідомлення про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, що надійшли до центрального органу управління поліцією та

головних управлінь Національної поліції, в яких зазначаються обставини, що вказують на вчинення кримінального правопорушення, після їх реєстрації в журналі вхідної кореспонденції працівниками підрозділів документального забезпечення, негайно доповідаються керівництву цих органів, після чого за резолюцією передаються до нижчих органів поліції (головних управлінь Національної поліції або відділів, відділень), а копія – до уповноваженого структурного підрозділу відповідного органу поліції.

Структурні підрозділи центрального органу управління поліцією або головних управлінь Національної поліції зобов'язані поінформувати заявника про направлення такої заяви або повідомлення до нижчих органів поліції (головних управлінь Національної поліції або відділів, відділень), а також забезпечити контроль за внесенням відомостей до журналу ЄО у відповідному органі поліції.

У журналі ЄО чергових частин центрального органу управління поліцією або головних управлінь Національної поліції реєструються заяви та повідомлення про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, досудове розслідування за якими здійснюється слідчими підрозділами цих органів.

Повідомлення про вчинення кримінальних правопорушень та інших подій, які надійшли до чергових частин центрального органу управління поліцією або головних управлінь Національної поліції телефоном, уповноваженими працівниками чергових частин відразу реєструються в журналі ЄО та передаються до головних управлінь Національної поліції або відділів, відділень з внесенням реєстраційного номера журналу ЄО.

Заяви чи повідомлення про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, які надійшли при особистому зверненні громадян до центрального органу управління поліцією та головних управлінь Національної поліції, уповноважені працівники чергових частин цих органів реєструють їх у журналі ЄО та одночасно оформляють талон-повідомлення, який видається заявнику, після чого інформують відділ, відділення поліції із внесенням реєстраційного номера журналу ЄО.

Зареєстровані заяви і повідомлення про вчинені кримінальні правопорушення та інші події доповідаються керівництву центрального органу управління поліцією або головних управлінь Національної поліції та за резолюцією керівництва центрального органу управління поліцією або головних управлінь Національної поліції надсилаються до відділів, відділень поліції за місцем учинення кримінального правопорушення.

Анонімні листи, що містять відомості про вчинені кримінальні правопорушення, реєструються лише в підрозділах документального забезпечення і передаються за резолюцією керівника органу поліції або особи,

яка виконує його обов'язки, до структурних підрозділів для використання в розкритті злочинів.

У журналі ЄО також реєструються:

- 1) заяви і повідомлення про зникнення безвісти осіб;
- 2) рапорти працівників поліції про виявлення ними з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення та іншу подію.

При реєстрації заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, що надійшли в письмовій формі, оперативний черговий на їх лицьовому боці проставляє спеціальний штамп реєстрації заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події.

Слідчий, який отримав у черговій частині для розгляду заяву або повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення, у журналі ЄО ставить відмітку про час та дату її отримання, посаду, прізвище та підпис, а також невідкладно письмово подає до чергової частини відомості про реєстраційний номер журналу ЄО, номер кримінального провадження, дату та час внесення відомостей заяви чи повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Контроль за достовірністю внесених відомостей забезпечує працівник підрозділу інформаційно-аналітичного забезпечення.

Прихованими від єдиного обліку вважаються заяви і повідомлення про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, які були відомі працівнику поліції та відомості про які на час виявлення не внесено до журналу ЄО відповідного органу поліції, а самі заяви та повідомлення про вчинені кримінальні правопорушення та інші події не отримали реєстраційного номера.

Контроль за дотриманням законності при веденні журналу ЄО покладеться на керівників органів поліції.

Контроль за дотриманням вимог до ведення журналів ЄО покладеться на начальника чергової частини органу поліції. Якщо таку посаду не передбачено штатним розписом органу поліції, відповідальна за цим напрямком роботи посадова особа визначається керівником цього органу або особою, яка виконує його обов'язки, шляхом видання відповідного наказу.

Права та обов'язки оперативного чергового поліції

Головний інспектор – черговий чергової частини Національної поліції має право:

- віддавати черговим структурних підрозділів Національної поліції та оперативним черговим територіальних органів поліції обов'язкові до

виконання доручення з питань забезпечення громадського порядку, здійснення невідкладних заходів щодо попередження, припинення та розкриття тяжких, особливо тяжких, резонансних злочинів і надзвичайних подій.

- залучати всі задіяні для охорони громадського порядку наряди поліції незалежно від їх підпорядкування з урахуванням першочерговості виконання завдань.

- у разі ускладнення оперативної обстановки вносити зміни в розстановку сил і засобів із наступною доповіддю відповідальному по апарату Національної поліції;

- вимагати від керівництва структурних підрозділів Національної поліції та територіальних органів поліції інформацію, необхідну для виконання покладених на чергову частину завдань.

Оперативний черговий ГУНП має право:

- віддавати обов'язкові до виконання доручення черговим підпорядкованих органів поліції, підрозділів та нарядам, що несуть службу на території обслуговування, а за відсутності керівництва органу поліції – усьому особовому складу;

- здійснювати при ускладненні оперативної обстановки через оперативних чергових міськрайорганів поліції необхідне маневрування силами й засобами підпорядкованих органів поліції із подальшою доповіддю про прийняте рішення керівництву ГУНП;

- залучати для організації охорони місця події, переслідування й затримання злочинців усі задіяні на охорону громадського порядку наряди поліції незалежно від їх підпорядкування з урахуванням першочерговості виконання завдань;

- вводити в дію спеціальні оперативні плани, оголошувати збір усього особового складу або окремого підрозділу по тривозі;

- одержувати від керівників і працівників підрозділів органів поліції інформацію, необхідну для виконання покладених на чергову частину завдань;

- при ускладненні оперативної обстановки звертатись до головних інспекторів чергових апарату Національної поліції та оперативних чергових сусідніх органів поліції для отримання необхідної інформації і допомоги;

Черговий РУ, міськрайоргану поліції є старшим оперативним начальником щодо чергових усіх підрозділів і установ, підпорядкованих цьому органу, а також усіх службових нарядів, що виконують на території обслуговування органу поліції завдання з охорони громадського порядку, попередження й припинення кримінальних та інших правопорушень, встановлення осіб, які підозрюються у їх вчиненні, ліквідації наслідків надзвичайних подій тощо.

Обов'язки чергового міськрайоргану поліції:

Забезпечити приймання та реєстрацію заяв і повідомлень про вчинені кримінальні, інші правопорушення та події відповідно до чинного законодавства.

При отриманні інформації про вчинені кримінальні, інші правопорушення та події черговий або особа, яка виконує його обов'язки, керуючись картотекою невідкладних дій оперативного чергового зобов'язані вжити всіх заходів щодо попередження або припинення правопорушення, встановлення та затримання правопорушників, надання допомоги потерпілим, ліквідації негативних наслідків правопорушень і подій.

Приймання та реєстрація заяв і повідомлень про злочини, які вчинені або готуються, іншої інформації, що не містить в собі явних ознак злочинів, здійснюються згідно з вимогами Інструкції про порядок приймання, реєстрації та розгляду в органах і підрозділах поліції України заяв і повідомлень про злочини, що вчинені або готуються.

Відповідно до наказу МВС України №1377 від 06.12.2015 **«Про затвердження Інструкції про порядок ведення єдиного обліку в органах поліції України заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події»**

Прийняття заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події незалежно від місця і часу їх учинення, повноти отриманих даних, особи заявника здійснюється цілодобово і невідкладно тим органом поліції, до якого надійшла заява чи повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення та іншу подію, або слідчим, або іншою посадовою особою органу поліції, якою самостійно виявлено з будь-якого джерела обставини, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення.

Облік таких заяв та повідомлень проводиться уповноваженими працівниками чергових частин органів поліції, працівниками інших структурних підрозділів цих органів, яких призначено підмінними черговими в установленому порядку, оператором телефонної лінії «102» або іншою посадовою особою.

При особистому зверненні заявника до органу поліції із заявою чи повідомленням про вчинене кримінальне правопорушення та іншу подію уповноважений працівник чергової частини або інша службова особа в кімнаті для приймання громадян цілодобово оформляють протоколи усних заяв і відразу реєструють заяви в журналі єдиного обліку заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події (далі – журнал ЄО), форма якого наведена в додатку 2 до Інструкції.

Форма журналу ЄО є єдиною для всіх органів поліції.

За правильність ведення журналу ЄО відповідає уповноважений працівник чергової частини органу поліції.

Повідомлення про кримінальні правопорушення та інші події, отримані оператором телефонної лінії «102», вносяться до робочого зошита, в якому зазначаються відомості про дату та час надходження повідомлення, хто повідомив (П. І. Б., місце проживання/місцезнаходження, телефон), стислий зміст заяви. Уся отримана інформація про кримінальні правопорушення та інші події після її внесення до робочого зошита відразу передається до органів поліції для реагування, про що робиться відмітка в робочому зошиті (кому передано повідомлення, номер реєстрації в журналі ЄО органу поліції).

Уповноважений працівник чергової частини органу поліції, отримавши заяву (повідомлення) про вчинене кримінальне правопорушення та іншу подію, відразу реєструє її (його) в журналі ЄО та направляє на місце події слідчо-оперативну групу чи групу реагування.

Інформацію, яка надійшла до чергової частини органу поліції, про вчинене кримінальне правопорушення та іншу подію на території обслуговування іншого органу поліції уповноважений працівник чергової частини відразу реєструє в журналі ЄО та невідкладно інформує про це той орган, на території оперативного обслуговування якого мала місце така подія.

Матеріали про вчинення правопорушення, що містить ознаки кримінального, заборонено передавати до іншого органу поліції без реєстрації в журналі ЄО та внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

Посадова особа органу поліції в разі перебування поза межами органу, в якому вона призначена, на території України в разі звернення до неї громадян або службових осіб із заявою чи повідомленням про події, які загрожують особистій чи громадській безпеці, або в разі безпосереднього виявлення таких зобов'язана вжити заходів щодо запобігання правопорушенням і їх припинення, рятування людей, надання допомоги особам, які її потребують, установлення і затримання осіб, які вчинили правопорушення, та охорони місця події і повідомити про це найближчий орган поліції.

Посадова особа органу поліції при виявленні чи отриманні інформації про вчинене кримінальне правопорушення та іншу подію негайно повідомляє про це чергову частину органу поліції.

Заяви або повідомлення фізичних або юридичних осіб про вчинене кримінальне правопорушення та іншу подію можуть бути усними або письмовими. Усні заяви про вчинення кримінального правопорушення заносяться до протоколу прийняття заяви про вчинене кримінальне правопорушення або таке, що готується, форма якого наведена в додатку 3 до Інструкції, який підписують заявник та посадова особа, яка прийняла заяву.

Інформаційні ресурси, що формуються поліцією

Поліція здійснює інформаційно-аналітичну діяльність виключно для реалізації своїх повноважень, визначених Законом України «Про Національну поліцію».

Поліція в рамках інформаційно-аналітичної діяльності:

- 1) формує бази (банки) даних, що входять до єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ України;
- 2) користується базами (банкami) даних Міністерства внутрішніх справ України та інших органів державної влади;
- 3) здійснює інформаційно-пошукову та інформаційно-аналітичну роботу;
- 4) здійснює інформаційну взаємодію з іншими органами державної влади України, органами правопорядку іноземних держав та міжнародними організаціями.

Поліція може створювати власні бази даних, необхідні для забезпечення щоденної діяльності органів (закладів, установ) поліції у сфері трудових, фінансових, управлінських відносин, відносин документообігу, а також міжвідомчі інформаційно-аналітичні системи, необхідні для виконання покладених на неї повноважень.

Діяльність поліції, пов'язана із захистом і обробкою персональних даних, здійснюється на підставах, визначених Конституцією України, Законом України «Про захист персональних даних», іншими законами України.

Поліція наповнює та підтримує в актуальному стані бази (банки) даних, що входять до єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ України, стосовно:

- 1) осіб, щодо яких поліцейські здійснюють профілактичну роботу;
- 2) виявлених кримінальних та адміністративних правопорушень, осіб, які їх вчинили, руху кримінальних проваджень; обвинувачених, обвинувальний акт щодо яких направлено до суду;
- 3) розшуку підозрюваних, обвинувачених (підсудних) осіб, які ухиляються від відбування покарання або вироку суду;
- 4) розшуку безвісно зниклих;
- 5) встановлення особи невідомих трупів та людей, які не можуть надати про себе будь-яку інформацію у зв'язку з хворобою або неповнолітнім віком;
- 6) зареєстрованих в органах поліції кримінальних або адміністративних правопорушень, подій, які загрожують особистій чи публічній безпеці, надзвичайних ситуацій;
- 7) осіб, затриманих за підозрою у вчиненні правопорушень (адміністративне затримання, затримання згідно з дорученнями органів правопорядку,

затримання осіб органами досудового розслідування, адміністративний арешт, домашній арешт);

8) осіб, які скоїли адміністративні правопорушення, провадження у справах за якими здійснюється поліцією;

9) зареєстрованих кримінальних та адміністративних корупційних правопорушень, осіб, які їх вчинили, та результатів розгляду цих правопорушень у судах;

10) іноземців та осіб без громадянства, затриманих поліцією за порушення визначених правил перебування в Україні;

11) викрадених номерних речей, цінностей та іншого майна, які мають характерні ознаки для ідентифікації, або речей, пов'язаних з вчиненням правопорушень, відповідно до заяв громадян;

12) викрадених (втрачених) документів за зверненням громадян;

13) знайдених, вилучених предметів і речей, у тому числі заборонених або обмежених в обігу, а також документів з ознаками підробки, які мають індивідуальні (заводські) номери;

14) викрадених транспортних засобів, які розшуковуються у зв'язку з безвісним зникненням особи, виявлених безгосподарних транспортних засобів, а також викрадених, втрачених номерних знаків;

15) виданих дозвільних документів у сфері безпеки дорожнього руху та дозволів на рух окремих категорій транспортних засобів;

16) зброї, що перебуває у володінні та користуванні фізичних і юридичних осіб, яким надано дозвіл на придбання, зберігання, носіння, перевезення зброї;

17) викраденої, втраченої, вилученої, знайденої зброї, а також добровільно зданої зброї з числа тієї, що незаконно зберігалася;

18) бази даних, що формуються в процесі здійснення оперативно-розшукової діяльності відповідно до закону.

Під час наповнення баз (банків) даних, визначених у пункті 7 частини першої статті 26 Закону України «Про Національну поліцію», поліція забезпечує збирання, накопичення мультимедійної інформації (фото, відео-, звукозапис) та біометричних даних (дактилокартки, зразки ДНК).

Поліція має безпосередній оперативний доступ до інформації та інформаційних ресурсів інших органів державної влади за обов'язковим дотриманням Закону України «Про захист персональних даних».

Правова основа та порядок розгляду пропозицій, заяв, скарг громадян в поліції. Організація особистого прийому громадян в поліції

Правовою основою роботи зі зверненнями громадян є: Закони України «Про статус народного депутата України» від 17.11.1992 р., «Про звернення громадян» від 02.10.1996 р., «Про внесення змін до Закону України «Про звернення громадян» щодо електронного звернення та електронної петиції» від 02.07.2015 р.; Положення про порядок роботи зі зверненнями громадян і організації їх особистого прийому в системі МВС України затверджене наказом МВС України від 10.10.2004 р. № 1177, Положення про порядок розгляду запитів та звернень народних депутатів України в Міністерстві внутрішніх справ України затверджене наказом МВС України від 28.03.2012 р. № 254.

Звернення громадян – викладені в письмовій або усній формі пропозиції (зауваження), заяви (клопотання) і скарги.

Пропозиція (зауваження) – звернення громадян, де висловлюються порада, рекомендація щодо діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування, депутатів усіх рівнів, посадових осіб, а також висловлюються думки щодо врегулювання суспільних відносин та умов життя громадян, вдосконалення правової основи державного і громадського життя, соціально-культурної та інших сфер діяльності держави і суспільства.

Заява (клопотання) – звернення громадян з проханням про сприяння реалізації закріплених Конституцією та чинним законодавством їх прав та інтересів або повідомлення про порушення чинного законодавства чи недоліки в діяльності підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, народних депутатів України, депутатів місцевих рад, посадових осіб, а також висловлення думки щодо поліпшення їх діяльності.

Клопотання – письмове звернення з проханням про визнання за особою відповідного статусу, прав чи свобод тощо.

– *Скарга* -особисто викласти аргументи особі, що перевіряла заяву чи скаргу, та брати участь у перевірці поданої скарги чи заяви;

– знайомитися з матеріалами перевірки;

– подавати додаткові матеріали або наполягати на їх запиті органом, який розглядає заяву чи скаргу;

– бути присутнім при розгляді заяви чи скарги;

– користуватися послугами адвоката або представника трудового колективу, організації, яка здійснює правозахисну функцію, оформивши це уповноваження у встановленому законом порядку;

– одержати письмову відповідь про результати вирішення заяви чи скарги;

- висловлювати усно або письмово вимогу щодо дотримання таємниці вирішення заяви чи скарги;
- вимагати відшкодування збитків, якщо вони стали результатом порушень встановленого порядку вирішення звернень.

Прийом проводиться регулярно у встановлені дні та години, у зручний для громадян час, за місцем їх роботи і проживання. Графіки прийому доводяться до відома громадян.

Особистий прийом іноземних громадян та осіб без громадянства здійснюється на загальних підставах, при потребі – за участю перекладача.

Порядок прийому громадян визначається керівниками органів поліції. Усі звернення громадян на особистому прийомі реєструються. Якщо вирішити порушені в усному зверненні питання безпосередньо на особистому прийомі неможливо, воно розглядається у тому ж порядку, що й письмове звернення. Про результати розгляду громадянину повідомляється письмово або усно, за бажанням громадянина.

Порядок складання та подання запитів на отримання публічної інформації, розпорядником якої є Міністерство внутрішніх справ України, поліція

Дана діяльність регламентується Наказом МВС України від 21.07.2011 № 459 «Про затвердження Порядку складання і форми подання запитів на публічну інформацію, розпорядником якої є Міністерство внутрішніх справ України».

Доступ до цієї інформації забезпечується шляхом надання інформації за запитом на отримання публічної інформації.

Запитувачами публічної інформації є фізичні, юридичні особи та об'єднання громадян без статусу юридичної особи, крім суб'єктів владних повноважень при здійсненні ними своїх функцій. Вони мають право звернутися до Міністерства внутрішніх справ України із запитом на отримання публічної інформації незалежно від того, стосується ця інформація їх чи ні, без пояснення причини подання запиту.

Запит на отримання публічної інформації може бути індивідуальним або колективним, подається в усній чи письмовій формі під час особистого прийому, шляхом надсилання поштою, телефаксом, електронною поштою, чи по телефону на вибір запитувача. Письмовий запит на отримання публічної інформації подається в довільній формі.

Запит на інформацію повинен містити:

- прізвище, ім'я, по батькові (найменування) запитувача, поштову адресу або адресу електронної пошти, а також номер засобу зв'язку (якщо такий є);
- загальний опис інформації або вид, назву, реквізити чи зміст документа, щодо якого зроблено запит, якщо запитувачу це відомо;
- підпис і дату за умови подання письмового запиту.

З метою спрощення процедури оформлення письмового запиту запитувач може використати форму для подання запиту на публічну інформацію, яка розміщується на офіційному веб-сайті МВС України.

1. Запитувач може заповнити запит безпосередньо на веб-сайті МВС України. У запиті запитувачеві надається можливість вибрати форму надання відповіді - Конституція України від 28 червня 1996 року.

2. Закон України від 2 липня 2015 р. «Про Національну поліцію».

3. Закон України від 20 грудня 1994 р. «Про адміністративний нагляд за особами звільненими з місць позбавлення волі».

4. Закон України від 2 жовтня 1996р. «Про звернення громадян».

5. Закони України 15 листопада 2001 р. «Про попередження насильства в сім'ї», та від 25 вересня 2008 р.

6. Закон України від 22 червня 2000 р. «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону».

7. Указ Президента України від 12 січня 2004 р. «Про додаткові заходи щодо поліпшення діяльності служби дільничних інспекторів міліції».

8. Наказ МВС України від 11 листопада 2010р. №550 «Про затвердження Положення про службу дільничних інспекторів міліції в системі МВС України».

9. Інші нормативні акти, які регулюють окремі аспекти діяльності служби дільничних інспекторів міліції.

Основні завдання працівників служби дільничних інспекторів поліції:

1. Проведення загальної та індивідуальної профілактичної роботи серед мешканців адміністративної дільниці. Охорона громадського порядку та забезпечення громадської безпеки на території обслуговування.

2. Робота з населенням та громадськими формуваннями на адміністративній дільниці щодо охорони громадського порядку та громадської безпеки, профілактики правопорушень та боротьби зі злочинністю.

3. Участь разом з іншими службами та підрозділами національної поліції у виявленні, попередженні, припиненні адміністративних правопорушень та злочинів, а також у розкритті злочинів, учинених на території адміністративної дільниці.

Основні функції працівників служби дільничних інспекторів поліції:

1. Забезпечення прав і свобод людини, її безпеки та захист від протиправних посягань, надання у межах своїх повноважень правової, соціальної допомоги та інших послуг населенню.

2. Налагодження співпраці з органами державної виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, населенням і громадськими формуваннями з охорони громадського порядку у зміцненні правопорядку та профілактиці правопорушень.

3. Всебічне, повне й об'єктивне дослідження причин та умов, які призводять до вчинення правопорушень, внесення пропозицій щодо їх усунення, інформування населення з цих питань у виступах як перед мешканцями адміністративної дільниці, так і через засоби масової інформації.

4. Організація діяльності базових дільничних пунктів поліції.

5. Формування позитивної громадської думки щодо стану правопорядку та діяльності дільничних інспекторів поліції, підвищення довіри населення до поліції.

Організація роботи дільничного інспектора поліції на адміністративній дільниці

Згідно з наказом МВС України № 550 від 11 листопада 2010 р. «Про затвердження Положення про службу дільничних інспекторів міліції в системі МВС України» організація роботи дільничних інспекторів поліції покладається на керівника територіального органу поліції, його заступника. Безпосереднє керівництво роботою ДІП здійснює начальник відділу (сектора) дільничних інспекторів та старший дільничний інспектор.

За дільничним інспектором наказом керівника органу поліції закріплюється дільниця, якій надається відповідний порядковий номер, визначається розмір та межі дільниці, з розрахунку кількості населення 3 тис. чол. – у місті, 2,2 тис. чол. у сільській місцевості.

Приймання дільниці проводиться під контролем заступника начальника поліції за участю старшого дільничного інспектора в присутності дільничного інспектора, який здає дільницю.

Дільничний інспектор працює за особистим планом, який складає у робочому зошиті на тиждень. План затверджується начальником відділу (сектора) дільничних інспекторів поліції. У разі необхідності, дільничний інспектор планує роботу на кожен день і враховує її у робочому зошиті. Робочий зошит реєструється в секретаріаті (канцелярії) органу поліції. Він прошивається, аркуші нумеруються і скріплюються печаткою.

Кожний дільничний інспектор поліції в установленому порядку веде паспорт на дільницю, у якому зосереджуються відомості, що характеризують соціально-економічні, демографічні та інші особливості дільниці,

дані про стан, структуру і динаміку злочинності, організацію ОГП та іншу інформацію.

Тривалість робочого часу та відпочинку визначається положенням «Про проходження служби рядовим і начальницьким складом ОВС». ДІП протягом робочого дня підтримує зв'язок з черговим по органу поліції, веде прийом громадян у вівторок з 9:00 до 11:00, четвер з 18:00 до 21:00 години та суботу – одним з ДІМ з 10:00 до 13:00 години у службовому приміщенні старшого ДІП.

Дільничні (старші дільничні) інспектори поліції, які обслуговують два і більше сільських населених пунктів, прийом громадян здійснюють у визначені дні відповідно до графіка, затвердженого начальником органу поліції.

Організація індивідуально-профілактичної роботи дільничного інспектора поліції з особами, які перебувають на профілактичних обліках

Дільничний інспектор поліції ставить на профілактичний облік та у межах своєї компетенції проводить профілактичну роботу з особами таких категорій:

- звільненими з місць позбавлення волі, які відбували покарання за умисний злочин і в яких судимість не знято або не погашено у встановленому законом порядку;
- засудженими за вчинення злочинів, виконання вироку щодо яких не пов'язано із позбавленням волі;
- особами, яким було винесено офіційне застереження про неприпустимість учинення насильства в сім'ї;
- особами, які страдають на тяжкі психічні розлади і перебувають на спеціальному обліку в закладах охорони здоров'я.

Постановка на профілактичний облік осіб проводиться на підставі мотивованого рапорту дільничного інспектора. Рішення про постановку на профілактичний облік приймає начальник органу поліції або його заступник.

Відомості на осіб, які беруться на профілактичний облік, заносяться до журналу реєстрації підоблікових осіб та до інтегрованих інформаційно-пошукових систем органів поліції.

Журнал реєстрації підоблікових осіб може вестись також в електронному вигляді відповідно до визначеної форми. За відсутності персонального комп'ютера інформація заноситься в письмовій формі до зазначеного журналу, виготовленого друкарським способом. Ведення зазначеного журналу покладається на працівників відділу (сектору) дільничних інспекторів поліції органу поліції.

Справи заводяться на раніше судимих осіб, щодо яких установлено адміністративний нагляд, та осіб, засуджених до позбавлення волі за тяжкі, особливо тяжкі злочини або засуджених два і більше разів до позбавлення волі за умисні злочини.

Справи зберігаються у відділі (секторі) дільничних інспекторів поліції. Якщо особа одночасно належить до декількох категорій правопорушників, про це вказується в пункті 5 зазначеного журналу.

У разі переїзду профілактованої особи на нове місце проживання до органу поліції за територіальністю протягом п'яти днів надсилається відповідна інформація.

Загальною підставою для зняття з профілактичного обліку правопорушників усіх категорій є смерть, засудження до позбавлення волі, переїзд особи на інше постійне місце проживання, виправлення особи.

Проведення профілактичної роботи припиняється:

- стосовно раніше судимих – при погашенні або знятті судимості;
- стосовно засуджених до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, – після закінчення строку, визначеного вироком суду, якщо в період відбуття покарання вони не вчинили нового злочину;
- стосовно осіб, які вчиняють насильство в сім'ї, – у разі, якщо такі особи протягом року з моменту вчинення останнього правопорушення не допустили повторних правопорушень;
- стосовно осіб, які страдають на тяжкі психічні розлади і перебувають на спеціальному обліку в закладах охорони здоров'я – після припинення диспансерного нагляду за такими особами.

Правова основа, підстави та порядок взяття на профілактичний облік і зняття з обліку осіб, які вчинили насильство в сім'ї

У своїй діяльності щодо попередження насильства в сім'ї ОНП керуються Конституцією України, ККУ, КУпАП, Законами України «Про попередження насильства в сім'ї», «Про охорону дитинства», «Про Національну поліцію», «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей», постановою Кабінету Міністрів України від 26.04.2003 р. № 616 «Про затвердження Порядку розгляду заяв та повідомлень про вчинення насильства в сім'ї або реальну його загрозу», спільним наказом Державного комітету України у справах сім'ї та молоді, МВС України, МОН України, МОЗ України від 16.01.2004 р. № 5/34/24/11 «Про затвердження Порядку розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з діть-

ми або реальної загрози його вчинення», спільним наказом МВС України, Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту від 7.09.2009 р. № 3131/386 «Про затвердження Інструкції щодо порядку взаємодії управління (відділів) у справах сім'ї, молоді та спорту, служб у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та відповідних підрозділів органів внутрішніх справ з питань здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї», наказом МВС України від 11.11.2010 р. № 550 «Про затвердження положення про службу ДІМ в системі МВС України», та іншими нормативно-правовими актами.

Спеціальними заходами з попередження насильства в сім'ї є:

- офіційне попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї;
- взяття на профілактичний облік та зняття з профілактичного обліку членів сім'ї, які вчинили насильство в сім'ї;
- захисний припис;
- адміністративна відповідальність за насильство в сім'ї.

Працівники поліції приймають та розглядають заяви (повідомлення) про вчинення насильства в сім'ї або реальну загрозу його вчинення. При їх отриманні вживають передбачених законодавством заходів щодо припинення правопорушення. У разі встановлення в діях особи ознак злочину приймається рішення відповідно до КПК України, а у випадку встановлення ознак адміністративного правопорушення – відповідно до КУпАП, протягом трьох днів інформують відповідне управління (відділ) у справах сім'ї та молоді місцевої державної адміністрації, а при необхідності ще й службу у справах неповнолітніх місцевої державної адміністрації.

Першим реагуванням на насильство в сім'ї є офіційне попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї. Воно виноситься члену сім'ї, який вчинив насильство в сім'ї, працівниками служби ДІП або молодіжної превенції осудній особі, яка на момент його винесення досягла 16-річного віку, про що їм повідомляється під розписку.

Підставами для винесення офіційного попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї може бути: особиста заява про допомогу члена сім'ї, який потерпів від насильства в сім'ї; висловлене жертвою насильства в сім'ї або членом сім'ї, стосовно якого існує реальна загроза вчинення такого насильства, бажання на вжиття заходів з попередження насильства в сім'ї у разі, якщо повідомлення або заява надійшли не від них особисто; отримання повідомлення про застосування насильства в сім'ї або реальну загрозу його вчинення стосовно неповнолітнього чи недієздатного члена сім'ї безпосередньо від цього неповнолітнього чи недієздатного члена сім'ї або від органів та установ, на які покладається здійснення

заходів з попередження насильства в сім'ї; отримання інформації про реальну загрозу вчинення насильства в сім'ї за інших обставин.

Осіб, яким було винесено офіційне попередження, служби ДІП чи молодіжної превенції беруть на профілактичний облік та проводять з ними виховно-попереджувальну роботу. Працівниками служби молодіжної превенції справи заводяться у випадках, коли жертва насильства в сім'ї або особа, що вчинила насильство в сім'ї, не досягли 18-річного віку.

Зняття з профілактичного обліку проводиться органами, які брали особу на такий облік, якщо протягом року після останнього факту вчинення насильства в сім'ї особа жодного разу не вчиняла насильство в сім'ї. Вищеназваних осіб знімають з профілактичного обліку у разі: закінчення терміну перебування на профілактичному обліку; винесення вироку суду про притягнення члена сім'ї, який вчинив насильство в сім'ї, до кримінальної відповідальності у вигляді позбавлення волі; тривалої (понад один рік) відсутності за місцем проживання; смерті такої особи.

Організація діяльності, завдання та обов'язки громадських помічників дільничних інспекторів поліції

Правовою основою діяльності громадських помічників дільничного інспектора поліції є Закони України «Про Національну поліцію», «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону», наказ МВС України від 27 квітня 2009 року № 183 «Про затвердження Інструкції про порядок придбання, видачі та зберігання спеціальних засобів членів громадських формувань з охорони громадського порядку» та інші нормативно-правові акти, наказ МВС України від 11 листопада 2010 року № 550 «Про затвердження Положення про службу дільничних інспекторів міліції в системі МВС України».

Громадськими помічниками ДІП можуть бути запропоновані на загальних зборах громадських формувань лише члени громадських формувань з охорони громадського порядку, які позитивно характеризуються за місцем роботи, навчання та проживання, здатні за своїми діловими і моральними якостями виконувати поставлені перед ними завдання, виявили бажання до співпраці з ОНП та рекомендовані загальними зборами громадських формувань.

Громадські помічники дільничних інспекторів поліції на громадських засадах надають допомогу і сприяють ДІП у здійсненні заходів щодо охорони громадського порядку, боротьби із злочинністю, профілактики правопорушень, у тому числі з боку осіб, які перебувають на

обліку органів національної поліції, вирішення інших завдань. Не дозволяється доручати громадським помічникам ДІП самостійне проведення процесуальних та інших завдань, що є винятковою компетенцією працівників поліції.

Організація роботи з громадськими помічниками ДІП і контроль за їх роботою покладається на начальників органів поліції, їх заступників та начальників відділів (секторів) ДІП. Безпосереднє керівництво і контроль за громадськими помічниками здійснюють ДІП, які за ними закріплені відповідно до наказу начальника органу поліції.

Основні завдання та обов'язки громадських помічників ДІП:

- Захищати честь і гідність громадян, їх законні інтереси, права і свободи від протиправних посягань.
- Надавати допомогу дільничним інспекторам поліції в забезпеченні громадського порядку і громадської безпеки, профілактиці правопорушень.
- Негайно інформувати ДІП, а в разі їх відсутності – чергових органів поліції, про відомі факти підготовки чи вчинення злочинів, місця зосередження антигромадського елементу та груп нелегальних мігрантів.
- Сприяти ДІП у виявленні і розкритті злочинів, розшуку осіб, які їх вчинили, захисті майна сільськогосподарських товариств, підприємств, установ, організацій, громадян від злочинних посягань; брати участь у забезпеченні безпеки дорожнього руху.
- Охороняти місце пригоди з метою збереження слідів злочину та інших речових доказів до прибуття працівників поліції.
- Вживати заходів щодо надання невідкладної допомоги особам, які потерпіли від нещасних випадків чи правопорушень.
- Брати участь у рятуванні людей і майна, підтриманні громадського порядку під час стихійного лиха та інших надзвичайних обставин.

Правова основа та порядок в'їзду іноземців в Україну, їх перебування на території держави, виїзду з України та транзитного проїзду

Правова основа в'їзду іноземців в Україну, їх перебування на території держави, виїзду з України та транзитного проїзду визначається Законом України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 22.09.2011 № 3773-VI, постановою Кабінету Міністрів України від 15 лютого 2012 р. № 150 «Порядок продовження строку перебування та продовження або скорочення строку тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства на території України».

Стаття 3. Засади правового статусу іноземців та осіб без громадянства

1. Іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, користуються тими самими правами і свободами, а також несуть такі самі обов'язки, як і громадяни України, за винятками, встановленими Конституцією, законами чи міжнародними договорами України.

2. Іноземці та особи без громадянства, які перебувають під юрисдикцією України, незалежно від законності їх перебування, мають право на визнання їх правосуб'єктності та основних прав і свобод людини.

3. Іноземці та особи без громадянства зобов'язані неухильно додержуватися Конституції та законів України, інших нормативно-правових актів, не посягати на права і свободи, честь і гідність інших людей, інтереси суспільства та держави.

Стаття 4. Підстави для перебування іноземців та осіб без громадянства на території України

1. Іноземці та особи без громадянства можуть відповідно до Закону України «Про імміграцію» іммігрувати в Україну на постійне проживання.

2. Іноземці та особи без громадянства, яких визнано біженцями в Україні або яким надано притулок в Україні, вважаються такими, які постійно проживають на території України з моменту визнання біженцем в Україні або надання притулку в Україні. Постійне проживання на території України біженців підтверджується посвідченням біженця.

3. Іноземці та особи без громадянства, яких визнано особами, що потребують додаткового захисту, або яким надано тимчасовий захист в Україні, вважаються такими, які на законних підставах тимчасово проживають на території України на період дії обставин, за наявності яких додатковий чи тимчасовий захист було надано. Тимчасове проживання на території України таких іноземців та осіб без громадянства підтверджується посвідченням особи, яка потребує додаткового захисту в Україні, або посвідченням особи, якій надано тимчасовий захист в Україні.

4. Іноземці та особи без громадянства, які відповідно до закону прибули в Україну для працевлаштування та отримали посвідку на тимчасове проживання, вважаються такими, які на законних підставах перебувають на території України на період роботи в Україні.

5. Іноземці та особи без громадянства, які прибули в Україну для участі у реалізації проектів міжнародної технічної допомоги, зареєстрованих у встановленому порядку, та отримали посвідку на тимчасове проживання, вважаються такими, які на законних підставах перебувають на території України на період роботи в Україні.

6. Іноземці та особи без громадянства, які прибули в Україну з метою проповідування релігійних віровчень, виконання релігійних обрядів чи ін-

шої канонічної діяльності за запрошенням релігійних організацій та погодженням з державним органом, який здійснив реєстрацію відповідної релігійної організації, та отримали посвідку на тимчасове проживання, вважаються такими, які на законних підставах перебувають на території України на період діяльності в Україні.

7. Іноземці та особи без громадянства, які прибули в Україну для участі у діяльності філій, відділень, представництв та інших структурних осередків громадських (неурядових) організацій іноземних держав, зареєстрованих у встановленому порядку, та отримали посвідку на тимчасове проживання, вважаються такими, які на законних підставах перебувають на території України на період діяльності в Україні.

8. Іноземці та особи без громадянства, які прибули в Україну для роботи у представництвах іноземних суб'єктів господарювання в Україні, зареєстрованих у встановленому порядку, та отримали посвідку на тимчасове проживання, вважаються такими, які на законних підставах перебувають на території України на період роботи в Україні.

9. Іноземці та особи без громадянства, які прибули в Україну для роботи у філіях або представництвах іноземних банків, зареєстрованих у встановленому порядку, та отримали посвідку на тимчасове проживання, вважаються такими, які на законних підставах перебувають на території України на період роботи в Україні.

10. Іноземці та особи без громадянства, які прибули в Україну для проведення культурної, наукової, освітньої діяльності на підставах і в порядку, встановлених міжнародними договорами України або спеціальними програмами, а також іноземці та особи без громадянства, які прибули в Україну з метою участі в міжнародних та регіональних волонтерських програмах чи участі в діяльності волонтерських організацій, зареєстрованих в Україні в установленому порядку, та отримали посвідку на тимчасове проживання, вважаються такими, які на законних підставах перебувають на території України на період такої діяльності.

11. Іноземці та особи без громадянства, які прибули в Україну для роботи кореспондентом або представником іноземних засобів масової інформації та отримали посвідку на тимчасове проживання, вважаються такими, які на законних підставах перебувають на території України на період роботи в Україні.

12. Іноземці та особи без громадянства, які прибули в Україну з метою навчання та отримали посвідку на тимчасове проживання, вважаються такими, які на законних підставах перебувають на території України на період навчання.

13. Іноземці та особи без громадянства, які прибули в Україну з метою возз'єднання сім'ї з особами, які є громадянами України, або під час

перебування на законних підставах на території України у випадках, зазначених у частинах третій-дванадцятій цієї статті, уклали шлюб з громадянами України та отримали посвідку на тимчасове проживання, вважаються такими, які на законних підставах перебувають на території України на період до отримання дозволу на імміграцію.

14. Іноземці та особи без громадянства, які прибули в Україну з метою возз'єднання сім'ї з особами, зазначеними у частинах другій-дванадцятій цієї статті, та отримали посвідку на тимчасове проживання, вважаються такими, які на законних підставах перебувають на території України, на період, зазначений в частинах другій-дванадцятій цієї статті.

15. Іноземці та особи без громадянства, які в'їхали в Україну на інших законних підставах, вважаються такими, які тимчасово перебувають на території України на законних підставах на період наданого візою дозволу на в'їзд або на період, встановлений законодавством чи міжнародним договором України.

16. Іноземці та особи без громадянства, які до прийняття рішення про припинення громадянства України постійно проживали на території України і після прийняття рішення про припинення громадянства України залишилися постійно проживати на її території, вважаються такими, які постійно проживають в Україні.

17. Іноземці та особи без громадянства, яких до завершення граничного терміну перебування у пунктах тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства, які незаконно перебувають в Україні, не було примусово видворено з України з причин відсутності проїзного документа, транспортного сполучення з країною їх походження або з інших причин, що не залежать від таких осіб, визнаються такими, які на законних підставах тимчасово перебувають на території України, на період дії обставин, що унеможливають їхнє примусове видворення з України.

В'їзд в Україну іноземців та осіб без громадянства та строки їх перебування в Україні

1. Іноземці та особи без громадянства в'їжджають в Україну за наявності визначеного Законом чи міжнародним договором України паспортного документа та одержаної у встановленому порядку візи, якщо інше не передбачено законодавством чи міжнародними договорами України. Це правило не поширюється на іноземців та осіб без громадянства, які перетинають державний кордон України з метою визнання їх біженцями або особами, які потребують додаткового або тимчасового захисту чи отримання притулку.

2. Іноземці та особи без громадянства під час проходження прикордонного контролю у пунктах пропуску через державний кордон зобов'язані подати свої біометричні дані для їх фіксації.

3. Строк перебування іноземців та осіб без громадянства в Україні встановлюється візою, законодавством України чи міжнародним договором України.

**Поняття та призначення дозвільної системи,
перелік об'єктів і предметів на які поширюються її правила.
Перелік видів майна, що не може перебувати
у власності громадян**

Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 1992 року № 576 «Положення про дозвільну систему» *дозвільна система* – це особливий порядок виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, обліку і використання спеціально визначених предметів, матеріалів і речовин, а також відкриття та функціонування окремих підприємств, майстерень і лабораторій з метою охорони інтересів держави та безпеки громадян.

Призначення дозвільної системи:

- попередження порушень правил придбання, зберігання, обліку, перевезення, використання та знищення предметів і речовин, на які встановлений особливий режим користування;
- попередження використання підконтрольних об'єктів і предметів не за призначенням і в злочинних цілях;
- перешкоджання викрадення, втрат і загублення предметів і речовин, на які встановлена дозвільна система;
- застосування до порушників порядку і правил дозвільної системи передбачених законом заходів адміністративно-правового впливу;
- здійснення взаємодії з іншими відомствами у сфері наведення належного порядку на об'єктах дозвільної системи.

До предметів, матеріалів і речовин, підприємств, майстерень і лабораторій, на які поширюється дозвільна система, належать: вогнепальна зброя (нарізна воєнних зразків, несучасна стрілецька, спортивна, навчальна, охолощена, мисливська нарізна і гладкоствольна), бойові припаси до неї, холодна зброя (арбалети, мисливські ножі тощо), пневматична зброя калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів за секунду, пристрої вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та зазначені патрони, вибухові матеріали і речовини, сильнодіючі отруйні речовини I–II класу безпечності, збудники інфекційних захворювань I–II групи патогенності і токсини, сховища, склади і бази, де вони зберігаються, стрілецькі тири і стрільбища, мисливсько-спортивні

стенди, а також підприємства і майстерні по виготовленню і ремонту вогнепальної та холодної зброї, піротехнічні майстерні, пункти вивчення матеріальної частини зброї, спеціальних засобів, правил поводження з ними та їх застосування, магазини, в яких здійснюється продаж зброї та бойових припасів до неї, організації, що займаються збутом сильнодіючих отруйних речовин, і лабораторії, що проводять аналізи цих засобів і речовин, працюють із збудниками інфекційних захворювань I–II групи патогенності і токсинами.

Даний перелік розмежовується на об'єкти та предмети дозвільної системи. Зокрема, *до предметів, матеріалів та речовин відносяться:*

1-ша група – вогнепальна і пневматична зброя та бойові припаси до неї, холодна зброя, вибухові матеріали, сильнодіючі отруйні речовини 1–2 класу безпечності, збудники інфекційних захворювань 1–2 групи патогенності та токсичності.

2-га група – об'єкти до яких відносяться: сховища, склади, бази, стрілецькі тири і стрільбища, мисливські і спортивні стенди, підприємства і майстерні по виготовленню і ремонту вогнепальної та холодної зброї, піротехнічні майстерні, магазини, в яких здійснюється продаж зброї та бойових припасів до неї, організації, що займаються збутом сильнодіючих отруйних речовин і лабораторії, що проводять аналіз цих засобів і речовин тощо.

Правова основа та порядок видачі дозволів на придбання зброї та боєприпасів

Правовою основою є:

1. Постанова Верховної Ради України від червня 1992 року № 2471-12 «Про право власності на окремі види майна».

2. Постанова Кабінету Міністрів України від 29 березня 2002 року № 402 «Про затвердження порядку і правил проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності громадян України, що мають у власному чи іншому законному володінні зброю за шкоду, яка може бути заподіяна третій особі, її майну внаслідок володіння, зберігання чи використання цієї зброї».

3. Постанова Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 1992 року № 576, «Про затвердження Положення про дозвільну систему» у редакції від 01.06.2012.

4. Наказ МВС України від 21 серпня 1998 року № 622 «Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної і холодної зброї,

пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та зазначених патронів, а також боєприпасів до зброї та вибухових матеріалів» зареєстрований в Міністерстві юстиції України 7 жовтня 1998 року за № 637/3077 у редакції від 20.09.2013.

5. Наказ МВС України від 31 травня 1993 року № 314 «Про затвердження Інструкції про порядок приймання, зберігання, обліку, знищення чи реалізації вилученої, добровільно зданої, знайденої зброї та боєприпасів до неї», (зі змінами) зареєстрований у Міністерстві юстиції України 12 серпня 1993 року за № 106.

6. Наказ МВС України від 24 вересня 2012 № 826 «Про затвердження Змін до Інструкції про порядок приймання, зберігання, обліку, знищення чи реалізації вилученої, добровільно зданої, знайденої зброї та боєприпасів до неї, затвердженої наказом МВС України від 31 травня 1993 року № 314, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 12 серпня 1993 року за № 106 (зі змінами)»

7. Наказ МВС України від липня 1996 року № 523 «Про затвердження Положення про порядок придбання, видачі, обліку, зберігання та застосування вогнепальної зброї, боєприпасів до них, спеціальних засобів індивідуального захисту працівниками судів і правоохоронних органів, а також особами, які беруть участь у кримінальному судочинстві».

8. Наказ Служби Безпеки України, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи, Міністерства оборони України, Державного департаменту України з питань виконання покарань, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Управління державної охорони України від 21.11.2005 № 612дск/1027дск/350дск/688дск/189дск/858дск/400дск, зареєстрований в Міністерстві Юстиції України 1 грудня 2005 р. за № 1450/11730.

9. Наказ МВС України від 10 вересня 2009 року № 390 «Про затвердження Інструкції з організації функціонування криміналістичних обліків експертної служби МВС».

Відповідно до Постанови Верховної Ради України від 17 червня 1992 року № 2471-12 «Про право власності на окремі види майна» *правом придбання мисливської гладкоствольної зброї користуються громадяни України, які досягли 21-річного віку, а мисливської нарізної зброї – 25-річного віку, на холодну та пневматичну зброю – 18-річного віку.*

Кількість зброї, яку може мати громадянин України, не обмежена, однак власник зброї повинен забезпечити її безумовну схоронність.

Дозволи на придбання зброї і боєприпасів видають ОНП, а саме Департамент превентивної діяльності і його структурні підрозділи за місцем

реєстрації. Дозволи на зберігання, носіння і використання мисливської вогнепальної зброї, пневматичної і холодної зброї видається громадянам строком на 3 роки, дозволи на придбання та перевезення цих предметів, матеріалів і речовин – на строк до 3 місяців.

Для одержання в органах національної поліції дозволу на придбання мисливської нарізної, комбінованої, гладкоствольної, пневматичної і холодної зброї громадянами подаються такі документи:

- Заява щодо видачі дозволу на придбання зброї на ім'я керівника органу поліції за місцем проживання заявника;
- заповнена картка-заява;
- медична довідка;
- довідка про проходження вивчення матеріальної частини зброї, правил поводження з нею та застосування;
- платіжний документ (платіжне доручення, квитанція) з відміткою банку, поштового зв'язку або коду проведеної операції про внесення коштів за надання відповідної платної послуги;
- ксерокопія паспорта.

Для одержання дозволу на зберігання колекційної холодної зброї, її власник подає до органу національної поліції за місцем проживання:

- заяву щодо видачі дозволу на зберігання колекційної холодної зброї на ім'я керівника органу поліції ;
- фотографії зброї розміром 15 × 15 см.
- платіжний документ (платіжне доручення, квитанція) з відміткою банку, поштового зв'язку або коду проведеної операції про внесення коштів за надання відповідної платної послуги.

На підставі поданих документів орган поліції видає дозвіл на зберігання такої зброї. У дозволі ставиться штамп «колекція».

Військовослужбовці Збройних Сил України, інших військових формувань, а також поліцейські дозволи на придбання, зберігання мисливської, гладкоствольної, нарізної, комбінованої вогнепальної, пневматичної і холодної зброї одержують після подання:

- заяви;
- довідки з місця служби;
- платіжного документу (платіжне доручення, квитанція) з відміткою банку, поштового зв'язку або коду проведеної операції про внесення коштів за надання відповідної платної послуги та заповненої картки-заяви.

Придбана громадянами мисливська вогнепальна, пневматична та холодна зброя протягом десяти днів з дня придбання має бути зареєстрована в органах національної поліції за місцем проживання власника з одержанням дозволу на її зберігання, носіння, використання.

Для одержання дозволу на зберігання, носіння, використання вогнепальної мисливської, гладкоствольної, нарізної, комбінованої та пневматичної, холодної зброї власниками в органи національної поліції подаються:

- заява щодо видачі дозволу на зберігання та носіння зброї на ім'я керівника органу поліції;
- фотокартки розміром 3 × 4 см;
- дублікат дозволу з відміткою магазину про продаж зброї, пристрою або з відміткою про переоформлення їх у встановленому законодавством порядку;
- платіжний документ (платіжне доручення, квитанція) з відміткою банку, поштового зв'язку або коду проведеної операції про внесення коштів за надання відповідної платної послуги.

Також власник зброї пред'являє договір страхування.

Мисливські ножі придбаваються громадянами за наявності дозволу органу національної поліції на право зберігання і носіння мисливської вогнепальної зброї. При цьому в дозволі на право зберігання і носіння зброї магазином робиться відмітка про реалізацію такого ножа.

Для перереєстрації зброї, пристроїв (продовженні терміну дії дозволу на їх зберігання та носіння), які придбані відповідно до законодавства, до органів національної поліції власник подає:

- заяву про продовження терміну дії дозволу;
- медичну довідку;
- платіжний документ (платіжне доручення, квитанція) з відміткою банку, поштового зв'язку або коду проведеної операції про внесення коштів за надання відповідної платної послуги.

Також власник зброї пред'являє договір страхування.

Подарована мисливська нарізна, гладкоствольна вогнепальна, пневматична та холодна зброя може бути зареєстрована, якщо особа, якій вона подарована, має дозвіл на її придбання.

Зброя, боєприпаси до неї, пристрої та патрони до них, що належать громадянам, мають зберігатися в металевих ящиках, сейфах, спеціально виготовлених для зберігання зброї, за місцем їх постійного проживання або в місцях тимчасового перебування власників (у дачних будинках тощо), про що повідомляються органи національної поліції. При цьому зброя, пристрої мають бути в розрядженому стані.

Під час перенесення або перевезення вогнепальна зброя має бути у розрядженому стані, власник зобов'язаний мати при собі дозвіл органу національної поліції на право зберігання та носіння зброї.

Власник зброї у разі зміни місця проживання зобов'язаний звернутися до органу національної поліції з проханням щодо зняття її з обліку, вказавши при цьому нову адресу.

Після прибуття на нове місце проживання власник зобов'язаний у десятиденний строк (у прикордонній місцевості протягом 24 годин) поставити на облік особисту зброю в територіальному органі поліції.

ОНП не мають права видавати дозволи на придбання, зберігання і носіння вогнепальної, пневматичної чи холодної зброї громадянам у разі:

- наявності в особи медичних протипоказань;
- наявності даних про систематичне порушення такою особою громадського порядку, зловживання спиртними напоями, вживання наркотичних речовин без призначення лікаря тощо;
- пред'явлення такій особі обвинувачення про вчинення злочину, а також віддання до суду;
- наявності непогашеної або не знятої у встановленому порядку з такої особи судимості за умисні злочини, а також за злочини, вчинені із застосуванням вогнепальної зброї або вибухових матеріалів;
- наявності вироку суду про засудження особи до мір покарання, не пов'язані з позбавленням волі;
- відсутності довідки про складання заліків на знання матеріальної частини зброї, правил поведіння з нею та порядку застосування.

Правова основа, порядок придбання, використання та застосування пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії

Правовою основою є підпункт (а) ч.1 статті 3 Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів», підпункт (б) пункту 1 статті 7 та стаття 9 Закону України «Про забезпечення безпеки осіб які беруть участь у кримінальному судочинстві», Закон України «Про Національну поліцію», Правила застосування спеціальних засобів при ОГП в УРСР, і затверджені постановою Ради Міністрів УРСР від 27 лютого 1991 р. № 49, Постанова Верховної Ради України від 17 червня 1992 року «Про право власності на окремі види майна», Постанова Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 1992 року № 576 «Про затвердження Положення про дозвільну систему», наказ МВС України від 21 серпня 1998 року № 622 «Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної і холодної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та зазначених патронів, а

також боєприпасів до зброї та вибухових матеріалів», наказ МВС України від 27 квітня 2009 року № 183 «Про затвердження Інструкції про порядок придбання, видачі та зберігання спеціальних засобів членів громадських формувань з охорони громадського порядку», наказ Міністерства палива та енергетики України від 12.05.2004 № 250 «Про затвердження Інструкції про порядок придбання, перевезення, зберігання, обліку та використання вогнепальної зброї і боєприпасів до неї, спеціальних засобів самооборони, а також пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та зазначених патронів підрозділами відомчої воєнізованої та сторожової охорони, що здійснюють охорону об'єктів електроенергетики» Зареєстрований в Міністерстві юстиції України 22 червня 2004 р. за № 760/935.

До пристроїв для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, належать такі пістолети і револьвери вітчизняного виробництва, які виготовлені у встановленому законом порядку, конструктивно призначені тільки для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, і технічно непридатні для стрільби бойовими патронами. При цьому їхня конструкція має забезпечувати неможливість взаємозаміни основних частин бойової і спортивної вогнепальної зброї, унеможлиблює здійснення пострілів в автоматичному режимі чергами.

Категорії осіб, які мають право на придбання, зберігання, використання та застосування зазначених пристроїв:

- працівники суду,
- працівники правоохоронних органів та їх близькі родичі;
- особи, які беруть участь у кримінальному судочинстві
- журналісти;
- народні депутати України,
- члени громадських формувань з охорони громадського порядку;
- військовослужбовці, крім тих, які проходять строкову військову службу;
- державні службовці.

Вказані категорії осіб мають право:

застосовувати пристрої для захисту власної безпеки, безпеки членів своєї сім'ї, а також свого житла і майна;

використовувати пристрої для подання сигналу тривоги або виклику допомоги, для знешкодження тварини, яка загрожує їх життю і здоров'ю.

Порядок отримання дозволу.

Для одержання дозволу працівниками поліції, суддями та працівниками інших правоохоронних органів, які згідно з чинним законодавством мають право носіння табельної вогнепальної зброї, подаються такі документи:

- рапорт (заява) про видачу дозволу з клопотанням керівника;
- заповнена картка-заява;
- довідка з місця служби (роботи);
- копія картки-замісника або іншого документа, що підтверджує закріплення табельної зброї;
- платіжний документ (платіжне доручення, квитанція) з відміткою банку, поштового зв'язку або коду проведеної операції про внесення коштів за надання відповідної платної послуги.

Для одержання дозволу працівники суду та правоохоронних органів, яким законодавством не надано право носіння табельної вогнепальної зброї, подають такі документи:

- заяву про видачу дозволу з клопотанням керівника;
- заповнену картку-заяву;
- довідку з місця служби (роботи);
- медичну довідку для отримання дозволу (ліцензії) на об'єкт дозвільної системи;
- довідку про проходження навчання та складання заліків з вивчення матеріальної частини пристроїв, правил застосування та заходів безпеки;
- платіжний документ (платіжне доручення, квитанція) з відміткою банку, поштового зв'язку або коду проведеної операції про внесення коштів за надання відповідної платної послуги.

Члени сім'ї працівника поліції, судді та працівника суду, а також особи, що беруть участь у кримінальному судочинстві, для отримання дозволу подають документи, вичерпний перелік яких передбачено наказом № 622.

Правова основа та вимоги щодо перевірки об'єктів дозвільної системи та власників мисливської зброї

Правовою основою здійснення перевірки є Постанова Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 1992 року № 576 «Про затвердження положення про дозвільну систему», Наказ МВС України від 21 серпня 1998 року № 622 «Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної і холодної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями

ми металевими снарядами не смертельної дії, та зазначених патронів, а також боєприпасів до зброї та вибухових матеріалів».

Контроль та перевірка об'єктів дозвільної системи і власників мисливської зброї здійснюється НП, а також МОЗ, Держатомнаглядом, Держгідротехнаглядом і Держкомгідрометом.

Об'єкти дозвільної системи інспектором дозвільної системи та діляничним інспектором поліції обстежуються щоквартально, а об'єкти, з великою кількістю зброї (20 чи більше одиниць) і базові склади вибухових матеріалів – щомісячно, власники мисливської зброї – не менше 1 разу на 3 роки. Незалежно від строку раніше проведених перевірок об'єкт дозвільної системи у кожному випадку обстежується: при оформленні на новий строк дозволу (ліцензії) на зберігання, використання предметів, матеріалів і речовин, функціонування підприємств, майстерень і лабораторій, на які поширюється дозвільна система; при оформленні дозволу (ліцензії) у зв'язку зі зміною місця зберігання чи використання зазначених предметів, матеріалів, речовин, складів тощо, а також керівника, на ім'я якого виданий дозвіл.

У разі виявлення під час обстеження об'єктів порушень, складаються акти, в яких докладно описується суть виявлених недоліків, вказується строк їх усунення. Один примірник акта залишається на об'єкті дозвільної системи, а другий після доповіді керівництву органу поліції долучається до облікової справи на об'єкт. У разі виявлення під час перевірки порушень, порушники притягуються до відповідальності в порядку, встановленому законодавством України.

Якщо на об'єкті під час обстеження, перевірки не виявлені порушення, складається рапорт на ім'я начальника ОНП, у якому вказується дата перевірки, найменування об'єкта та результати перевірки.

Акти і рапорти про перевірки об'єктів дозвільної системи доповідаються керівникам ОНП, які приймають відповідні рішення, після якого вони долучаються до облікових справ.

Правова основа та порядок приймання, обліку, знищення та реалізації вилученої, добровільно зданої чи знайденої зброї

Цей порядок регламентується наказом МВС України від 31 травня 1993 року № 314 «Інструкція про порядок приймання, зберігання, обліку, знищення чи реалізації вилученої, добровільно зданої зброї боєприпасів до неї».

Приймання від працівників поліції, посадових осіб чи громадян вилученої, добровільно зданої, знайденої зброї і боєприпасів до неї та їх оформлення

здійснюється спеціально призначеним працівником, який відповідає за їх зберігання, а в разі відсутності – черговим по органу національної поліції. При здаванні зброї і боєприпасів працівником ОНП подається: протокол вилучення у громадян зброї, боєприпасів; акт про вилучення зброї, боєприпасів з підприємств, установ і організацій; рапорт про добровільно здану чи знайдену зброю, боєприпаси з доданням заяви особи, яка добровільно здала чи знайшла ці предмети; громадянами – заява про добровільно здану чи знайдену зброю, боєприпаси.

При прийманні зброї і боєприпасів працівник, який відповідає за їх зберігання, або черговий перевіряє відповідність записів у поданих йому документах кількості, системам, номерам, року виготовлення, зовнішній та технічний стан зброї та боєприпасів, що здається.

На кожну одиницю зброї, а також на загальну кількість боєприпасів виписується квитанція.

Ця зброя і боєприпаси відповідальним працівником розміщуються у кімнаті для зберігання зброї при черговій частині ОНП в окремих металевих шафах, закривається і опечатується його особистою печаткою.

Отримавши документи про прийняття зазначеного озброєння, начальник органу національної поліції розглядає і приймає рішення протягом доби. Зброя і боєприпаси, вилучені з об'єктів дозвільної системи після закінчення місячного терміну зберігання, за умови усунення недоліків, повертається відповідним підприємствам. Якщо недоліки не усунені, зброя і боєприпаси здаються на склади управління, відділів МТ і ТЗ МВС, ГУ НП.

Уся добровільно здана, вилучена з незаконного обігу в державних установах чи у окремих громадян, знайдена нарізна зброя, коли вона не є речовим доказом, у 10-денний строк повинна бути передана на склади управління, відділів МТ і ТЗ МВС, ГУ НП.

Вогнепальна мисливська нарізна, гладкоствольна чи комбінована зброя, боєприпаси, вилучені у громадян за порушення встановленого порядку їх придбання, зберігання чи використання, зберігаються в ОНП до прийняття рішення про адміністративну відповідальність. Якщо прийняте рішення не пов'язане з конфіскацією чи оплатним вилученням зброї і боєприпасів, то вони у 10-денний строк повертаються власникам.

Приймання зброї і боєприпасів, які надійшли на склади, здійснюється завідувачем складу з одночасним оглядом технічною комісією зброї у присутності здавача. На прийняту на склади зброю і боєприпаси складається акт у 2-х примірниках, який підписується членами комісії, завідувачем складу. Перший примірник акта є підставою для обліку зброї і боєприпасів у службі озброєння, другий – для зняття з обліку такої зброї і боєприпасів в ОНП.

Проведення робіт, пов'язаних з відбором і знищенням зброї і боєприпасів, здійснюється членами технічної комісії. На озброєння, що підлягає знищенню, комісійно складається акт та надається висновок про доцільність подальшого його використання. На підставі рішення технічної комісії непридатні зброя і боєприпаси підлягають попередній механічній деформації.

Обліковими документами є квитанції, приймальні акти, книги обліку, акти знищення зброї і боєприпасів. Усі облікові документи реєструються по книгах обліку вхідних і вихідних документів у канцелярії (секретаріаті). Книги шнуються, нумеруються і скріплюються печаткою.

Відповідальність за порушення правил дозвільної системи

Відповідальність за правопорушення, пов'язані з невиконанням правил дозвільної системи, встановлена статтями 190-195-4, 195-6 КУпАП.

Родовим об'єктом всіх правопорушень у сфері дозвільної системи є суспільні відносини в сфері забезпечення громадського порядку та встановленого порядку управління.

Ст. 190 встановила відповідальність за порушення громадянами порядку придбання, зберігання, передачі іншим особам або продажу вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї.

Безпосереднім об'єктом є суспільні відносини, що складаються у зв'язку з дотриманням громадянами порядку придбання, зберігання, передачі іншим особам або продажу зброї.

Предметом даного правопорушення є вогнепальна гладкоствольна мисливська зброя заводського виготовлення, придатна для використання за своїм призначенням, а також холодна та пневматична зброя калібру більше 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 м/с. Не може бути таким предметом бойова, спортивна, газова та мисливська нарізна зброя, малокаліберні гвинтівки чи пістолети, а також саморобна чи перероблена вогнепальна гладкоствольна мисливська зброя (так звані самопали чи обрізи).

З об'єктивної сторони цей проступок виявляється через порушення громадянами порядку придбання, зберігання, передачі іншим особам або продажу вищезазначених видів зброї, а саме через вчинення таких дій без дозволу органів національної поліції.

З суб'єктивної сторони це правопорушення вчиняється здебільшого умисно (тобто порушник усвідомлює протиправний характер своїх дій і прагне цього чи свідомо припускає настання шкідливих наслідків) або ж через необережність (коли порушник передбачає можливість настання

шкідливих наслідків своїх дій, але легковажно розраховує на їх відвернення або не передбачає можливості настання таких наслідків, хоч повинен був і міг їх передбачити).

Суб'єктом цього адміністративного правопорушення може бути фізична осудна особа, що досягла 16-річного віку. Особи віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років за вчинення цього проступку підлягають адміністративній відповідальності на загальних підставах, проте з урахуванням характеру вчиненого правопорушення та особи правопорушника до них можуть бути застосовані заходи впливу, передбачені ст. 24-1 КУпАП України.

Відповідальність за порушення громадянами правил зберігання, носіння або перевезення вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і бойових припасів встановлена ст. 191.

Безпосереднім об'єктом є суспільні відносини щодо дотримання правил зберігання, носіння або перевезення вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї та бойових припасів громадянами, які мають дозвіл органів національної поліції на зберігання, перевезення, використання зазначеної зброї.

Предметом цього правопорушення є вогнепальна гладкоствольна мисливська чи холодна зброя, а також пневматична зброя калібру більше 4,5 мм і швидкістю польоту кулі понад 100 м/с і боєприпаси.

З об'єктивної сторони дане правопорушення вчиняється через порушення встановлених правил щодо зберігання, носіння та перевезення вищезгаданої зброї і боєприпасів громадянами, які мають дозвіл на її зберігання, перевезення, використання. Перевезення здійснюється шляхом переміщення зброї різними видами транспорту, у тому числі наземним, повітряним, морським, річковим тощо, при безпосередній участі власника зброї.

З суб'єктивної сторони це правопорушення характеризується, здебільшого, необережною формою вини.

– Суб'єктами цього правопорушення виступають насамперед громадяни – фізичні осудні особи, що досягли 21-річного віку (що стосується холодної чи пневматичної зброї) -постанова судді про обрання як запобіжного заходу взяття під варту;

– вирок або ухвала суду про взяття під варту;

– вирок суду, що набрав чинності, про засудження до позбавлення волі особи, яка не перебувала під вартою до набрання вирокком чинності.

На кожну взяту під варту особу заводиться особова справа, до якої долучаються документи: протокол затримання, протокол особистого обшуку та огляду речей, постанова про обрання запобіжного заходу у вигляді взяття під варту; анкета арештованого, стосовно іноземця завірена копія повідомлення до Міністерства закордонних справ України про арешт іно-

земного громадянина, дактилоскопічна карта, розпізнавальні фотокартки, довідка про відсутність чи наявність судимостей.

Затримані та взяті під варту особи приймаються цілодобово черговим, що перевіряє наявність підстав для поміщення їх в ІТТ, опитує доставленого й звіряє його відповіді з даними протоколу затримання (постанови, ухвали, вироку суду) та інших документів, реєструє затриману, узятую під варту особу в Книзі обліку осіб, що тримаються в ІТТ. Якщо доставлені в ІТТ особи підлягають поміщенню в камеру, то їх обшуковують у присутності понятих, а речі, які вони мають при собі, піддають огляду, про що складається протокол. Прийнятим в ІТТ особам залишаються тільки ті предмети, речі та продукти харчування, які їм дозволяється мати при собі та зберігати в камері.

Доставлені в ІТТ особи перед поміщенням у камери опитуються фельдшером, а за його відсутності – черговим про стан їх здоров'я. Після цього вони проходять санітарне оброблення.

Основними режимними вимогами в ІТТ є: зовнішня ізоляція поміщених в ІТТ осіб, постійний нагляд за ними і окреме їх розміщення в камерах.

В ОНП, де немає штатних чергових по ІТТ, несення служби нарядом ізолятора з 22.00 до 6.00 години черговий по органу перевіряє не менше одного разу на дві години, тобто 4 рази в нічний час, а за добу не менше 5–6 разів.

Начальники органів Національної поліції повинні не менше одного разу на тиждень здійснювати перевірку щодо організації та несення служби з охорони та утримання контингенту, а їх заступники (за графіком), відповідальні чергові й інспекторський склад – щоденно, начальник ІТТ – щоденно.

Правове положення, призначення та завдання приймальника-розподільника ОНП для дітей

Приймальники-розподільники для дітей (ПРД) є спеціальними установами, що призначені для тимчасового тримання окремих категорій неповнолітніх, яких необхідно ізолювати.

ПРД в своїй діяльності керуються Конституцією України, Законами України «Про Національну поліцію», «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей», кримінальним процесуальним законодавством, наказом МВС України від 13.07.96 р. № 384 «Про затвердження Положення про приймальники-розподільники для дітей ОВС», іншими нормативно-правовими актами.

До приймальників-розподільників для дітей можуть бути доставлені діти віком від 11 до 18 років на термін до 30 діб, які:

– вчинили правопорушення до досягнення віку, з якого за такі діяння особи підлягають кримінальній відповідальності, якщо є потреба негайно ізолювати їх (за постановою органу досудового розслідування, санкціонованою прокурором, або за постановою суду);

– згідно з рішенням суду направляються в спеціальні установи для дітей;

– самовільно залишили спеціальний навчально-виховний заклад, де вони перебували;

– перебувають у розшуку.

До терміну тримання дітей у приймальнику-розподільнику не входить час їх знаходження на лікуванні або обстеженні медичних закладах або у період карантину, оголошеного органами охорони здоров'я, у зв'язку з наявністю інфекційного захворювання осіб, які тримаються у приймальнику-розподільнику, про що в журналі обліку дітей, доставлених у приймальник-розподільник, робиться відповідний запис. Повторна реєстрація дітей, доставлених у приймальник-розподільник після виписки з лікувального закладу, не проводиться.

Не підлягають поміщенню в приймальник-розподільник діти, які перебувають у стані алкогольного або наркотичного сп'яніння, психічно хворі з вираженими симптомами хвороби, діти, які вчинили правопорушення у віці, з якого за такі діяння можлива кримінальна відповідальність, крім випадків припинення кримінального провадження і направлення винних осіб у спеціальні установи для дітей за рішенням суду.

Основними завданнями ПРД є:

- недопущення з боку дітей правопорушень;
- здійснення серед них профілактичної роботи;
- виявлення причин і умов, які сприяють злочинності у підлітковому середовищі;
- забезпечення належних умов їх тримання.

ПРД працюють цілодобово. Перед влаштуванням у приймальник-розподільник проводиться особистий огляд дитини, який здійснюється посадовою особою приймальника-розподільника у присутності двох понятих і працівників приймальника-розподільника або громадян однієї статі з доставленими.

Під час огляду підлягає вилученню зброя, боєприпаси, вибухові, отруйні, наркотичні речовини, гроші, цінні папери, дорогоцінні вироби, гральні карти, спиртні напої, тютюнові вироби, медикаменти, не дозволені до вживання медичними працівниками приймальника-розподільника; документи, колючі, ріжучі предмети, скляний посуд, а також інші предмети, збереження яких у приймальнику-розподільнику заборонено відповідними нормативно-правовими та відомчими інструкціями.

Діти, доставлені у приймальник-розподільник, розподіляються залежно від віку і статі за групами, чисельність групи не повинна перевищувати 20 осіб і знаходяться під цілодобовим наглядом посадових осіб приймальників-розподільників. Хлопчики та дівчата розміщуються в окремих приміщеннях, тримаються в умовах, що виключають можливість самовільного виходу і вчинення правопорушень. Діти, які вчинили у віці від 11 до 14 років суспільно-небезпечне діяння утримуються окремо від інших. Затримані мають право на отримання посилок і передач, а також листування і зустрічі з батьками, або особами, які їх замінили, іншими родичами, представниками громадських організацій, підприємств, установ і навчальних закладів. Листування, зустрічі, посилки і передачі контролюються посадовими особами приймальників-розподільників, заяви та скарги, адресовані в органи прокуратури – контролю не підлягають і направляються відповідним прокурорам. Діти залучаються до занять з праці у майстернях приймальників-розподільників, на земельних ділянках і по самообслуговуванню з дотриманням вимог законодавства про працю та охорони здоров'я. Також вони виводяться на прогулянки тільки у межах території приймальника-розподільника.

Порядок тримання осіб, доставлених у приймальник-розподільник, регламентується правилами внутрішнього розпорядку ПРД. Відповідно начальником приймальника-розподільника можуть застосовуватись до дитини, яка утримується в ПРД заходи заохочення, до яких належать винесення подяки усно або в наказі, вручення пам'ятного подарунка, та стягнення: попередження, винесення догани усно або в наказі.

Діти, які грубо порушують дисципліну і правила внутрішнього розпорядку або щодо яких заходи виховного характеру не дали позитивних результатів, можуть поміщатися у дисциплінарну кімнату. Поміщення у дисциплінарну кімнату проводиться тільки на підставі постанови, винесеної черговим приймальника-розподільника та затвердженої його начальником, не більше як на *три доби*. Відомості про застосування вказаного заходу стягнення реєструються у книзі обліку дітей, поміщених у дисциплінарну кімнату ПРД. У разі вчинення неповнолітніми у нічний час суспільно-небезпечних дій або спроби самовільного виходу із приймальника-розподільника черговий має право тимчасово помістити таких осіб на підставі винесеної ним постанови в дисциплінарну кімнату до прибуття начальника приймальника-розподільника не більше, ніж на 8 годин.

Начальник приймальника-розподільника після перевірки підстав, які стали приводом для поміщення підлітків у дисциплінарну кімнату, затверджує відповідну постанову або негайно звільняє неповнолітнього.

Профілактична та виховна робота з дітьми, які утримуються в приймальниках-розподільниках, здійснюється з врахуванням віку, ступеня

педагогічної занедбаності, суспільної небезпечності раніше вчинених правопорушень, а також інших обставин, які мають значення для ефективності заходів профілактичного впливу.

Влаштування дітей:

Діти, доставлені в приймальники-розподільники за вчинення у віці від 11 до 14 років суспільно-небезпечних діянь, передаються органу досудового розслідування або суду.

Підлітки, доставлені в приймальники-розподільники чи у зв'язку з направленням їх у спеціальні установи для дітей, передаються в ці заклади в 30-денний термін, а ті, які самовільно залишили спеціальний навчально-виховний заклад, де вони перебували, повертаються у ці заклади.

Передача дитини органу досудового розслідування, представнику спеціальної установи для дітей або в інші приймальники-розподільники оформляється актом. Підставою для тримання у приймальнику розподільнику у разі передачі з іншого приймальника-розподільника є завірена підписом начальника ПРД і печаткою копія документа.

Правове положення, призначення та завдання спеціального приймальника ОНП для утримання осіб, підданих адміністративному арешту

Спеціальний приймальник є установою поліції, що виконує функції по утриманню осіб, підданих адміністративному арешту.

Правовою основою діяльності є: Конституція України, Закон України «Про Національну поліцію», інші законодавчі акти України, постанови Верховної Ради України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, нормативні акти МВС України, Наказ МВС України від 18 серпня 1992 року № 552 «Про затвердження Положення про спеціальний приймальник для утримання осіб, підданих адміністративному арешту».

Керівництво спеціальним приймальником і контроль за його діяльністю здійснює орган національної поліції, при якому він утворений, управління (відділ) превентивної діяльності ГУ НП.

В органах національної поліції, де утворення спеціальних приймальників недоцільне, особи, піддані адміністративному арешту, утримуються в ізоляторах тимчасового тримання (ІТТ). Для цього в ІТТ виділяються спеціальні камери, обладнані належним чином. На адмінарештованих, що утримуються в ІТТ, в повному обсязі розповсюджуються всі вимоги щодо режиму і умов утримання, передбачених Положенням про спеціальний приймальник для утримання осіб, підданих адміністративному арешту.

Спеціальний приймальник приймає адмінарештованих цілодобово при наявності таких документів:

- а) постанови судді про адміністративний арешт, ним підписаної і скріпленої печаткою суду;
- б) протоколу особистого обшуку з вилученими цінностями і предметами;
- в) документу, що посвідчує особу адмінарештованого.

Адмінарештовані мають право:

- а) одержувати харчування і матеріально-побутове забезпечення за встановленими нормами;
- б) подавати через адміністрацію приймальника заяви і скарги;
- в) читати газети, журнали;
- г) користуватися власним одягом за сезоном.

Адмінарештованим дозволяється мати при собі рушник довжиною не більш 50 см, мило, зубну щітку, зубний порошок або зубну пасту, гребінець, носові хустинки, окуляри або пенсне, медикаменти та інші лікарські засоби, дозволені медичним працівником. Перераховані речі і предмети арештовані можуть отримати від своїх родичів, або купити через адміністрацію приймальника. Відпускати їх додому за особистими речами забороняється.

Адмінарештованим забороняється:

- а) порушувати встановлений порядок і тишу в камерах та інших приміщеннях спеціального приймальника, вступати в суперечки із працівниками приймальника;
- б) псувати речі приймальника, робити будь-які надписи на стінах, а також на предметах і речах, що знаходяться у приймальнику;
- в) мати при собі гроші і заборонені для зберігання предмети;
- г) вживати спиртні напої і наркотичні засоби;
- д) мати або виготовляти гральні карти, займатися азартними іграми;
- е) вести листування, отримувати передачі і посилки (окрім речей особистого туалету), грошові перекази, купувати продукти харчування.

Адмінарештовані, за їх згодою, використовуються на фізичних роботах на промислових підприємствах, будовах, інших організаціях за заявками керівників цих підприємств і організацій.

Правове регулювання та організація конвоювання (доставлення) затриманої або заарештованої особи. Дії конвою під час надзвичайних подій та в особливих умовах

Конвоювання затриманих і взятих під варту осіб регламентується Інструкцією з організації конвоювання затриманих і взятих під варту осіб в органах внутрішніх справ України затвердженою наказом МВС України

від 20.01.2005 року № 60 та Інструкцією про порядок виїзду конвойних груп МВС у службові відрядження за кордон для приймання за межами України осіб, які перебувають під вартою затвердженої наказом МВС України від 14 травня 2009 року № 217.

Конвойна служба поліції організується в ГУ НП. Конвоювання затриманих і взятих під варту осіб за межі України здійснюється в установленому порядку з дозволу Національної поліції, за межі Автономної Республіки Крим, області, – з дозволу відповідних ГУ НП, за винятком випадків, коли конвоювання здійснюється на підставі санкціонованої прокурором постанови або ухвали (постанови) суду про відправлення етапом.

Для конвоювання затриманих і взятих під варту осіб у складі органів національної поліції, а також безпосередньо в НП, ГУ НП створюються конвойні підрозділи поліції.

З урахуванням місцевих умов можуть бути сформовані міжрайонні конвойні підрозділи, чисельність яких визначається в залежності від кількості маршрутів конвоювання і з розрахунку не менше 4-х працівників поліції на кожний конвойний наряд.

В органах національної поліції, де конвойних підрозділів немає, для конвоювання затриманих і взятих під варту осіб виділяються спеціально скомплектовані наряди поліції. У таких випадках обов'язки з організації служби покладаються на начальника органу.

Конвоювання затриманих і взятих під варту осіб здійснюється за обумовленими маршрутами (основні, запасні), які розробляються в управліннях, відділах превентивної діяльності ГУ НП.

Якщо об'єкти обслуговування розташовані компактно і є автомобільні шляхи, можливе кільцеве конвоювання між ІТТ, слідчими ізоляторами, обмінними пунктами й судами.

Кільцеве конвоювання передбачає раціональне використання сил і транспортних засобів за рахунок установлення найкоротших маршрутів руху й заповнення камер спеціальних автомобілів до передбачених норм. Графіки руху таких конвоїв розробляються з врахуванням розкладу руху варт Національної гвардії на планових, залізничних, водних і автодорожніх маршрутах конвоювання й узгоджуються з місцевими органами юстиції та адміністрацією слідчих ізоляторів.

Головні управління Національної поліції беруть участь у розробці маршрутів і спільно з підрозділами Національної гвардії визначають кількість рейсів планових варт, обмінні пункти, конвойні підрозділи поліції (органи національної поліції), що зобов'язані направляти на ці пункти конвої для прийому (передачі) взятих під варту осіб.

У зв'язку з введенням в дію планових маршрутів і зміною графіка руху потягів штаби конвойних частин національної гвардії надсилають у відпо-

відні конвойні підрозділи поліції (органи національної поліції) виписки з маршрутних розкладів руху планових варт.

На підставі виписки з маршрутного розкладу руху планових варт командир конвойного підрозділу поліції (начальник органу) розробляє графік руху конвоїв на обмінний пункт для прийняття (передачі) взятих під варту осіб. У випадках конвоювання на обмінний пункт 15 і більше ув'язнених командир підрозділу (начальник органу) заздалегідь повідомляє командира частини Національної гвардії, від якої наряджається планова варта, про бронювання необхідної кількості посадочних місць.

З метою економії сил і засобів під час конвоювання взятих під варту осіб і для забезпечення їх надійної охорони ГУ НП установлюють порядок взаємного оповіщення органів-відправників і органів-адресатів про направлення взятих під варту осіб за плановими маршрутами конвоювання.

Для дотримання встановлених строків проведення слідчих дій та перебування взятих під варту осіб в ІТТ головні управління Національної поліції, спільно із штабами конвойних з'єднань (частин) Національної гвардії, вносять пропозиції щодо внесення необхідних змін у планові маршрути.

Доставлення затриманих і взятих під варту осіб до місця призначення здійснюється, як правило, спеціально обладнаними автомобілями.

Склад звичайного конвойного наряду для охорони затриманих і взятих під варту осіб під час перевезення спеціальними автомобілями призначається з розрахунку:

- на спеціальних автомобілях, розрахованих на перевезення не більше 4-х конвойованих, – 3 працівники;
- на спеціальних автомобілях, розрахованих на перевезення не більше 8-ми конвойованих, – 4 працівники;
- на спеціальних автомобілях, розрахованих на перевезення не більше 24-х конвойованих, – 5 працівників;
- на спеціальних автомобілях, розрахованих на перевезення більш як 24-х конвойованих, – 7 працівників та додатково 1 працівник на кожних 5 конвойованих;

В окремих випадках допускається перевезення затриманих і взятих під варту осіб легковими й вантажними автомобілями, літаками, річковими або морськими суднами, у вагонах пасажирських потягів, гужовим транспортом, а також конвоювання пішки. Оплата за проїзд конвою та осіб, конвойованих у цих випадках, проводиться на загальних підставах.

Конвоювання затриманих і взятих під варту осіб приміськими потягами забороняється.

Конвоювання затриманих і взятих під варту осіб пішки провадиться:

- на станціях, пристанях, в аеропортах – від спеціальних автомобілів (приміщень обмінних пунктів) – до вагонів, літаків, морського (річ-

кового) судна, якщо між ними відсутні під'їзні шляхи, і в зворотному напрямку;

- від спеціальних автомобілів – до камер для перебування підсудних у судах або до відведених для цього приміщень у місцях виїзних засідань судів, у режимну зону слідчих ізоляторів, до місця проведення слідчих дій, до лікувальних закладів, санпропускників (лазень) і в зворотному напрямку;

- від місця затримання осіб, які втекли з ІТТ або з під варти, – до найближчого пункту їх передачі, якщо немає можливості застосувати транспортні засоби.

Забороняється конвоювання затриманих і взятих під варту осіб пішки вулицями населеного пункту, по пасажирських платформах (пристанях) під час посадки (висадки) пасажирів у потяг (на судно), через приміщення вокзалів та інші місця скупчення громадян.

Конвоювання затриманих і взятих під варту осіб пішки й гужовим транспортом між населеними пунктами допускається, якщо неможливо забезпечити рух механічного транспорту.

Для конвоювання затриманих і взятих під варту осіб призначається конвой у складі начальника конвою (старшого конвоїра) і конвоїрів. Конвой може бути звичайний і посилений. Склад, вид і чисельність такого наряду визначається командиром підрозділу (начальником органу).

При пішому конвоюванні затримані та взяті під варту особи конвоюються по одному з обов'язковим фіксуванням рук у наручники в положення «ззаду».

Посилений конвой може призначатися, якщо серед конвойованих є особи, які мають намір вчинити втечу, напад на охорону, заподіяти шкоду оточуючим або собі, якщо маршрут конвоювання має велику протяжність, якщо географічні або кліматичні умови складні. Начальником посиленого конвою призначається особа середнього начальницького складу, чисельність конвоїрів відповідно збільшується.

Для підвищення надійності охорони конвойованих до складу конвою може включатися працівник поліції із службовою собакою.

За надзвичайних умов (стихійне лихо, епідемія, інші надзвичайні обставини) дії особового складу з охорони та конвоювання затриманих спрямовуються на попередження втеч з-під охорони та випадків використання цих умов з іншою злочинною метою, на ліквідацію шкідливих наслідків і подання необхідної допомоги потерпілим.

Дії конвойних нарядів під час надзвичайних подій, ускладнення обстановки, в особливих умовах

Плани дій за особливих умов, що розробляються в органах національної поліції, передбачають посилений варіант несення служби з охорони затриманих і взятих під варту осіб та порядок евакуації їх із загрозованих зон.

Посилений варіант охорони затриманих і взятих під варту осіб включає такі основні заходи:

1. Збільшення чисельності нарядів (у першу чергу на зовнішніх постах), виділення службових собак, створення резервів, розгортання додаткових засобів зв'язку;

2. Збільшення кількості перевірок несення служби нарядами, а також обшуків затриманих і взятих під варту осіб, огляд їх речей;

3. Призначення пошукових нарядів, уточнення планів розшуку на випадок втеч.

У разі виникнення надзвичайної події під час перевезення затриманих і взятих під варту осіб начальник конвою (старший конвоїр) негайно повідомляє про ці обставини, а також місцезнаходження конвою за допомогою радіозв'язку в чергову частину органу поліції, що знаходиться на маршруті конвоювання і в разі необхідності зміни маршруту руху доповідає напрямок (запасний варіант).

При виникненні обставин, передбачених цим пунктом, а саме в разі вчинення самогубства, випадку смерті тощо негайно повідомляється відповідному прокурору.

При отриманні радіосигналу черговою частиною органу поліції, що знаходиться на маршруті конвоювання, оперативний черговий зобов'язаний:

а) з'ясувати, якому органу чи підрозділу поліції належить конвой (відповідно до позивного);

б) точне місце його знаходження;

в) доповісти керівництву органу поліції;

г) повідомити чергову частину конвойного підрозділу;

г) інформацію занести до Єдиного обліку;

Для надання допомоги конвою начальник органу поліції терміново направляє на місце зупинки спецавтомобіля озброєний наряд поліції, наряд патрульної поліції, за необхідності – спецавтомобіль для перевезення заарештованих (засуджених), пожежних, швидку медичну допомогу.

У разі нападу на конвой, втечі заарештованих (підсудних) вводиться відповідний оперативний план.

Старший наряду органу поліції, прибувши на місце пригоди, оцінює оперативну обстановку, доповідає черговому і діє за його вказівкою та залежно від ситуації, яка склалася.

Про всі надзвичайні події, пов'язані з охороною і конвоюванням за-триманих і заарештованих осіб, начальник (черговий) органу поліції (в підпорядкуванні якого знаходиться конвой і на території якого виникла надзвичайна подія) негайно повідомляє черговому ГУ НП та відповідному прокурору.

Види та призначення поліцейських нарядів, які використовуються для забезпечення публічної безпеки та порядку

Патруль – рухомий наряд у складі одного або декількох працівників поліції, який виконує покладені на нього обов'язки на маршруті патрулювання. Патрулі можуть нести службу на автомобілях, мотоциклах, катерах, гелікоптерах, велосипедах. Застосовуються також піші, кінні патрулі й патрулі зі службовими собаками. Довжина маршруту патрулювання на автомобілі складає, як правило, 6–8 км, на мотоциклі – 3–5 км, пішого – 1–1,5 км.

Пересувна поліцейська група – комбінований за складом та оснащений спеціальними технічними засобами наряд поліції на автомобілі, який несе патрульну службу в закріпленому секторі й призначений вживати невідкладні заходи щодо попередження порушень громадського порядку, здійснювати оперативно-розшукові заходи для розкриття злочинів по свіжих слідах. Склад кожної такої групи визначається наказом начальника органу поліції. Як правило, до неї входять працівник карного розшуку, дільничний інспектор поліції, поліцейський та поліцейський-водій.

Пересувна поліцейська група, як правило, несе службу з охорони громадського порядку в закріпленому за нею секторі, де відсутні інші наряди. Періодично наряд на патрульному автомобілі переміщується з одних ділянок території до інших відповідно до плану-завдання чи залежно від змін оперативної обстановки.

Крім цього, для забезпечення охорони громадського порядку можуть утворюватися спільні з військовослужбовцями Національної гвардії наряди.

Патрульна група – наряд у складі двох або більше патрулів під єдиним керівництвом. Патрульній групі для несення служби визначається ділянка території міста, відокремлене селище, об'єкт, де проходять заходи з участю великої кількості людей, зона масового відпочинку тощо. Основу патрульної групи складає патруль на автомобілі, обладнаному радіостанцією, проблісковим маячком, гучномовною установкою, сиреною та інши-

ми технічними засобами. Начальником патрульної групи (старшим наряду патрульної групи) призначається досвідчений працівник поліції, здатний забезпечити ефективне керівництво діяльністю групи.

Спеціалізована патрульна група – спеціальний вид наряду, призначений для боротьби з найпоширенішими правопорушеннями на вулицях та в інших публічних місцях. Члени цієї групи несуть службу, як правило, у цивільному одязі під керівництвом оперативного працівника або дільничного інспектора поліції.

Пост охорони порядку – це місце або дільниця місцевості, де працівники поліції (постові) виконують покладені на них обов'язки. Для поста визначається його центр і межі. Центр поста визначається в місці, із якого найзручніше вести нагляд та швидко вживати заходів щодо попередження й припинення правопорушень. Відстань меж від центра поста не повинна перевищувати, як правило, 300 м. Пости виставляються в місцях, де необхідно забезпечити постійну присутність працівника поліції.

Пост охорони об'єкта – місце або дільниця місцевості, де працівники Державної служби охорони НП здійснюють на договірних засадах охорону об'єктів та іншого майна державної, колективної та приватної власності, майна іноземних держав, міжнародних організацій, іноземних юридичних осіб, а також громадян. Пости виставляються на об'єктах, де необхідно забезпечити постійну поліцейську охорону майна.

Пост регулювання дорожнього руху – ділянка території, на якій організується несення дорожньо-патрульної служби у зв'язку з необхідністю регулювання дорожнього руху, забезпечення безперервного контролю за рухом транспортних засобів іноземних власників, ужиття оперативно-пошукових заходів, забезпечення безперешкодного проїзду автомобілів особливої призначення. Пост, що має службове приміщення, називається стаціонарним.

Патруль для нагляду за дорожнім рухом – наряд у складі одного або кількох працівників патрульної поліції, який здійснює контроль за дорожнім рухом та дотриманням громадянами правил дорожнього руху шляхом патрулювання на автомобілях, мотоциклах, вертольотах або пішого патрулювання.

Для забезпечення перепускного режиму або обмеження руху транспорту та пішоходів у конкретному районі (місцевості) під час проведення масових заходів, виникненні стихійного лиха, епідемій і в інших випадках утворюються контрольно-пропускні пункти, де виставляється наряд поліції. На особливо важливих дільницях та напрямках старшими нарядів на контрольно-пропускних пунктах призначаються особи середнього начальницького складу.

Крім вищеназваних, можуть призначатися наряди супроводження залізничних потягів, суден, літаків, заслони, варті, конвої, резерви.

Наряд супроводження – наряд у залізничному потязі, літаку, на судні, призначається для підтримання публічного порядку в цих транспортних засобах.

Заслін – наряд у складі групи (підрозділу) працівників поліції, який виконує завдання із блокування певної ділянки місцевості або перекриття окремих напрямків.

Резерв – наряд поліції, призначений для вирішення завдань, що раптово виникають у зв'язку зі змінами в оперативній обстановці й для підміни патрульних і постових на час прийняття їжі, у випадках захворювання та ін.

Для вирішення завдань з охорони публічного порядку під час проведення масових заходів призначаються такі наряди:

Ланцюжок – наряд, що виставляється для оточення території, на якій проводять масові заходи, із метою недопущення сторонніх осіб, а також для побудови направляючих коридорів, розмежувальних квадратів, що забезпечують відповідно організований рух учасників заходу або глядачів та їх розміщення. У склад ланцюжків можуть залучатися працівники поліції, військовослужбовці, представники громадських формувань. Відповідно до цього відрізняються поліцейські ланцюжки (ПЛ), військові ланцюжки (ВЛ), ланцюжки з дружинниками (ЛД), змішані ланцюжки (ЗЛ).

Ланцюжки поділяються на рідкі, коли особовий склад розміщується з інтервалом більше двох метрів; нормальні – інтервал 1–2 метри; посилені – інтервал менше метра; багаторядні – 2 і більше рядів.

Група супроводження учасників, глядачів заходу – наряд, що створюється для забезпечення публічного порядку під час проведення масових заходів, забезпечує публічний порядок під час шиккування колон, їх супроводження та розміщення у відведених для них місцях.

Пост спостереження – наряд, що створюється для забезпечення публічного порядку під час проведення масових заходів, призначений для спостереження за ходом масових заходів, забезпечує своєчасне інформування штабу про їх хід, ускладнення обстановки, виставляється в місцях, із яких можливий належний огляд території, оснащується необхідними технічними засобами.

Група застосування спеціальних засобів – наряд, що створюється для забезпечення охорони публічного порядку під час проведення масових заходів для запобігання та припинення масових безпорядків, хуліганств, безчинств. Види спецзасобів і порядок їх застосування визначаються на інструктажі відповідно до чинних Правил застосування спеціальних засобів під час охорони громадського порядку в Україні.

Загородження – наряд, що створюється для посилення ланцюжків на найбільш небезпечних напрямках оточення під час проведення масових заходів зі спеціальних бар'єрів, автомобілів і військової техніки.

Карантинний ветеринарно – поліцейський пост – наряд, що створюється для виконання спеціальних заходів карантинного режиму, здійснюваного органами виконавчої влади, місцевого самоврядування та державними надзвичайними протиепізоотичними комісіями.

Комплексне використання сил і засобів для забезпечення публічної безпеки та порядку

Основною формою організації охорони публічного (громадського) порядку є принцип комплексного використання сил і засобів поліції по охороні публічного (громадського) порядку, що знаходить своє вираження у документі під назвою – єдина дислокація постів і маршрутів.

Дислокація маршрутів патрулювання та постів розробляється на весняно-літній та осінньо-зимовий періоди на підставі аналізу місця і часу вчинення правопорушень в публічних (громадських) місцях: на вулицях, площах, в парках, у тому числі злочинів, зареєстрованих на території, що обслуговується, виходячи із встановлених обов'язкових норм щодобового виставлення нарядів для несення патрульно-постової служби, та затверджується начальником органу поліції. З урахуванням стану оперативної обстановки до дислокації можуть вноситися необхідні зміни.

Кількість маршрутів патрулювання та постів у дислокації може перевищувати передбачені обов'язкові норми виставлення нарядів. У таких випадках вони поділяються на такі, що підлягають обов'язковому закриттю та такі, що перекриваються залежно від оперативної обстановки. Комплексний план (єдина дислокація) розробляється в межах території, що обслуговується (місто, район, транспортна дільниця), і включає:

- а) схему міста, району, транспортної дільниці;
- б) оцінку оперативної обстановки, обов'язкові норми виставлення особового окладу, перелік постів і маршрутів патрулювання, в тому числі допоміжних, які підлягають закриттю в період посилення охорони публічного порядку та при здійсненні маневру;
- в) види нарядів, порядок взаємодії та зв'язку між ними;
- г) організацію охорони публічного порядку в місцях розташування установ по виконанню покарань, підрозділів поліції охорони, ДСНС, учбових закладів системи Міністерства внутрішніх справ України, а також спеціальних установ поліції з залученням до патрулювання їхнього

особового складу; центри постів та їх межі, маршрути патрулів і пункти їх зупинок, особливості несення служби, порядок взаємодії та зв'язок між ними, а також з іншими силами органів національної поліції, громадських формувань.

Порядок підготовки та управління нарядами патрульної служби поліції

Планування заходів щодо організації ППС здійснюється:

- на рік – за планом комплексного використання сил і засобів поліції в охороні публічного порядку (єдиною дислокацією), який складається на весняно-літній та осінньо-зимовий періоди й за необхідності корегується;
- на місяць (декаду) – за планом використання особового складу приданих сил;
- на добу – за книгою служби нарядів;
- на виконання конкретного завдання – за наказом або спеціальним планом.

У плані організації патрульної служби передбачаються:

- загальне завдання органу поліції, виходячи із обстановки, що складається;
- обов'язкові норми виставлення особового складу та забезпечення їх технічними засобами;
- розстановка патрульних нарядів;
- завдання нарядів;
- порядок та особливості несення служби нарядами, організація їх взаємодії між собою, із дільничними інспекторами, іншими працівниками поліції, військовослужбовцями Національної гвардії України, Міністерства оборони України, представниками громадських формувань;
- можливість маневрування силами й засобами під час зміни обстановки;
- система зв'язку керівників органів поліції із нарядами, строки подання інформації, сигнали та умовні знаки;
- порядок контролю за несенням патрульної служби;
- заходи щодо організаційного, матеріально-технічного та фінансового забезпечення.

При прибутті працівників поліції, військовослужбовців Національної гвардії, які заступають у наряд, черговий зобов'язаний:

- перевірити наявність особового складу, з'ясувати стан здоров'я, а також обставини, що заважають несенню служби;
- видати працівникам ОНП табельну вогнепальну зброю, спорядження, засоби зв'язку і спеціальні засоби;

- ознайомити склад наряду (за відсутності командира підрозділу) з орієнтуваннями, отриманою інформацією про вчинені злочини, прикметами осіб, які розшукуються, та викраденого майна, іншими відомостями, оголосити маршрути (пости) патрулювання, час несення служби, вишикувати наряд на інструктаж, перевірити в кожного поліцейського, військовослужбовця Національної гвардії наявність обов'язкових предметів озброєння та спорядження. Ужити заходів щодо усунення виявлених недоліків;
- доповісти посадовій особі, яка проводить інструктаж, про готовність особового складу до несення служби.

Щоденні інструктажі нарядів перед заступанням на службу проводяться керівниками органів Національної поліції і командним складом підрозділів патрульної поліції за участю досвідчених оперативних працівників. Посадова особа, яка проводить інструктаж, роз'яснює оперативну обстановку, перевіряє знання патрульними й постовими своїх прав і обов'язків, окремих положень нормативних актів, правил застосування зброї та спеціальних засобів, прикмет злочинців, які розшукуються, і викраденого майна, нагадує поліцейським про необхідність дотримання законності, вжиття заходів особистої безпеки, а також про чимне й уважне ставлення до громадян. Проведення інструктажу закінчується віддачею наказу про заступання нарядів поліції на службу.

Важливим заходом зміцнення дисципліни серед особового складу й забезпечення високої активності нарядів поліції в боротьбі зі злочинністю та в охороні публічного порядку є контроль за організацією й несенням патрульної служби. Перевірка несення служби нарядами може бути гласною та негласною. Вона проводиться в будь-який час доби за графіками, затвердженими начальником органу поліції і командуванням підрозділів патрульної служби на кожен місяць. Під час негласної перевірки особа, яка перевіряє, таємно веде спостереження за діями наряду.

Особливості охорони публічного порядку на залізничному, повітряному та водному транспорті

Служба охорони публічного порядку на транспорті – це сукупність взаємопов'язаних і взаємодіючих апаратів та підрозділів поліції, які забезпечують адміністративно-правову охорону публічного порядку, боротьбу з правопорушеннями на транспорті і його об'єктах, розташованих в інших місцях.

Адміністративно-правова охорона публічного порядку на залізничному транспорті характеризується особливостями, як в організації (розта-

шування сил та оперативне керівництво ними), так і в тактиці (напрямах, формах і засобах її здійснення).

Головними напрямками діяльності служби по охороні публічного порядку є:

- організація й практичне здійснення патрульної служби поліції;
- взаємодія з громадськими організаціями під час виконання завдань з охорони публічного порядку та громадської безпеки;
- здійснення дозвільної системи;
- організація боротьби з антигромадськими явищами (пияцтвом, жебрацтвом тощо).

Охорона громадського порядку на транспорті здійснюється на підставі й відповідно до Закону України «Про Національну поліцію», Статуту ППСМ та інших Законів, Указів, постанов і відомчих нормативних актів.

Головне місце в охороні публічного порядку на транспорті, належить патрульній поліції, тому й організацією ОПП займаються апарати управління цією службою. Насамперед аналізується та вивчається оперативний стан. Тут беруться до уваги об'єкти охорони, їх значення, кількість пасажироперевезень, інтенсивність руху транспорту згідно з графіком весняно-літнього й осінньо-зимового періоду, місцевих географічних і метеорологічних умов, кількість скоєних правопорушень.

Співробітниками відділень (секторів) патрульної поліції опрацьовується принципова схема дислокації сил та засобів, визначається необхідна кількість особового складу. Потрібно мати на увазі, що дислокація постів і маршрутів патрулювання розробляється два рази на рік залежно від оперативного стану, зміни графіка руху транспорту.

Основними видами нарядів патрульної служби на транспорті є:

1) *рухомі пости (наряди)* – переважно виставляються на вокзалах, станціях та інших місцях, де можливе велике скупчення людей, а також на окремих ділянках залізниці, особливо де відбуваються чвари на ґрунті міжнаціональних відносин;

2) *наряди супроводження потягів (електропотягів, суден, літаків)* – оперативні групи.

Головне завдання цього виду наряду – попередження правопорушень та передусім:

- а) затримання й ізолювання п'яних, а також осіб, які провокують бійки та інші види дрібного хуліганства;
- б) недопущення пошкодження майна: вагонів, розбивання вікон, зривання кранів негайної зупинки, пошкодження обладнання вагонів і суден тощо;
- в) припинення фактів спекуляції.

Особливо потрібно звернути увагу на необхідність посилення таких видів нарядів під час перевезень призовників, які прямують до місця служби,

туристських поїздів, під час перевезень уболівальників на спортивні змагання, а також під час страйків, міжнаціональних конфліктів і стихійних лих;

3) *посадочні групи*. Їх завдання переважно полягає в охороні публічного порядку під час прибуття або відправлення транспортних засобів. Створюються вони зазвичай на великих станціях, вокзалах міст державного й обласного підпорядкування, а також у курортних місцевостях під час сезону. Як правило, до цих груп входять працівники ОНП, працівники транспорту та члени спеціалізованих громадських формувань з охорони громадського порядку;

4) *оперативні заслони*. Ці наряди виставляються з певною метою, наприклад недопущення вивозу із краю, області ікри під час нересту риби або лікарських рослин особливої цінності чи тварин, занесених до Червоної книги, а також для затримання особливо небезпечних злочинців. Перед тим, як заступити на службу по ОНП, відповідальні від керівництва проводять інструктаж нарядів патрульної служби, доводять орієнтування, ставлять завдання.

Особливості охорони громадського порядку на повітряному транспорті

Сама організація охорони публічного порядку на повітряному транспорті значно не відрізняється від загальних положень організації ОНП на транспортах всіх видів. З цією метою використовуються ті ж види нарядів, що і на інших видах. Характерною особливістю, притаманною тільки для підрозділів поліції з обслуговування об'єктів повітряного транспорту є:

– в аеропортах великих міст (Київ, Дніпропетровськ, Одеса, Харків і т. ін.), а також в аеропортах, розміщених у прикордонних, курортних та інших місцях, можуть створюватися спеціальні групи захоплення з боротьби з тероризмом.

До переліку небезпечних речей і предметів, які забороняються для перевезення пасажирями на повітряних суднах належать:

- 1) вогнепальна та холодна зброя всіх видів;
- 2) вибухові речовини, предмети, ними начинені, та засоби вибуху;
- 3) скраплені гази;
- 4) легкозаймисті рідини;
- 5) займисті тверді речовини;
- 6) отруйні речовини;
- 7) ідкі та корозуючі речовини;
- 8) решта речовин, які підпадають під ці ознаки.

Особливості організації охорони публічного порядку на водному транспорті

Служба охорони публічного порядку на водному транспорті виконує ті ж завдання, що ОНП на інших видах транспорту. Водночас є також свої особливості, а саме:

1) в місцях тимчасового скупчення людей (пляжі, водні спортивні змагання) виставляються піші або на катерах рухомі наряди;

2) особливе місце відведене елементу взаємовідносин працівників патрульної поліції з рибінспекцією та боротьби з браконьєрством. У зв'язку з цим працівникам поліції, які обслуговують об'єкти Державного департаменту морського й річкового транспорту Міністерства інфраструктури України надано право складати акти й протоколи на браконьєрів.

Правове регулювання та організація охорони власності підрозділами поліції охорони

Поліція охорони Національної поліції створена постановою Кабінету Міністрів України від 10.08.1993 № 615 «Про заходи щодо вдосконалення охорони об'єктів державної та інших форм власності» із метою охорони за договорами.

Поліція охорони є централізованою професійною спеціалізованою охоронною організацією, яка діє на засадах самофінансування за рахунок коштів, одержаних за організацію та здійснення за договорами заходів особистої та майнової безпеки громадян і юридичних осіб, орієнтована на роботу в ринкових умовах і надає найбільш надійну охорону всіх форм власності в Україні.

Правовою основою діяльності поліції охорони є Конституція України, Закон України «Про Національну поліцію», Постанова Кабінету Міністрів від 10.03.1993 № 615 «Про вдосконалення охорони об'єктів державної та інших форм власності», наказ МВС України від 13.10.2005 № 878 «Про затвердження Положення про Департамент Державної служби охорони при Міністерстві внутрішніх справ України», інші законодавчі акти держави, постанови Верховної Ради, Укази Президента України, нормативні акти Міністерства внутрішніх справ та Департаменту поліції охорони НП.

Підрозділи поліції охорони забезпечують повний комплекс послуг охорони на всій території України з повною матеріальною відповідальністю:

- охорона об'єктів та майна всіх форм власності;
- забезпечення публічного порядку на об'єктах, що охороняються;
- супроводження й охорона касирів із грошовими знаками, осіб з цінними паперами та іншими матеріальними цінностями;
- забезпечення інкасації грошових знаків у місцях, не охоплених централізованою службою інкасації та перевезення цінностей Національного банку;
- забезпечення особистої безпеки фізичних осіб, у тому числі іноземних громадян;

- забезпечення охорони та громадської безпеки під час проведення виставок, культурно-масових, спортивних й інших видовищних заходів;
- охорона вантажів;
- охорона й супроводження туристичних груп;
- монтаж охоронних та охоронно-пожежних систем.

Охорона об'єктів підрозділами Поліції охорони здійснюється на договірних засадах. Відносини підрозділів поліції охорони з юридичними особами й громадянами, відповідальність, права та обов'язки сторін визначаються договорами. Договори на охорону укладаються відповідно до типових договорів після виконання замовником обов'язкових вимог поліції охорони стосовно технічної укріпленості об'єкта та обладнання його засобами охоронної сигналізації. Обов'язковою умовою для укладання договору є надання поліції охорони необхідних службових і допоміжних приміщень з оснащенням та інвентарем, забезпечення їх засобами зв'язку, водопостачанням, освітленням й опаленням, забезпечення норм техніки безпеки, передбачених законодавством про охорону праці. Вартість охорони визначається, виходячи з принципу самокупності та договірних цін.

Правова основа та порядок введення спеціальних планів та проведення спеціальних операцій

Наказ МВС України від 11 листопада 2003 року №1345 «Про затвердження Настанови про дії органів, підрозділів внутрішніх справ, з'єднань військових частин Внутрішніх військ вищих навчальних закладів МВС України з ліквідації масових заворушень» Оперативний план «Хвиля» – це комплекс заходів спрямованих на ліквідацію масових заворушень.

Наказ МВС України від 12 лютого 2013 року №141 «Про затвердження Інструкції з організації і тактики проведення операції «Перехват». Підставою для проведення операції «Перехват» є повідомлення (заяви) про незаконне заволодіння транспортними засобами, розбійні напади, пограбування водіїв та пасажирів автомобільного транспорту, використання транспортних засобів під час учинення кримінальних правопорушень, а також про дорожньо-транспортні пригоди внаслідок якої сталася смерть або спричинено тілесні ушкодження потерпілому, з місця якої водій зник, за умови, що з часу вчинення кримінального правопорушення минуло не більше однієї години.

Наказ МВС України від 24 квітня 1998 року №230 «Про затвердження Настанови про заходи органів, підрозділів внутрішніх справ, частин внутрішніх військ МВС України, щодо розшуку і затримання озброєних

та інших злочинців, які становлять підвищену суспільну небезпеку». План операції «Сирена» вводиться для розшуку та затримання обвинувачених, підсудних, засуджених, які втекли з під варти, конвою, наряду, а також озброєних злочинців, дії яких небезпечні для інших громадян. План операції «Грім» вводиться для затримання або знешкодження озброєних злочинців, коли встановлено їх місце знаходження.

Окрім вище згаданих спеціальних операцій (планів) в органах поліції можуть вводиться й інші, ознайомлення з якими потребує доступу до державної таємниці.

Поняття та види масових заходів. Організація забезпечення охорони громадського порядку й безпеки громадян при їх проведенні

Масові заходи – це сукупність дій або явищ соціального життя за участю великої кількості людей, які здійснюються з метою задоволення політичних, духовних, фізичних та інших потреб та є формою реалізації прав і свобод соціального спілкування між людьми і способом вироблення єдності установок особистості, колективу і суспільства в цілому.

Види заходів:

а) громадсько-політичні (збори, мітинги, вулична хода, демонстрації, з'їзди, конференції, вибори до рад народних депутатів, зустрічі та проводи урядових делегацій тощо);

б) культурно-видовищні (фестивалі, карнавали, професійні свята, народні гуляння тощо);

в) спортивні (олімпіади, спартакіади, універсіади, змагання з різних видів спорту тощо);

г) інші (похоронні процесії, релігійні свята тощо).

Проведення масових заходів пов'язане з структурною перебудовою роботи служб і підрозділів ОНП (створення спеціальних органів управління: оперативних штабів, пунктів управління, різноманітних груп), наявністю додаткових завдань, які повинні вирішувати співробітники поліції, що беруть участь в підтриманні публічної безпеки і порядку при проведенні масових заходів. Додатково залучаються сили і засоби, змінюється режим роботи особового складу.

Порядок організації забезпечення публічної безпеки і порядку при проведенні масових заходів регламентований Постановою Кабінету Міністрів України «Про порядок підготовки спортивних споруд та інших спеціально відведених місць для проведення масових спортивних та культурно-видо-

вищих заходів» від 18.12.98 р. № 2025, розділом 15 Статуту ППСМ України, затвердженого наказом МВС України від 28.06.94 р. № 404.

При забезпеченні публічної безпеки і порядку при проведенні масових заходів виділяється три періоди:

а) підготовчий (перевірка узгодження проведення масового заходу, уточнення програми, часу, місця і порядку проведення, кількості і складу учасників і глядачів, комісійне обстеження місць проведення заходу, визначення оптимального варіанту забезпечення громадської безпеки і порядку, рекогносцировка місцевості з усуненням недоліків, виявлених в ході її проведення, відпрацювання та уточнення плану охорони громадської безпеки і порядку, призначення керівника і оперативного штабу, проведення інструктажів, репетицій, тренувань та за необхідності спеціальних занять, перевірка наявності технічних і спеціальних засобів).

б) виконавчий (безпосереднє керування задіяним особовим складом поліції, контроль за дотриманням учасниками заходу встановлених обмежень, недопущенням порушень правопорядку, при необхідності зміна маршрутів руху транспорту, перенесення зупинок громадського транспорту, заборона роботи окремих закладів торгівлі та реалізації спиртних напоїв).

в) заключний (згортання сил і засобів, зняття раніше введених обмежень, зосередження задіяного особового складу поліції у визначених місцях, підведення підсумків).

Організаційні заходи поліції з ліквідації масових заворушень і групових порушень громадського порядку

Групові порушення громадського порядку, масові заворушення – небезпечні правопорушення, що дестабілюють обстановку в районах проживання населення, підривають основи суспільства та держави, порушують нормальну життєдіяльність громадян, роботу підприємств, установ, організацій і транспорту й можуть призвести до тяжких наслідків.

Масові заворушення в нашій країні є непоширеним соціальним явищем, але за своїм характером, а також наслідками, вони належать до одного з найнебезпечніших проявів, який створює особливу соціальну небезпеку.

11 листопада 2003 р. наказом МВС України № 1345 затверджено Настанову про дії органів, підрозділів внутрішніх справ, з'єднань, військових частин внутрішніх військ, вищих навчальних закладів МВС України з ліквідації масових заворушень. Цей нормативний акт є різновидом правових актів, які регулюють діяльність органів національної поліції в особливих умовах. Задля завчасної підготовки сил та засобів для припинення масових

заворушень здійснюються необхідні організаційні заходи й розробляються відповідні оперативні плани з умовною назвою «Хвиля», які вводяться в дію в разі виникнення масових заворушень.

Оперативний план «Хвиля» – це узгоджений з правоохоронними органами, органами виконавчої влади комплекс заходів НП України, ГУ НП України, спрямованих на ліквідацію масових заворушень.

Органи національної поліції повинні прогнозувати та планувати розвиток ситуації. Відповідно до нього начальник ОНП приймає рішення на основі оцінки обстановки, прогнозування її змін і підготовлених його заступниками, керівниками галузевих служб, начальниками територіальних органів поліції пропозицій, розрахунків, схем.

Оцінюючи ситуацію, начальник ОНП визначає:

- причини, що можуть викликати масові заворушення, прогнозує їх зміни, у висновках визначає характер дій правопорушників, можливість використання ними зброї та спеціальних засобів, орієнтовний час виникнення заворушень, їх масштаби, а у зв'язку із цим – обсяг завдань, що постають перед органами поліції, з'єднаннями, частинами Національної гвардії, вищими закладами освіти МВС України;

- поведінку та настроїв окремих груп місцевого населення й прогнозує можливість їх участі в масових заворушеннях або наданні допомоги в охороні громадського порядку. У висновках встановлює можливі зміни в масштабах заворушень по кожному об'єкту можливих злочинних посягань; визначає, для виконання яких завдань можливе використання місцевого населення;

- особливості місцевості в районі розміщення та на шляхах, наближених до можливих об'єктів злочинних посягань, з урахуванням отриманих результатів, визначає по кожному об'єкту місця зосередження основних зусиль, найбільш ефективні способи дій щодо припинення масових заворушень, необхідну для цього кількість сил і засобів, їх екіпіровку, вихідні позиції, маршрути висунення, райони зосередження, завдання за межами, кордонами, районами та напрямками дій, порядок взаємодії;

- наявні сили й засоби, встановлює можливість створення необхідного угруповання, озброєння та оснащення особового складу поліції, здійснює розрахунок сил і засобів оперативного вишколу (враховуючи ступінь підготовки особового складу), можливість отримання допомоги від сусідніх ОНП України;

- вплив пори року й метеорологічних умов на розвиток подій, власних дій і взаємодіючих сил.

Оцінюючи ситуацію обов'язково проводиться рекогносцировка всіх місць можливого виникнення масових заворушень.

У процесі оцінювання ситуації і прогнозування її змін начальник ГУ НП, крім наданих пропозицій і розрахунків, використовує інформацію органів національної поліції сусідніх ГУ НП України, з'єднань, частин Національної гвардії, інших правоохоронних органів, які дислокуються на території регіону.

До виконання завдань з забезпечення громадського порядку й безпеки під час проведення зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій, а також для попередження, припинення та ліквідації групових порушень громадського порядку, хуліганських дій, масових заворушень та інших правопорушень, можуть залучатися сили й засоби органів поліції, навчальних закладів МВС України, які дислокуються в цьому районі місцевості, а також з'єднання та частини Національної гвардії України.

Органам поліції необхідно постійно підтримувати свою готовність до дій із попередження та припинення групових порушень громадського порядку, а також масових заворушень. Задля цього:

- встановлюється цілодобове чергування керівного складу органів поліції;
- здійснюються збори та тренування особового складу поліції, на яких набуваються знання, відпрацьовуються необхідні вміння та навички;
- постійно інформуються взаємодіючі органи, установи, підрозділи;
- здійснюється, за необхідності, корегування спеціальних планів;
- проводиться рекогносцировка території, де має бути або можливе проведення масового заходу;
- систематично перевіряється готовність спеціальних і матеріально-технічних засобів, які використовуються для охорони громадського порядку та безпеки, а також функціонування системи оповіщення й зв'язку.

Основним органом управління силами та засобами, що залучаються до виконання завдань під час ліквідації масових заворушень, є **оперативний штаб**.

Оперативний штаб є органом міжгалузевого управління й створений для координації дій органів і підрозділів Національної поліції, навчальних закладів МВС України, частин Національної гвардії України, громадських формувань, органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, прокуратури, юстиції, СБУ, ДСНС й ін. в особливих умовах. Чисельність оперативного штабу становить 15–20 осіб, з яких створюється робоча група з 4–5 осіб. Наділений владними повноваженнями щодо підпорядкованих сил і засобів штаб може визначати їх кількість і склад для дії за тих чи інших обставин, створювати специфічне угруповання сил (зведений загін), ставити завдання й контролювати їх виконання, як координатор – визначати завдання, способи дій та порядок взаємодії доданих сил.

Обсяг завдань і функцій, які виконує штаб, визначив підхід до структури й складу штабу. При цьому враховується таке:

по-перше, штаби утворюються за принципом територіальності;

по-друге, вони утворюються як об'єднані органи управління, до них зазвичай входять керівники ОНП, начальники галузевих служб, ректори вищих навчальних закладів МВС України й командири з'єднань і військових частин Національної гвардії України. За погодженням, до оперативного штабу включаються повноважні представники органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, прокуратури, юстиції, СБУ, ДСНС й ін. Таке широке представництво пояснюється складністю та масштабністю завдань, які має виконувати оперативний штаб. Основними з них є такі:

1. Розробка й уточнення планів забезпечення охорони громадського порядку під час проведення зборів, мітингів, вуличних походів та демонстрацій, а також заходів із профілактики можливих правопорушень і дій органів поліції під час виникнення надзвичайних обставин.

2. Організація та здійснення контролю за підтриманням високого ступеня готовності сил і засобів, які залучаються для забезпечення належного громадського порядку та безпеки під час проведення масових заходів, припинення групових правопорушень, масових заворушень тощо.

3. Навчання особового складу діям з охорони громадського порядку й безпеки під час проведення масових заходів (розробка відповідної тематики теоретичних занять, організація занять, навчань, тренувань).

4. Забезпечення взаємодії всіх сил, які залучаються до охорони громадського порядку під час масових заходів.

5. Управління всіма наявними силами й засобами під час проведення спеціальних заходів (спеціальних операцій).

6. Збір, узагальнення та аналіз інформації про оперативну ситуацію, кількість задіяних сил і засобів.

7. Розробка конкретних пропозицій про найбільш доцільні форми та методи використання сил і засобів поліції, які застосовуються, та підготовка відповідних рішень.

Для організації управління силами й засобами, що залучаються до ліквідації масових заворушень, та їх матеріально-технічного забезпечення в складі оперативного штабу створюються відповідні групи:

- організаційно-аналітична;
- група ресурсного й тилового забезпечення;
- військово-оперативна група;
- група зв'язку.

Важливою умовою успішного виконання завдань під час припинення масових заворушень є ефективне використання сил та засобів.

Під силими розуміють працівників ОНП і військовослужбовців Національної гвардії, яких залучають до охорони громадського порядку, громадської безпеки й проведення спеціальної операції щодо припинення масових заворушень.

За своїми завданнями вони поділяються на **основні та додаткові**.

Основні сили – це особовий склад патрульної поліції, який згідно зі своїм призначенням здійснює охорону громадського порядку й боротьбу з правопорушеннями в громадських місцях.

Патрульна служба поліції включає в себе особовий склад патрульної поліції, патрульну поліцію територіальних ОНП.

Додаткові сили – це особовий склад органів Національної поліції, військовослужбовці Національної гвардії України, які разом з виконанням своїх основних функцій беруть участь в охороні громадського порядку за принципом єдиної дислокації або як додаткові сили. До них належать окремі підрозділи поліції корпусу оперативно-раптові дії (КОРД), підрозділи патрульної поліції (ПП), поліція охорони, особовий склад вищих навчальних закладів МВС України, військовослужбовці Національної гвардії України.

Спеціальні моторизовані військові частини поліції (СМВЧП), військові частини спеціального призначення (ВЧСП) Національної гвардії залучаються до виконання завдань з охорони громадського порядку та громадської безпеки за погодженням із командувачем Національної гвардії України, а вищі навчальні заклади МВС України – з дозволу керівництва НП України.

За відповідним рішенням керівництва НП України, для надання практичної допомоги в забезпеченні правопорядку та безпеки під час проведення спеціальної операції з припинення масових заворушень, особовий склад підрозділів патрульної поліції, КОРД, ПП (до 31 грудня 2016р.), ПО, СМВЧП, ВЧСП, а також інших галузевих служб ОНП може бути направлений за межі регіону дислокації.

Виконання завдань із попередження й припинення групових порушень громадського порядку або масових заворушень, потребує наявності певних сил, які володіють високим рівнем готовності та необхідними навичками практичної роботи в цих складних умовах. Для цього формуються **спеціальні зведені загони**, які створюються на базі підрозділів патрульної служби поліції, підрозділів КОРД із залученням інших служб органів поліції і навчальних закладів МВС України.

Зведений загін – це угруповання особового складу органів та підрозділів Національної поліції, вищих навчальних закладів МВС України, військовослужбовців військових частин Національної гвардії, а також

відповідних формувань поліції, які створюються для проведення спеціальної операції з припинення масових заворушень.

Командиром спеціального зведеного загону призначається заступник начальника відповідного органу поліції. Одночасно командир спеціального зведеного загону є заступником керівника оперативного штабу, створеного для забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення масових заходів. Заступником командира загону призначаються, як правило, керівники підрозділів превентивної діяльності й карного розшуку.

Різноманіття та складності завдань із попередження й припинення групових порушень громадського порядку та масових заворушень обумовлює необхідність створення в складі спеціального зведеного загону окремих груп:

розвідки (наземної й повітряної); оперативного інформування; агітаційно-пропагандистська; охорони; патрулювання; організації дорожнього руху; оточення; блокування; розосередження; розгороджування; застосування спеціальних засобів; вилучення; маневрена; прикриття; конвоювання; пожежогасіння; снайперів; документування протиправних дій; слідчо-оперативна; резервна; оперативна, медична і зв'язку; фільтраційний пункт.

Кожна група формується з особового складу, спроможного вирішувати покладені на нього завдання на високому професійному рівні та забезпечується для цього всім необхідним.

Група розвідки (наземної й повітряної) створюється для стеження за розвитком подій, поведінкою громадян для своєчасного інформування оперативного штабу про розвиток ситуації, протиправні дії, їх характеристики, пересування натовпу.

Група оперативного інформування необхідна для організації збору та перевірки розвідувальних даних, у тому числі оперативним шляхом, подання допомоги оперативному штабу в їх аналізі й прийняття відповідного рішення.

Призначенням *агітаційно-пропагандистської групи* є проведення роз'яснювальної та агітаційної роботи з громадянами, які беруть участь у масових заворушеннях.

Група охорони складається з нарядів та варт. Її основне завдання полягає в охороні будинків державних органів влади, органів поліції, банківських закладів, теле-, радіоцентрів та інших особливо важливих об'єктів (складів зі зброєю та боєприпасами, місць, де утримуються заарештовані й затримані особи тощо). Для цього особовий склад групи охорони озброюється табельною зброєю та боєприпасами, спеціальними засобами. За необхідності для посилення охорони можуть використовуватися бронетранспортери й інша техніка.

Група патрулювання створюється з особового складу органів поліції, а також Національної гвардії і навчальних закладів МВС України (у разі їх залучення). На групу покладається охорона громадського порядку на території, яка прилягає до району проведення масових заходів і розосередження дрібних груп правопорушників.

Група оточення створюється для ізоляції району операції від припливу сторонніх громадян і проїзду транспортних засобів шляхом виставлення поліцейських ланцюгів, заслонів, контрольно-перепускних пунктів. Група формується з особового складу підрозділів патрульної поліції, частин Національної гвардії, вищих закладів освіти МВС України.

Група організації дорожнього руху складається з співробітників служб патрульної поліції. Вона вирішує завдання по організації руху транспорту та пішоходів в обхід зони блокування, забезпечує безперешкодний проїзд автотранспорту аварійно-рятувальних служб, органів поліції і Національної гвардії України до місця проведення спеціальних заходів тощо.

Група забезпечення зв'язку створюється з співробітників підрозділів зв'язку та спеціальної техніки. За необхідності до цієї групи залучають також співробітників, які мають практичні навички роботи з такими засобами. Завданням групи є забезпечення оперативного штабу всіма видами зв'язку, необхідними для ефективного управління силами та засобами, які беруть участь в охороні громадського порядку й безпеки під час масового заходу.

Група блокування формується з особового складу підрозділів патрульної поліції, поліції охорони, дільничних інспекторів поліції, навчальних закладів і Національної гвардії України. Вона виконує такі завдання:

- оточення (блокування) відповідного району місцевості задля обмеження доступу в нього громадян;
- направлення на фільтраційний пункт осіб, котрі активно намагаються проникнути до району оточення;
- затримання правопорушників;
- припинення проїзду в район проведення заходу стороннього транспорту.

До складу *групи розосередження* залучається особовий склад спецпідрозділів поліції, частин Національної гвардії та найбільш фізично розвинені працівники органів поліції. Ця група виконує дії із розподілу натовпу на частини й витіснення їх у кількох напрямках за лінію оточення та далі до розосередження на дрібні групи, надання допомоги групі вилучення в затриманні правопорушників. Для цього особовий склад групи розосередження забезпечується засобами індивідуального захисту й активної оборони (щитами, шоломами, бронежилетами, гумовими кийками) та спеціальною технікою.

Група застосування спеціальних засобів формується з особового складу поліції, навчальних закладів МВС України, Національної гвардії, який має практичні навички поводження з цими засобами в умовах масових заходів. Вона забезпечує нейтралізацію активних дій учасників масових заворушень і групових правопорушень під час їх розосередження, а за необхідності – виконує завдання зі знешкодження та затримання злочинців, які чинять збройний опір.

Група вилучення формується з найбільш підготовленого особового складу поліції. Діючи разом з групою розосередження, група здійснює вилучення організаторів і активних учасників протиправних дій та їх затримання.

Група прикриття створюється для надання допомоги працівникам групи вилучення під час здійснення ними затримання організаторів або активних учасників масових заворушень, які сховалися в натовпі. Група діє разом з групами розосередження та вилучення, формується з фізично розвинених, спеціально підготовлених працівників оперативних підрозділів.

З особового складу підрозділів поліції та Національної гвардії України для супроводу під охороною затриманих, створюється *група конвоювання*, яка за необхідності забезпечується спеціальними автотранспортними засобами.

Для розбирання барикад та усунення інших перешкод, що створені правопорушниками, створюється *група розгородження*. До неї можуть входити фахівці вибухотехнічної служби й розмінування, працівники ДСНС, особовий склад інженерних підрозділів частин Національної гвардії України.

Із варт пожежних частин створюється *група пожежогасіння*, яка забезпечує гасіння пожеж, що виникають у місцях заворушень. Вона оснащується необхідними засобами екіпіровки та відповідною технікою. Особовий склад цієї групи також може залучатися для надання допомоги в розосередженні й розсіюванні натовпу учасників масових заворушень та групових правопорушень.

До складу *групи документування протиправних дій* входять працівники експертно-криміналістичних служб, підрозділів комунікації. Основне завдання групи полягає в документуванні та фіксації протиправних дій правопорушників. Для цього зазначена група забезпечується засобами візуального спостереження, фотографування, відео й звукозапису.

Призначенням *слідчо-оперативної групи* є проведення слідчих і оперативно-пошукових дій. До її складу входять працівники органів досудового розслідування, кримінальної поліції.

Фільтраційний пункт організовується для забезпечення нормальних умов роботи слідчо-оперативної групи й розміщення доставлених із району операції учасників масових заворушень.

Для вирішення завдань, які виникають раптово та несподівано, з особового складу співробітників поліції, які входять до зведеного загону, фор-

мується *резерв*, що може бути використаний тільки за рішенням керівника оперативного штабу.

Задля необхідного тилового й матеріально-технічного забезпечення діяльності з охорони громадського порядку та безпеки під час проведення масових заходів до спеціального зведеного загону також включається відповідна група.

В умовах групових порушень громадського порядку застосовуються:

- документування протиправних дій громадян;
- проведення роз'яснювально-пропагандистської роботи;
- масоване використання сил і засобів у ході операцій із припинення групових порушень громадського порядку;
- застосування спеціальних засобів та ін.

Досвід дій органів Національної поліції під час групових порушень громадського порядку свідчить, що найбільш дієвими заходами припинення протиправної поведінки учасників конфлікту в умовах формування і активних дій натовпу є своєчасне та швидке реагування нарядів на ситуацію, яка складається, наступальність дій співробітників поліції й заволодіння ініціативою, активне проведення роз'яснювальної профілактичної роботи, затримання та вилучення організаторів і активних учасників заворушень, проведення відеозйомки та фотозйомки подій, відтиснення й розсіювання допитливих сторонніх громадян.

Під час виникнення групових порушень громадського порядку з боку агресивно налаштованих учасників натовпу, які можуть у подальшому перерости в масові заворушення, органами Національної поліції послідовно здійснюється низка заходів:

– *насамперед, особовий склад та техніка зосереджується у визначених місцях;*

– *здійснюється блокування й локалізація місця конфлікту нарядами патрульної служби поліції, силами спецпідрозділів, підрозділами Національної гвардії та іншими підрозділами органів поліції;*

– *спеціальними групами здійснюється виявлення організаторів, підбурювачів і активних учасників групових порушень громадського порядку та хуліганських дій, документуються їх дії;*

– *проводиться роз'яснювально-профілактична робота працівниками поліції під керівництвом і спільно з представниками органів державної влади та управління;*

– *якщо роз'яснювальна робота позитивно впливає на натовп і він починає розходитися, наряди поліції не перешкоджають цьому й вживають заходів тільки щодо затримання організаторів та активних учасників, які вчинили конкретні правопорушення. У разі, якщо обставини не дають*

змоги затримати цих осіб у цей момент, міліція обмежується встановленням їх особи, а затримання проводить у більш сприятливій обстановці;

– якщо порушники відмовляються припинити протиправні дії після неодноразових до них звернень та попереджень про неприпустимість подібної поведінки, керівник, відповідальний за охорону громадського порядку, приймає рішення про припинення їх дій.

Основними тактичними прийомами нарядів у цих обставинах є: *оточення місця групового порушення громадського порядку, введення нарядів до зони оточення, виконання нарядами своїх завдань та функцій з поділу і розосередження натовпу, затримання й вилучення організаторів та активних учасників, документування їх протиправної діяльності, застосування спеціальних засобів.*

Наряди, призначені для введення до осередків групових порушень громадського порядку, формуються за межами цих місць. Дії з затримання правопорушників групами розосередження й захоплення повинні бути рішучими та швидкими, щоб не дати їм можливості спровокувати інших учасників мітингу чи демонстрації на активну протидію нарядам поліції. Затриманих під посиленою охороною доставляють до спеціально визначених місць для проведення з ними необхідної роботи щодо з'ясування обставин вчинених правопорушень. Наряди екіпіруються захисними шоломами, бронежилетами, гумовими кийками. Порядок застосування спеціальних хімічних засобів докладно регламентується відомчими нормативними актами.

Особливістю дій співробітників поліції в цих умовах є оперативність та ефективність заходів проти порушників і забезпечення недопущення силового впливу проти законослухняних громадян. Для цього роз'яснюється громадянам, які опинилися серед учасників заворушень, протизаконності їхньої поведінки та необхідність відмовитися від протиправних дій і залишити натовп, створюються умови для їх виходу із зони поширення заворушень. Необхідно зробити все можливе, щоб законослухняні громадяни залишили межі території, на якій поліцією здійснюються заходи щодо припинення масових порушень громадського порядку.

Під час масових заворушень рекомендується більше застосовувати так звані неконтактні способи, які передбачають вплив сил правопорядку на натовп на відстані, за допомогою широкого використання технічних та інших передбачених законом засобів (звукопосилювачів, водометів, газових хмарин, гумових куль та ін.).

Особливу роль у вдосконаленні діяльності з охорони громадського порядку відіграє керівний склад Національної поліції. Начальник органу поліції є головним організатором охорони громадського порядку. Він повинен уміти в конкретних умовах перебігу подій обрати саме ті форми й способи дій, завдяки яким в найкоротші строки можливо досягти найбільшого успі-

ху. Тому в розвитку та вдосконаленні діяльності з охорони громадського порядку важливу роль відіграють такі якості керівника органу поліції, як знання та досвід, творчість й ініціатива, спроможність і вміння узагальнити позитивний досвід практичних дій з охорони громадського порядку.

Суттєвий вплив на дії з охорони громадського порядку в особливих умовах відіграє рівень підготовки особового складу, висока теоретична та професійна підготовка кадрів органів поліції, яка забезпечує творче вирішення поставлених завдань і таким чином сприяє подальшому вдосконаленню прийомів та способів охорони громадського порядку.

Особливості забезпечення громадської безпеки та порядку під час проведення спортивних змагань та футбольних матчів.

Забезпечення ОГП в цих умовах базується на підставі наступних нормативних актів: Закону України від 2 липня 2015 року «Про Національну поліцію» (статті. 1,2,10,11,12,13,17,18, 23,29,30,31,42,89,90); Закону України від 24 грудня 1993 року № 3808 «Про фізичну культуру і спорт»; Постанов Кабінету Міністрів України «Про порядок підготовки спортивних споруд та інших спеціально відведених місць для проведення масових спортивних та культурно-видовищних заходів» від 18 грудня 1998 року № 2025 (зі змінами ПКМ № 1622 від 01 вересня 1999 року), «Про затвердження Порядку організації робіт із забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення футбольних матчів» від 29 грудня 2004 року № 823 та ін.

Органи Національної поліції забезпечують:

1. Залучення необхідних сил і засобів для підтримання громадського порядку, безпеки при проведенні масових заходів.
2. Охорону громадського порядку під час продажу квитків в касах, що безпосередньо розташовані поблизу спортивної споруди, а також на прилеглий до споруди території у день проведення масових заходів.
3. Спільно з організаторами заходів і адміністрацією спортивної споруди безпечний прохід глядачів і учасників до місць проведення заходів, згідно із встановленим порядком.
4. Сприяння адміністрації у недопущенні проходу на масові заходи осіб у нетверезому стані, припиненні розпиття спиртних напоїв на спортивних спорудах і на підходах до них, пронесенні небезпечних предметів.
5. Охорону громадського порядку на спортивних спорудах і прилеглий до них території, дотримання відвідувачами встановлених правил поведінки.

6. Спільно з відповідними службами розробку варіантів евакуації глядачів та учасників спортивних заходів (у разі екстремальних ситуацій) з трибун і прилеглої до них території, включаючи посадку на громадський транспорт.

7. Притягнення до відповідальності осіб, які порушують громадський порядок і правила поведінки на спортивних спорудах.

Правова основа та порядок виконання працівниками поліції функцій споттера.

Відповідно до Інструкції про організацію виконання працівниками поліції функцій споттера під час заходів, пов'язаних із підготовкою та проведенням футбольних матчів затвердженої наказом МВС України від 18 березня 2013 року № 255 **споттер** – працівник поліції, який на постійній основі виконує завдання щодо роботи з глядачами під час заходів, пов'язаних з підготовкою та проведенням футбольних матчів за участю національної збірної команди України з футболу (далі – збірна України) та команд Об'єднання професійних футбольних клубів України «Прем'єр-ліга» (далі – команда Прем'єр-ліги).

Виконання працівниками поліції функцій споттера організовується у складі груп споттерів, які утворюються на постійній основі в Департаменті превентивної діяльності Національної поліції, головних управліннях Національної поліції в областях, Автономній Республіці Крим, містах Києві та Севастополі.

Група споттерів утворюється:

у Департаменті превентивної діяльності НПУ – для виконання завдань при підготовці та проведенні виїзних матчів збірної України за кордоном;

у ГУ НПУ – для виконання завдань при підготовці та проведенні домашніх і виїзних матчів команд Прем'єр-ліги, у дні між ними, а також під час домашніх матчів збірної України на території обслуговування відповідного підрозділу.

До структури групи споттерів входять постійний та змінний склад.

Чисельність групи споттерів визначається з урахуванням характеристики глядачів-уболівальників збірної України або відповідних команд Прем'єр-ліги.

Керівник групи споттерів призначається з числа її постійного складу та безпосередньо організовує її діяльність.

До складу групи споттерів входять особи середнього складу поліції які мають досвід забезпечення громадського порядку та громадської безпеки при проведенні футбольних матчів.

До складу групи споттерів НПУ, а також груп споттерів ГУ НПУ, якщо відповідна команда Прем'єр-ліги бере участь у міжнародному турнірі, входять працівники поліції, які володіють англійською мовою.

При підготовці до футбольних матчів група споттерів збирає передматчеву інформацію, у дні проведення матчів – контролює поведінку глядачів, а в дні між матчами – здійснює профілактичну роботу з ними.

У дні проведення матчів залучається постійний та змінний склад групи споттерів, а при підготовці до них та в дні між ними – її постійний склад.

Передматчева інформація включає відомості про кількість проданих квитків та очікувану чисельність глядачів-уболівальників команди-гостя, організовані виїзди глядачів (їх кількість, вид транспортних засобів, дати і години виїзду та прибуття, контактні особи), загрози громадському порядку та громадській безпеці.

Передматчеву інформацію збирають у взаємодії з організатором матчу, службою безпеки спортивної споруди (футбольного клубу), глядачами, зацікавленими підрозділами органів поліції, іншими правоохоронними органами України та іноземних держав.

Мета збирання відомостей – визначення ступеня ризику матчу відповідно до пункту 3 Порядку організації робіт із забезпечення громадського порядку та громадської безпеки під час проведення футбольних матчів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 квітня 2012 року № 341.

Контроль за поведінкою глядачів здійснюється під час їх прибуття до спортивної споруди та виходу з неї, перебування в громадських місцях населеного пункту, проведення матчу та на прилеглий до спортивної споруди території, а за погодженням з організатором матчу – під час перебування глядачів у самій споруді. При цьому споттери працюють у цивільному одязі чи форменому одязі працівника поліції за сезоном.

За організації виїзних спортивних заходів контроль за поведінкою глядачів-уболівальників команди-гостя здійснюється також при їх пересуванні до населеного пункту проведення матчу та у зворотньому напрямку, зокрема шляхом включення споттерів до складу груп супроводження цих осіб.

Контроль здійснюється у взаємодії із зацікавленими підрозділами поліції, іншими правоохоронними органами України та іноземних держав, а в спортивній споруді та прилеглий до неї території – у взаємодії зі службою безпеки спортивної споруди (футбольного клубу).

Взаємодія споттерів з правоохоронними органами іноземних держав здійснюється в установленому законодавством порядку.

Профілактична робота з глядачами, яка включає загальну та індивідуальну профілактику, здійснюється у взаємодії з дільничними інспекторами поліції та працівниками підрозділів молодіжної превенції.

Загальна профілактична робота з глядачами передбачає виявлення причин і умов, які призводять до вчинення ними правопорушень, та проведення

профілактично-роз'яснювальної роботи серед громадян, зокрема у формі зустрічей у навчальних закладах, футбольних клубах, а також через засоби масової інформації.

Індивідуальна профілактична робота з глядачами передбачає проведення профілактично-роз'яснювальних бесід з особами, які притягнуті до адміністративної відповідальності за вчинення адміністративних правопорушень у місцях проведення футбольних матчів або у зв'язку з ними, якщо такі дії становили загрозу громадському порядку та громадській безпеці, життю та здоров'ю громадян.

Зазначені особи ставляться на профілактичний облік в органах поліції та знімаються з нього за рішенням начальника підрозділу поліції на підставі мотивованого рапорту споттера.

Відомості щодо цих осіб вносять до обліку, який ведеться в підрозділі поліції в електронному вигляді, а також до Інтегрованої інформаційно-пошукової системи поліції у встановленому порядку.

Особу знімають з профілактичного обліку, якщо впродовж одного року з часу взяття на такий облік вона не вчинила адміністративних правопорушень в місцях проведення футбольних матчів адміністративних правопорушень, що становили загрозу громадському порядку, громадській безпеці, життю та здоров'ю громадян.

Характеристика адміністративних правопорушень, які посягають на громадський порядок і громадську безпеку

Кодекс України про адміністративні правопорушення у главі 14 «Адміністративні правопорушення, що посягають на громадський порядок та громадську безпеку» об'єднує склади правопорушень, об'єктом посягань яких є громадський порядок та громадська безпека: дрібне хуліганство; поширення неправдивих чуток; вчинення насильства в сім'ї, невиконання захисного припису або непроходження корекційної програми; стрільба з вогнепальної зброї в населених пунктах і в невідведених для цього місцях або з порушенням встановленого порядку; порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки; куріння тютюнових виробів у заборонених місцях; виготовлення, зберігання самогону та апаратів для його вироблення; придбання самогону та інших міцних спиртних напоїв домашнього виробництва; виготовлення, придбання, зберігання або реалізація фальсифікованих алкогольних напоїв або тютюнових виробів; розпивання пива, алкогольних, слабоалкогольних напоїв у заборонених законом місцях або поява у громадських місцях у п'яному вигляді; розпивання пива, алко-

гольних, слабоалкогольних напоїв на виробництві; доведення неповнолітнього до стану сп'яніння; азартні ігри, ворожіння в громадських місцях; заняття проституцією; порушення вимог законодавчих та інших нормативно-правових актів щодо захисту населення від шкідливого впливу шуму чи правил додержання тиші в населених пунктах і громадських місцях; завідомо неправдивий виклик спеціальних служб; невиконання батьками або особами, що їх замінюють, обов'язків щодо виховання дітей.

Статистичні дані свідчать, що адміністративні правопорушення, які посягають на громадський порядок, складають приблизно п'яту частину від загальної кількості адміністративних правопорушень, що розглядаються органами поліції. Серед них приблизно четверту частину становлять справи про дрібне хуліганство, близько семидесяти відсотків – справи про появу в громадських місцях у п'яному вигляді та розпиття спиртних напоїв у громадських місцях і близько п'яти відсотків – справи про інші порушення громадського порядку.

Родовим об'єктом цих правопорушень виступає в основному громадський порядок, а також громадська безпека.

Безпосередніми об'єктами окремих адміністративних правопорушень названої групи виступають конкретні суспільні відносини або їх сукупність, що стосується перелічених вище складових громадського порядку, а саме: громадського спокою, громадської моралі та людської гідності.

З об'єктивної сторони дана група адміністративних правопорушень характеризується вольовими, активними діями, якими всупереч чинним нормам права і моралі порушуються правила поведінки у громадських місцях, що охороняються адміністративними санкціями. Як правило, ці дії носять разовий, епізодичний характер. Шляхом бездіяльності адміністративні проступки, що посягають на громадський порядок, не вчиняються.

Нерідко на кваліфікацію протиправних виявів суттєвий вплив справляють і такі ознаки, як час, місце, обставини та характер таких дій. Серед них важливо чітко визначати поняття «громадського місця».

Під громадськими місцями здебільшого розуміють місця постійного, періодичного або разового спілкування людей з метою задоволення їх різноманітних життєвих потреб. До місць постійного спілкування людей належать вулиці, майдани, парки, сквери, стадіони, вокзали, двори, під'їзди, громадські туалети тощо, тобто такі місця, вільний доступ людей до яких відкритий у будь-яку пору року та доби. До місць періодичного спілкування людей відносяться підприємства торгівлі та харчування (незалежно від форм власності), видовищні та комунальні підприємства, усі види громадського транспорту, інші подібні місця, де населення обслуговується в межах певного часу.

До тимчасових громадських місць відносяться такі місця, де спілкування людей носить разовий чи епізодичний характер. Такі місця перестають бути громадськими при відсутності там людей, їх окремих груп або колективів. До них можна віднести місця проведення спортивних заходів (поза спортивними спорудами), масового виїзду на відпочинок, масових гулянь (поза парками та скверами) тощо. Для громадських місць властиві такі ознаки, як доступність для населення, можливість користуватися належними громадянам правами з гарантіями безпеки їх життя, здоров'я, майна, честі та гідності.

Деякими особливостями характеризується об'єктивна сторона такого адміністративного проступку цієї групи, як порушення або невиконання встановлених правил пожежної безпеки. Воно може вчинятися як шляхом протиправних дій, так і шляхом бездіяльності. Причому такі дії чи бездіяльність можуть бути як одноразовими, так і триваючими. Це важливо враховувати при визначенні строків накладення адміністративного стягнення (ст. 38 КУпАП).

Для цього правопорушення інколи суттєве значення мають і такі ознаки об'єктивної сторони, як характер та розмір заподіяної шкоди. Якщо він значний, то таке правопорушення може кваліфікуватись як злочин. Інколи це стосується і місця скоєння протиправної дії: наприклад, паління у вибухонебезпечному цеху чи в іншому схожому виробничому місці може каратись у кримінальному порядку.

Більшість адміністративних правопорушень цієї групи з урахуванням особливостей об'єктивної сторони є формальними.

Суб'єктами адміністративних правопорушень, які посягають на громадський порядок, є фізичні осудні особи, які на момент вчинення правопорушення досягли 16-річного віку. Такими особами можуть бути як громадяни України, так і іноземці та особи без громадянства за винятком осіб, що згідно з чинним законодавством користуються імунітетом від адміністративної юрисдикції України, питання про відповідальність яких вирішується дипломатичним шляхом.

До осіб віком від 16 до 18 років, які вчинили порушення громадського порядку, в основному застосовуються заходи впливу, передбачені ст. 24-1 КУпАП. За дрібне хуліганство та стрільбу з вогнепальної зброї в населених пунктах вони підлягають адміністративній відповідальності на загальних підставах. Але і в цих випадках з урахуванням характеру вчиненого правопорушення та особи правопорушника до них можуть бути застосовані заходи впливу, передбачені ст. 24-1 КУпАП.

Серед суб'єктів адміністративних правопорушень, які посягають на громадський порядок, не виокремлюють посадових (службових) осіб – вони несуть у цих випадках відповідальність на загальних підставах.

Військовослужбовці і призвані на збори військовозобов'язані, а також особи молодшого та середнього складу органів поліції, інші особи, на яких поширюється дія дисциплінарних статутів або спеціальних положень про дисципліну, за вчинення адміністративних правопорушень цієї групи несуть дисциплінарну відповідальність.

Суб'єктивна сторона адміністративних правопорушень, що посягають на громадський порядок та громадську безпеку характеризується, як правило, умисною виною, хоча в окремих випадках не виключена і необережна форма вини (особливо це стосується порушення правил пожежної безпеки).

Адміністративно-правові заходи держави, спрямовані на боротьбу з пияцтвом і алкоголізмом та діяльність поліції щодо їх реалізації

Пияцтво в соціальному розумінні – це надмірне вживання спиртних напоїв.

Алкоголізм – це хронічне захворювання, обумовлене систематичним вживанням спиртних напоїв, яке виявляється у фізичній і психологічній залежності від алкоголю, психічній і соціальній деградації, виникненні алкогольних психозів у формі білої гарячки, алкогольного галюциноза, бредового стану тощо.

Реалізація законодавства в боротьбі з пияцтвом і алкоголізмом є одним із основних напрямів адміністративно-юрисдикційної діяльності всіх служб і підрозділів органів Національної поліції, але безпосереднє виконання завдань з попередження і запобігання порушень антиалкогольного законодавства покладено на структури превентивної діяльності. Організація діяльності цих структур у сфері боротьби з пияцтвом і алкоголізмом складається із функцій прогнозу, аналізу, планування, контролю, нормативно-правового, інформаційного, науково-методичного, матеріально-технічного забезпечення тощо.

Як було зазначено, функції щодо попередження і припинення пияцтва і алкоголізму виконують підрозділи превентивної діяльності, а також інші служби поліції шляхом:

- виявлення осіб, схильних до зловживання напоями, в тому числі неповнолітніх, а також осіб, що втягують їх у пияцтво;
- ведення обліку таких осіб;
- попередження, розслідування і розкриття кримінальних правопорушень, пов'язаних з пияцтвом і алкоголізмом;
- виявлення причин і умов, що сприяють пияцтву і алкоголізму;

- застосування заходів виховного, адміністративного, медико-правового та кримінально-правового впливу;
- вивчення і аналізу оперативної обстановки на території обслуговування;
- здійснення прогнозу тенденцій цього явища;
- визначення пріоритетних напрямів боротьби з цим злом;
- ведення комплексного планування, вжиття заходів, спрямованих на боротьбу з пияцтвом і алкоголізмом;
- виявлення і узагальнення причин і умов, які сприяють виготовленню і розповсюдженню самогону;
- здійснення оперативно-розшукових заходів з виявлення і документування осіб, які займаються збутом самогону;
- розгляду звернень з питань боротьби з пияцтвом, алкоголізмом і самогонуванням;
- організації і проведення антиалкогольної пропаганди з використанням засобів масової інформації;
- інформування наркологічних закладів про осіб, які зловживають спиртними напоями;
- направлення на розгляд в товариські суди матеріалів відносно осіб, що зловживають спиртними напоями або осіб, які їх виготовляють з метою продажу;
- оформлення і розгляд у матеріалів, що пов'язані з пияцтвом і алкоголізмом.

Види порушень антиалкогольного законодавства:

- 1) розпивання пива, алкогольних, слабоалкогольних напоїв у заборонених законом місцях;
- 2) продаж алкогольних виробів (без дозволу);
- 3) управління транспортними засобами в стані алкогольного сп'яніння;
- 4) доведення неповнолітнього до стану сп'яніння;
- 5) поява в громадських місцях в п'яному вигляді, що ображає людську гідність і громадську мораль;
- 6) безліцензійне виробництво, зберігання, оптовий продаж етилового спирту, а також оптовий продаж іншої алкогольної продукції;
- 7) розпивання пива, алкогольних, слабоалкогольних напоїв на виробництві;
- 8) невиконання керівником заходів з усунення від роботи осіб, які перебувають у нетверезому стані;
- 9) приховання керівником випадків розпиття спиртних напоїв або появи на роботі у нетверезому стані підлеглих працівників.

Організаційно-правові заходи:

- а) відкриття спеціалізованих магазинів;
- б) заборона продажу спиртних напоїв поблизу шкіл, навчальних закладів, закладів культури, інших місць великого скупчення громадян;
- в) заборона вживання спиртних напоїв у санаторіях, будинках відпочинку, профілакторіях, в місцях колективних виїздів громадян на відпочинок;
- г) встановлення часу роботи спеціалізованих магазинів з продажу спиртних напоїв;
- д) заборона продажу спиртних напоїв громадянам, які не досягли 18-річного віку.

Заходи адміністративного запобігання:

- адміністративне затримання;
- особистий огляд;
- огляд речей;
- вилучення речей і документів;
- відсторонення від певної діяльності (водіїв від керування транспортними засобами та ін.).

Адміністративно-примусові заходи:

- вимоги працівників правоохоронних органів до порушників антиалкогольного законодавства припинити протизаконні дії;
- перевірка документів в осіб у стані сп'яніння;
- поліцейське піклування щодо особи, яка перебуває у громадському місці і внаслідок сп'яніння втратила здатність самостійно пересуватися чи створює реальну небезпеку оточуючим або собі;
- доставлення до органів поліції для вжиття заходів осіб, які порушили антиалкогольне законодавство;
- заборона прийому на роботу, пов'язану з обігом вогнепальної зброї.

Медико-адміністративні заходи:

- лікування при хронічному алкоголізмі.

Адміністративно-правова відповідальність за порушення антиалкогольного законодавства. Згідно з Кодексом про адміністративні правопорушення України передбачені:

- ст. 176 Виготовлення, зберігання самогону та апаратів для його вироблення;
- ст. 177 Придбання самогону та інших міцних спиртних напоїв домашнього вироблення;
- ст. 177-2 Виготовлення, придбання, зберігання або реалізація фальсифікованих алкогольних напоїв або тютюнових виробів;
- ст. 178 Розпивання пива, алкогольних, слабоалкогольних напоїв у заборонених законом місцях або поява у громадських місцях у п'яному вигляді;

- ст. 179 Розпивання пива, алкогольних, слабоалкогольних напоїв на виробництві;
- ст. 180 Доведення неповнолітніх до стану сп'яніння.

Адміністративно-правові засоби боротьби з проституцією, торгівлею людьми та діяльність поліції щодо протидії цим негативним явищам

Проституція – це надання сексуальних послуг з метою отримання доходу.

Заходи щодо протидії проституції та торгівлі людьми передбачено в Кодексі України про адміністративні правопорушення та кримінальному кодексі України.

Ст. 181-1. КУпАП Заняття проституцією

Об'єктом цього правопорушення є суспільні відносини у сфері громадської моралі, під якою необхідно розуміти систему поглядів та уявлень, норм та оцінок, що регулюють поведінку людей. Інакше кажучи, громадська мораль – це форма суспільної свідомості у конкретний історичний період розвитку суспільства.

Об'єктивна сторона правопорушення, передбаченого коментованою статтею, полягає у здійсненні статевих контактів за матеріальну винагороду. Проституція – це рід занять, що виражається у систематичному вступі жінок і чоловіків у безладні статеві стосунки за винагороду. Винагорода є обов'язковою ознакою об'єктивної сторони цього правопорушення, якщо її немає, то немає складу цього правопорушення. Сексуальні послуги можуть оплачуватися найрізноманітнішим чином: гривнями, іноземною валютою, речами, продуктами харчування, різного роду послугами соціально-побутового або соціально-культурного призначення тощо. Виконання дій з надання сексуальних послуг характеризується тим, що послуги можуть надаватися в будь-якій, у тому числі й неприродній (непристойній) формі, що залежить від бажання й потреб статевого партнера, досягнутої про це угоди. У своїй сукупності такі дії та готування до заняття проституцією і становлять закінчене правопорушення. Характерною ознакою дій, що утворюють об'єктивну сторону адміністративного правопорушення заняття проституцією є їхня добровільність. У випадках, коли особа чинить такі дії під впливом якогось примусу з боку інших осіб – складу цього правопорушення немає.

Суб'єктивна сторона правопорушення характеризується наявністю вини у формі прямого умислу.

Суб'єктом правопорушення може бути особа як жіночої, так і чоловічої статі, якій виповнилося 16 років.

Ст. 303 ККУ Сутенерство або втягнення особи в заняття проституцією

1. Втягнення особи в заняття проституцією або примушування її до заняття проституцією з використанням обману, шантажу чи вразливого стану цієї особи, або із застосуванням чи погрозою застосування насильства, або сутенерство.

2. Дії, передбачені частиною першою цієї статті, вчинені щодо кількох осіб або повторно, або за попередньою змовою групою осіб, або службовою особою з використанням службового становища, або особою, від якої потерпілий був у матеріальній чи іншій залежності.

3. Дії, передбачені частиною першою або другою цієї статті, вчинені щодо неповнолітнього або організованою групою.

4. Дії, передбачені частинами першою, другою або третьою цієї статті, вчинені щодо малолітнього, або якщо вони спричинили тяжкі наслідки.

Примітка. Під сутенерством у цій статті слід розуміти дії особи щодо забезпечення заняття проституцією іншою особою.

Відповідальність за втягнення малолітнього чи неповнолітнього в заняття проституцією чи примушування їх до заняття проституцією за цією статтею має наставати незалежно від того, чи вчинені такі дії з використанням обману, шантажу, уразливого стану зазначених осіб або із застосуванням чи погрозою застосування насильства, використанням службового становища, або особою, від якої потерпілий був у матеріальній чи іншій залежності.

ККУ Стаття 149. Торгівля людьми або інша незаконна угода щодо людини

Ч. 1. Торгівля людьми або здійснення іншої незаконної угоди, об'єктом якої є людина, а так само вербування, переміщення, переховування, передача або одержання людини, вчинені з метою експлуатації, з використанням обману, шантажу чи вразливого стану особи.

Ч. 2. Дії, передбачені частиною першою цієї статті, вчинені щодо неповнолітнього або щодо кількох осіб, або повторно, або за попередньою змовою групою осіб, або службовою особою з використанням службового становища, або особою, від якої потерпілий був у матеріальній чи іншій залежності, або поєднані з насильством, яке не є небезпечним для життя чи здоров'я потерпілого чи його близьких, або з погрозою застосування такого насильства.

Ч. 3. Дії, передбачені частиною першою або другою цієї статті, вчинені щодо малолітнього, або організованою групою, або поєднані з насильством, небезпечним для життя або здоров'я потерпілого чи його близьких, або з погрозою застосування такого насильства, або якщо вони спричинили тяжкі наслідки.

Основними напрямками діяльності щодо боротьби з торгівлею людьми є:

- удосконалення законодавства та діяльності правоохоронних органів;
- підвищення рівня поінформованості громадськості, жінок групи ризику;
- допомога потерпілим і потенційним жертвам.

Адміністративні заходи поліції щодо запобігання торгівлі людьми.

Адміністративна діяльність поліції передбачає виконання профілактичної (адміністративної) функції, здійснення державного нагляду – загальносистемна функція (профілактика, запобігання, припинення правопорушень) – кримінологічний аспект:

- контроль (перевірка, інспектування, спостереження);
- припис (практичні правила);
- попередження кримінальних правопорушень адміністративно-правовими заходами;
- лекції, бесіди і т. ін. (пропаганда, агітація).

**Відповідальність за правопорушення,
пов'язані з незаконним обігом наркотичних
та психотропних речовин**

Чинне законодавство України містить низку адміністративно-правових норм, спрямованих на протидію зловживанню наркотичними засобами і психотропними речовинами, а також на усунення умов, які сприяють поширенню незаконного виробництва наркосировини і надходженню її у нелегальний обіг, а саме особлива частина КУпАП, глава 5 «Адміністративні правопорушення у галузі охорони праці і здоров'я населення» та глава 9 «Адміністративні правопорушення у сільському господарстві. Порухення ветеринарно-санітарних правил».

Незаконні вироблення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання наркотичних засобів або психотропних речовин без мети збуту в невеликих розмірах (ст. 44 КУпАП).

Розміри (обсяги наркотичних засобів і речовин) визначаються Таблицями невеликих, великих та особливо великих розмірів наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, які знаходяться у незаконному обігу затверджених наказом МОЗ України від 01.08.2000р. №188, а також Критеріями віднесення наркотичних (психотропних) лікарських засобів, що містять малу кількість наркотичних засобів або психотропних речовин і прекурсорів, до категорії лікарських засобів, які відпускаються без ре-

цептів, та Переліком цих засобів затверджених наказом МОЗ України від 14.05.2003 № 210.

Ст. 44 КУпАП передбачає відповідальність за незаконні вироблення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання наркотичних засобів або психотропних речовин без мети збуту в невеликих розмірах. За ступенем суспільної небезпеки ці правопорушення є менш тяжкими порівняно з діями, пов'язаними із значним розміром наркотичних засобів і психотропних речовин, не кажучи вже про великий та особливо великий їх розмір.

Об'єктом даного правопорушення є суспільні відносини у сфері охорони здоров'я населення та встановленого законодавством України правил обігу наркотичних засобів і психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів.

Предметом правопорушень є:

- а) наркотичні засоби;
- б) психотропні речовини.

Суб'єктом правопорушень, передбачених ст. 44 КУпАП, є будь-яка осудна особа, яка досягла на момент вчинення 16 років. При цьому необхідно мати на увазі, що до осіб, які вчинили правопорушення, пов'язані з незаконним обігом наркотичних засобів і психотропних речовин у віці від 16 до 18 років можуть застосовуватися заходи впливу, передбачені ст. 24-1 КУпАП України.

З суб'єктивної сторони даний проступок характеризується прямим умислом.

Справи про адміністративні правопорушення, передбачені ч. 1 ст. 44 КпАП, розглядаються судом за місцем їх вчинення протягом доби з дня одержання матеріалів.

Ухилення від медичного огляду або медичного обстеження (ст. 44-1 КУпАП).

Об'єктом даного правопорушення є здоров'я населення і порядок проходження медичного огляду чи медичного обстеження особами, які з невідкладною метою вживають наркотики або психотропні речовини (ст. 13 Закону України «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживання ними»).

З об'єктивної сторони, ухилення від медичного огляду полягає у невиконанні розпорядження працівника поліції наркоманом, який перебуває у стані наркотичного сп'яніння, щодо проходження ним медичного огляду.

Ухилення від медичного обстеження полягає у неприбутті особи, яка зловживає наркотиками або психотропними речовинами, до наркологічного закладу, куди вона повинна була прибути за направленням лікаря-нарколога для проходження обстеження у стаціонарних умовах.

Якщо особа ухиляється від медичного огляду для приховання факту вживання наркотикотичних засобів без призначення лікаря, її дії квалі-

фікуються за ч. 1 ст. 44-1 КУпАП. До адміністративної відповідальності за цією статтею притягується лише особа, якій у встановленому порядку медичним закладом поставлено діагноз «наркоманія» та яка перебуває на обліку в наркологічному відділенні закладу охорони здоров'я за місцем проживання.

Суб'єктом правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 44-1 КУпАП, є особа, яка на момент вчинення правопорушення досягла 16-річного віку, і якій у встановленому порядку лікувально-консультативною комісією поставлений діагноз «наркоманія», і вона перебуває на обліку в наркологічній установі за місцем проживання.

Із суб'єктивного боку, правопорушення, передбачені ст. 44-1 КУпАП, характеризуються прямим умислом. Мета цих дій приховати від органу поліції або наркологічного закладу факт незаконного вживання наркотиків або психотропних речовин. Мотиви, якими керувався винний, для кваліфікації вчиненого за ст. 44-1 КУпАП порушення, значення не мають.

Правопорушення, що розглядається, є закінченим з моменту ухилення від медичного огляду або медичного обстеження і тягне за собою штраф, який накладається суддею.

Невжиття заходів щодо забезпечення охорони посівів снотворного маку, конопель, місць їхнього зберігання та переробки (ст. 106-1 КУпАП).

Порядок охорони, передбачений Ліцензійними умовами провадження господарської діяльності з культивування та використання рослин, що містять наркотичні засоби, для промислових цілей затвердженими спільним наказом Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва і Міністерства аграрної політики України від 21.06.2001 р. № 92/173.

Об'єктом даного правопорушення виступають суспільні відносини у сфері культивування нарковмісних рослин і вироблення з них наркосировини, у яких виражено юридичний обов'язок посадових осіб, землекористувачів і землеволодільців вживати заходи, які виключають можливість розкрадання або незаконної заготівлі наркосировини.

З об'єктивної сторони правопорушення, що розглядається, полягає: а) в бездіяльності, тобто невжитті заходів щодо охорони посівів конопель або снотворного маку; б) незабезпеченні збереження врожаю цих рослин у місцях його складування і перероблення; в) незнищенні післязбирання залишків та наркотику у нарковмісних відходах виробництва; г) незнищенні дикорослих конопель та снотворного маку.

Суб'єктом цього адміністративного проступку, за ч. 1 цієї статті зазначеного правопорушення, може бути посадова особа, на яку внаслідок її службових повноважень покладено юридичний обов'язок вживати заходів

щодо забезпечення збереження посівів конопель чи снотворного маку, їх урожаю, знищення післяжнивних залишків і нарковмісних відходів виробництва.

Суб'єктами проступків, передбачених ч. 2 ст. 106-1 КУпАП, можуть бути як пересічні громадяни, так і посадові особи. Останні притягаються до адміністративної відповідальності тільки у випадках, коли вони не вживають заходів щодо знищення дикорослих нарковмісних рослин на земельних ділянках, які закріплені за ними.

Суб'єктивна сторона аналізованого правопорушення полягає у тому, що воно може бути вчиненого як навмисно, так і через необережність.

Правопорушення, передбачене ч. 1 ст. 106-1 КУпАП, вважається закінченим з моменту невжиття заходів щодо забезпечення збереження посівів конопель або маку на період їх цвітіння та досягання, збирання врожаю та його зберігання в місцях складування і перероблення. За ч. 2 ст. 106-1 КУпАП, правопорушення є закінченим з моменту невжиття землевласником або землекористувачем заходів щодо знищення виявлених дикорослих конопель або в строк, встановлений посадовою особою, органом поліції.

Незаконні посів та вирощування снотворного маку чи конопель (ст. 106-2 КУпАП).

Безпосереднім об'єктом правопорушення, передбачено ст. 106-2 КУпАП, є суспільні відносини з приводу культивування снотворного маку та конопель, у яких виражений юридичний обов'язок посадових осіб і громадян не займатися такого роду діяльністю, оскільки вона є одним з основних джерел наркотичної сировинної бази, на якій розвивається незаконний обіг наркотичних засобів.

Суб'єктом правопорушення, передбаченого ст. 106-2 КУпАП, може бути будь-яка осудна особа, яка досягла 16-ти річного віку, в тому числі і посадова особа.

З суб'єктивного боку дане правопорушення характеризується прямим умислом. Винний усвідомлює, що займається незаконним культивуванням снотворного маку чи конопель і бажає вчиняти саме так. Для кваліфікації вчиненого за ст. 106-2 КУпАП важливе значення має мета незаконного культивування таких рослин. Якщо винний незаконно посіяв або вирощував мак чи коноплі одноосібно або за попередньою змовою з групою осіб з метою збуту-придбання макової соломки чи конопель, вчинене кваліфікується не за ст. 106-2 КУпАП, а за ч. 2 ст. 310 ККУ.

Порядок переведення особового складу на посилений варіант оперативно-службової діяльності

Відповідно до вимог Законів України «Про Національну поліцію», «Про державну службу», Указу Президента України від 21 липня 1994 року № 396 «Про невідкладні заходи щодо посилення боротьби зі злочинністю» та Інструкції про порядок переведення органів і підрозділів системи Міністерства внутрішніх справ України на посилений варіант оперативно-службової діяльності затвердженої наказом МВС України від 3 грудня 2012 року № 1111 здійснюється переведення органів і підрозділів системи МВС України на посилений варіант оперативно-службової діяльності.

Посилений варіант оперативно-службової діяльності – це комплекс організаційно-правових, профілактичних, оперативних та інших заходів, пов'язаних з особливим режимом виконання оперативно-службових завдань і залученням значної кількості працівників та військовослужбовців системи МВС України з метою швидкої стабілізації оперативної обстановки, якщо наявними силами і засобами, що безпосередньо залучені до охорони громадського порядку, у повсякденному режимі несення служби їх виконати неможливо.

Залежно від обставин, що склалися, посилений варіант може бути оголошений як для всіх працівників (військовослужбовців) органів і підрозділів системи МВС України, так і для її окремого органу чи підрозділу поліції.

Посилений варіант може бути введений у разі:

1. Повідомлення про обставини, що можуть призвести чи призвели до загострення оперативної обстановки, створити чи створили загрозу життю (здоров'ю) громадян.
2. Виникнення масових заворушень, що супроводжуються насильством над громадянами, обмежують їх права і свободи.
3. Виникнення міжнаціональних і міжконфесійних конфліктів, блокування або захоплення особливо важливих об'єктів або окремих місцевостей, що загрожує безпеці громадян і порушує нормальну діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування.
4. Здійснення терористичних актів, що супроводжуються загибеллю людей чи руйнуванням особливо важливих об'єктів життєзабезпечення.
5. Виникнення тяжких надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру (стихійного лиха, катастроф, особливо великих пожеж тощо), що створюють загрозу життю і здоров'ю значних верств населення.
6. Спроби захоплення державної влади чи зміни конституційного ладу України шляхом насильства.
7. Введення надзвичайного стану.

Рішення щодо переведення особового складу на посилений варіант приймають:

1. Міністр внутрішніх справ або особа, яка виконує його обов'язки, перший заступник, заступник Міністра – керівник апарату, заступник Міністра (за погодженням з Міністром) – відносно працівників апарату (окремих структурних підрозділів) МВС України, усіх органів і підрозділів поліції, Національної гвардії України та вищих навчальних закладів МВС України як у масштабі держави, так і в окремих її регіонах.

2. Начальники ГУ НП України, територіальних органів поліції або особи, які виконують їх обов'язки, – відносно підпорядкованих працівників апарату ГУ НП України, органів поліції, усіх підпорядкованих органів і підрозділів поліції на території обслуговування або в окремих районах, населених пунктах.

Переведення працівників органів поліції, підпорядкованих Міністерству внутрішніх справ, на посилений варіант здійснюється за попередньою згодою керівництва МВС України, а в разі надзвичайних обставин – негайно, з подальшим повідомленням чергової частини МВС України.

3. Начальник органу поліції або особа, яка виконує його обов'язки, – відносно працівників поліції, яких вони очолюють або їм підпорядковані.

Переведення працівників поліції, підпорядкованих ГУ НП України, управлінь поліції, що дислокуються на території обслуговування, здійснюється за попередньою письмовою згодою їх керівництва, підпорядкованих МВС України, – за письмовою згодою керівництва МВС України (через керівництво ГУ НП України, управлінь поліції), а в разі надзвичайних обставин – негайно, з подальшим повідомленням керівництва ГУ НП України.

4. Командувач Національної гвардії України або особа, яка виконує його обов'язки, – відносно працівників апарату Головного управління Національної гвардії України (далі – ГУ НГУ), усіх чи окремих підпорядкованих частин, підрозділів, з негайним повідомленням керівництва МВС, начальники управлінь територіальних командувань, командири з'єднань, частин, окремих батальйонів, окремих рот або особи, що виконують їх обов'язки, – відносно працівників підрозділів, які очолюють, з негайним повідомленням керівництва ГУ НГ України.

Переведення Національної гвардії України на посилений варіант бойової служби здійснюється відповідно до вимог постанови Кабінету Міністрів України від 10 листопада 1994 року № 761-22 та Тимчасового положення про організацію служби спеціальних моторизованих військових частин міліції, військових частин спеціального призначення та підрозділів оперативного призначення внутрішніх військ МВС України затвердженого наказом МВС України від 5 липня 2005 року № 521.

6. Начальники ГУ НП України, органів поліції або особи, які виконують їх обов'язки, – відносно підпорядкованих працівників поліції з негайним повідомленням керівництва Національної поліції України, а для міськрайорганів поліції – керівництва ГУ НП України. Працівники вищих навчальних закладів системи МВС України є резервом Міністра внутрішніх справ і переводяться на посилений варіант за його наказом, як придані сили, з виконанням функцій, не пов'язаних із застосуванням силових дій.

Переведення працівників поліції будь-якого рівня на посилений варіант здійснюється шляхом видання наказу і доведення його до відома підпорядкованих органів та підрозділів поліції.

Посилений варіант вводиться на строк:

1. До 30 діб – Міністром внутрішніх справ України або особою, яка виконує його обов'язки.

2. До 20 діб – першим заступником Міністра, заступником Міністра – керівником апарату, заступником Міністра.

3. До 15 діб – начальниками ГУ НПУ, командувачем Національної гвардії України або особами, які виконують їх обов'язки.

4. До 10 діб – начальниками органів поліції ГУ НПУ, начальниками управлінь територіальних командувань, командирами з'єднань і частин Національної гвардії або особами, які виконують їх обов'язки.

У разі введення надзвичайного стану в Україні чи в окремих її місцевостях строк введення посиленого варіанта визначається Указом Президента України відповідно до законодавства України.

Збільшення зазначених строків посиленого варіанта здійснюють:

1. Міністр внутрішніх справ, його заступники – до 10 діб.

2. Начальники ГУ НПУ, командувач Національної гвардії України або особи, які виконують їх обов'язки, – до 5 діб.

Про переведення працівників поліції на посилений варіант керівники, які його впровадили, повідомляють (за необхідності) органи державної влади та місцевого самоврядування, керівників інших правоохоронних органів та органів, які взаємодіють з ними.

Відміна посиленого варіанта здійснюється шляхом видання наказу посадовою особою, яка його встановлювала.

Посилений варіант може бути відмінений раніше строку, на який він вводився, у разі усунення обставин, що обумовили необхідність його введення.

Після відміни посиленого варіанта керівники органів і підрозділів поліції протягом 3-х діб готують доповідну записку про вжиті в процесі посиленого варіанта заходи, їх результати та наслідки, а також пропозиції щодо вдосконалення організації дій за таких умов і надсилають до підрозділу ор-

ганізаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування МВС України (НП України) для узагальнення і подальшої доповіді керівництву МВС України (НП України).

Адміністративно-правові заходи держави, спрямовані на боротьбу з корупцією та діяльність поліції щодо їх реалізації

Питання протидії корупції є важливим аспектом реформування України та адаптації вітчизняного законодавства до стандартів розвинутих демократичних країн світу.

На жаль, корупція в Україні – це наслідок загальних політичних, соціальних і економічних проблем нашої країни, що цілком притаманне державі, яка перебуває на етапі реформування.

Тому застосування ефективних превентивних механізмів запобігання корупції є однією із найважливіших проблем, які намагається розв'язати сучасна Українська держава на шляху до забезпечення прогресивних європейських стандартів прав і свобод людини та громадянина.

Важливу роль у протидії корупційним проявам відведено адміністративному законодавству. Про це свідчить спрямованість Закону України «Про запобігання корупції» на широке застосування адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією.

Згідно з ст. 1 зазначеного Закону корупційне правопорушення це діяння, що містить ознаки корупції, вчинене особою, зазначеною у частині першій статті 3 цього Закону, за яке законом встановлено кримінальну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність.

Адміністративна відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією передбачена главою 13-А КУпАП «Адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією».

Зазначимо, що хоча адміністративно-юрисдикційна діяльність, в тому числі поліції, щодо адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією здійснюється за загальними правилами провадження у справах про адміністративні правопорушення, існують певні особливості адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією.

По-перше. Суб'єктами відповідальності за адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією є:

– спеціальні суб'єкти. Вони визначені відповідними статтями КУпАП з посиланням на статтю 3 Закону України «Про запобігання корупції», в якій наведений перелік суб'єктів, що несуть відповідальність за вчинення правопорушень, пов'язаних з корупцією.

По-друге. За загальним правилом, відповідно до ст. 38 КУпАП, адміністративне стягнення може бути накладено не пізніш як через два місяці з дня вчинення правопорушення, а при триваючому правопорушенні – не пізніш як через два місяці з дня його виявлення, за винятком випадків, коли справи про адміністративні правопорушення підвідомчі суду (судді). Що стосується правопорушення, пов'язаного з корупцією, то стягнення може бути накладено протягом трьох місяців з дня його виявлення, але не пізніше двох років з дня його вчинення.

По третє. Кодексом України про адміністративні правопорушення за вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією, передбачені два види стягнень: штраф і конфіскація.

По-четверте. Відповідно до ст. 255 КУпАП протоколи у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією мають право складати:

- уповноважені особи органів поліції;
- уповноважені особи органів Служби безпеки України;
- уповноважені особи Національного агентства з питань запобігання корупції;
- прокурор або уповноважена ним особа з числа працівників прокуратури.

Слід зазначити, що Закон України «Про запобігання корупції» визначив, що до суб'єктів запобігання корупції відноситься Національне агентство з питань запобігання корупції. Уповноваженими особами Національного агентства є Голова та члени Національного агентства, а також уповноважені Національним агентством посадові особи.

Уповноважені особи Національного агентства мають право: безперешкодно входити до приміщень державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування за службовим посвідченням та мати доступ до документів та інших матеріалів, необхідних для проведення перевірки; вимагати необхідні документи та іншу інформацію у зв'язку з реалізацією своїх повноважень з урахуванням обмежень, встановлених законом; отримувати в межах своєї компетенції письмові пояснення від посадових та службових осіб державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування; відповідно до розподілу обов'язків складати протоколи про адміністративні правопорушення у справах, що належать до компетенції Національного агентства; представляти Національне агентство в судах у порядку, встановленому законом.

По-п'яте. Для всіх категорій справ про адміністративні правопорушення КУпАП (ч. 1 ст. 257) встановлює, що протокол надсилається органу (посадовій особі), уповноваженому розглядати справу про адміністративне

правопорушення, не зазначаючи при цьому терміну, протягом якого це необхідно здійснити. Виняток становлять адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією. Протокол про вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, разом з іншими матеріалами надсилається до місцевого загального суду за місцем вчинення правопорушення у триденний строк з моменту його складення.

У разі вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією, службовою особою, яка працює в апараті суду, протокол разом з іншими матеріалами надсилаються до суду вищої інстанції для визначення підсудності.

Особа, яка склала протокол про вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, одночасно з надісланням його до суду надсилає прокурору, органу державної влади, органу місцевого самоврядування, керівникові підприємства, установи чи організації, де працює особа, яка притягається до відповідальності, повідомлення про складення протоколу із зазначенням характеру вчиненого правопорушення та норми закону, яку порушено.

По-шосте. Відповідно до ч.5 ст. 65 Закону «Про запобігання корупції» особа, щодо якої складено протокол про адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією, якщо інше не передбачено Конституцією і законами України, може бути відсторонена від виконання службових повноважень за рішенням керівника органу (установи, підприємства, організації), в якому вона працює, до закінчення розгляду справи судом.

По-сьоме. Розгляд справ про вчинені адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, віднесено виключно до компетенції районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів (ч. 1 ст. 221 КУпАП).

По-восьме. При розгляді справ про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, передбачених статтями 172-4 – 172-9 КУпАП, присутність особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, є обов'язковою. У разі ухилення від явки на виклик органу поліції або судді районного, районного у місті, міського чи міськрайонного суду цю особу може бути органом поліції піддано приводу.

По-дев'яте. Строк розгляду справ про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, є загальним – 15 днів з дня одержання судом (суддею), правомочним розглядати справу, протоколу про адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією та інших матеріалів справи. КУпАП передбачено випадки, коли строк розгляду справ про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, може зупинятися. Суд може зупинити строк розгляду справи у разі, якщо особа, щодо якої складено протокол про адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією, умисно ухиляється від явки до суду або з поважних причин не може туди з'явитися (хвороба, перебування у відрядженні чи на лікуванні, у відпустці тощо).

По-десяте. Під час провадження у справі про вчинене адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією, участь прокурора у розгляді справи судом є обов'язковою (ст. 250 КУпАП).

По-одинадцять. Постанова суду про накладення адміністративного стягнення за адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією, у триденний строк з дня набрання нею законної сили направляється відповідному органу державної влади, органу місцевого самоврядування, керівникові підприємства, установи чи організації, державному чи виборному органу, власнику юридичної особи або уповноваженому ним органу для вирішення питання про притягнення особи до дисциплінарної відповідальності, усунення її згідно з законодавством від виконання функцій держави, якщо інше не передбачено законом. З метою виявлення причин та умов, що сприяли вчиненню корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення або невиконанню вимог цього Закону в інший спосіб, за поданням спеціально уповноваженого суб'єкта у сфері протидії корупції або приписом Національного агентства рішенням керівника органу, підприємства, установи, організації, в якому працює особа, яка вчинила таке правопорушення, призначається службове розслідування, яке проводиться в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

По-дванадцять. Особа, яка вчинила корупційне правопорушення або правопорушення, пов'язане з корупцією, однак судом до якої не застосовано покарання або на яку не накладено на неї стягнення у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, пов'язаного з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, або такою, що прирівнюється до цієї діяльності, підлягає притягненню до дисциплінарної відповідальності у встановленому законом порядку.

Мета, порядок і строки адміністративного затримання громадян в поліції, відмежування його від адміністративного доставлення

У випадках прямо передбачених законами України, з метою припинення адміністративних правопорушень, коли вичерпано інші заходи впливу, встановлення особи, складення протоколу про адміністративне правопорушення у разі неможливості складання його на місці вчинення правопорушення, якщо складення протоколу є обов'язковим, забезпечення своєчасного і правильного розгляду справ та виконання постанов по справах про адміністративні правопорушення допускаються адміністративне затримання особи, особистий огляд, огляд речей і вилучення речей та документів (ст. 260 КУпАП).

Порядок адміністративного затримання, особистого огляду, огляду речей і вилучення речей та документів з метою, передбаченою цією статтею, визначається КУпАП та іншими законами України.

Порядок здійснення адміністративного затримання передбачений ст. 261 КУпАП.

Про адміністративне затримання складається протокол, в якому зазначаються: дата і місце його складення; посада, прізвище, ім'я та по батькові особи, яка склала протокол; відомості про особу затриманого; час і мотиви затримання. Протокол підписується посадовою особою, яка його склала, і затриманим. У разі відмови затриманого від підписання протоколу, в ньому робиться запис про це.

Про місцеперебування особи, затриманої за вчинення адміністративного правопорушення, негайно повідомляються її родичі, а на її прохання також власник відповідного підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган.

Адміністративне затримання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, може провадитися лише органами (посадовими особами), уповноваженими на те законами України (ст. 262 КУпАП).

Адміністративне затримання провадиться:

1) *органами Національної поліції* – при вчиненні дрібного хуліганства, порушення порядку організації і проведення зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій, при поширюванні неправдивих чуток, вчиненні злісної непокори законному розпорядженню чи вимозі працівника поліції, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, а також військовослужбовця чи образи їх, публічних закликів до невиконання вимог працівника поліції, при прояві неповаги до суду, вчиненні незаконного доступу до інформації в автоматизованих системах, порушення правил про валютні операції, правил обігу наркотичних засобів або психотропних речовин, незаконного продажу товарів або інших предметів, дрібної спекуляції, торгівлі з рук у невстановлених місцях, при розпиванні спиртних напоїв у громадських місцях чи появи у громадських місцях у п'яному вигляді, що ображає людську гідність і громадську мораль, у випадках, коли є підстави вважати, що особа займається проституцією, при порушенні правил дорожнього руху, правил полювання, рибальства і охорони рибних запасів та інших порушень законодавства про охорону і використання тваринного світу, при порушенні правил перебування іноземців та осіб без громадянства в Україні і транзитного проїзду через територію України, а також в інших випадках, прямо передбачених законами України.

Строки адміністративного затримання

Адміністративне затримання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення *У відповідності до ст. 263 КУпАП*, може тривати не більш як три години. У виняткових випадках у зв'язку з особливою потребою законами України може бути встановлено інші строки адміністративного затримання.

Осіб, які порушили правила обігу наркотичних засобів і психотропних речовин, може бути затримано на строк до трьох годин для складання протоколу, а в необхідних випадках для встановлення особи, проведення медичного огляду, з'ясування обставин придбання вилучених наркотичних засобів і психотропних речовин та їх дослідження – до трьох діб з повідомленням про це письмово прокурора протягом двадцяти чотирьох годин з моменту затримання.

Строк адміністративного затримання обчислюється з моменту затримання.

Згідно з п. 9 ст. 23 закону України «Про Національну поліцію» для виконання покладених на неї обов'язків її працівникам надається право доставляти у випадках і порядку, визначених законом:

- осіб, затриманих за підозрою в учиненні кримінального правопорушення;
- осіб затриманих на підставі ухвали слідчого судді про дозвіл на затримання з метою приводу;
- осіб, стосовно яких запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, – на строк до 3 діб, (якщо доставлення ув'язнених до слідчого ізолятора у цей період неможливе через віддаленість або відсутність належних шляхів сполучення, вони можуть утримуватись в ІТТ не більше 10 діб);
- засуджених, які прибули із СІЗО та установ виконання покарань у зв'язку з розглядом справи в судді або проведенням з ними слідчих (розшукових) дій;
- адміністративно арештованих – за відсутності спеціального приймачника для утримання осіб, підданих адміністративному арешту.
- осіб, які вчинили адміністративні правопорушення, для складання протоколу або розгляду справи по суті, якщо ці питання не можуть бути вирішені на місці, – на строк до трьох годин, а у необхідних випадках для встановлення особи і з'ясування обставин правопорушення – до трьох діб з повідомленням про це письмово прокуророві протягом 24 годин з моменту затримання;
- неповнолітніх осіб віком до 16 років, які залишилися без догляду – до передачі їх батькам або усиновителям, опікунам, піклувальникам, органам опіки та піклування;
- осіб, які перебувають у громадському місці і внаслідок сп'яніння втратили здатність самотійно пересуватися чи створюють реальну небезпеку оточуючим або собі;

– військовослужбовців, які вчинили діяння, що підпадають під ознаки злочину або адміністративного правопорушення, – до передачі їх військовослужбовцям Військової служби правопорядку у Збройних Силах України або військового командування;

– осіб, які мають ознаки вираженого психічного розладу і створюють у зв'язку з цим реальну небезпеку для себе і оточуючих, – до передачі їх у лікувальні заклади;

– осіб які підозрюються у втечі з психіатричного закладу чи спеціалізованого лікувального закладу, де вони утримувалися на підставі судового рішення – до передачі їх до відповідних закладів.

Строк затримання обчислюється з моменту фактичного обмеження свободи пересування особи.

Особливості адміністративної відповідальності державних службовців, посадових осіб і депутатів

Посадові особи підлягають адміністративній відповідальності за адміністративні правопорушення, пов'язані з недодержанням встановлених правил у сфері охорони порядку управління, державного і громадського порядку, природи, здоров'я населення та інших правил, забезпечення виконання яких входить до їх службових обов'язків (ст. 14 КУпАП).

Крім того, державні службовці; народні депутати України, депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутати сільських, селищних, міських, районних, обласних рад; посадові особи місцевого самоврядування несуть відповідальність за корупційні діяння та інші правопорушення, пов'язані з корупцією, на підставі Закону України «Про запобігання корупції».

Суб'єкти, зазначені вище, за вчинення корупційних діянь та інших правопорушень, пов'язаних з корупцією, несуть кримінальну, адміністративну, дисциплінарну та \ або цивільно-правову відповідальність на підставі Закону. Питання про кримінальну, цивільно-правову та матеріальну відповідальність за корупційні діяння та правопорушення, пов'язані з корупцією, вирішуються відповідно до вимог чинного законодавства.

Питання про притягнення до юридичної відповідальності народних депутатів України, депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, сільських, селищних, міських, районних, обласних рад вирішується в особливому порядку, лише за згодою відповідної ради.

Вчинення особою, уповноваженою на виконання функцій держави, будь-якого із корупційних діянь, якщо воно не містить складу злочину, тягне за собою адміністративну відповідальність у вигляді штрафу в розмірі від двадцяти п'яти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів

громадян і звільнення з посади або інше усунення від виконання функцій держави. Таким особам забороняється обіймати посади в державних органах та їх апараті протягом трьох років з дня їх звільнення.

Вчинення корупційних діянь народним депутатом України, депутатом Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутатом або головою місцевої ради народних депутатів тягне за собою адміністративну відповідальність у вигляді штрафу в розмірі від двадцяти п'яти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і дострокове припинення депутатських повноважень або звільнення з виборної посади. Рішення про надання згоди на притягнення їх до адміністративної відповідальності за вчинення корупційних діянь і дострокове припинення депутатських повноважень або звільнення з виборної посади приймається відповідною радою на пленарному засіданні. Порядок притягнення народного депутата України до відповідальності у цих випадках визначається Законом України «Про статус народного депутата України». Таким особам забороняється балотуватися у депутати або на виборні посади в державні органи протягом п'яти років з дня припинення депутатських повноважень або звільнення з посади та обіймати посади в державних органах та їх апараті протягом трьох років з дня припинення депутатських повноважень або звільнення з посади.

Особливості адміністративної відповідальності неповнолітніх

Адміністративній відповідальності підлягають особи, які досягли на момент вчинення адміністративного правопорушення шістнадцятирічного віку.

Ст.ст. 12, 13 КУпАП регламентує вік, загальні положення притягнення неповнолітніх до адміністративної відповідальності. За загальним правилом до осіб у віці від 16 до 18 років, які вчинили адміністративні правопорушення, застосовуються заходи, передбачені ст. 24-1 КУпАП.

У разі вчинення особами віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років адміністративних правопорушень, передбачених статтями 44 КУпАП – Незаконні виробництво, придбання, зберігання, пересилання наркотичних засобів або психотропних речовин; 51 – Дрібне викрадення чужого майна; 121–127 – правопорушення на транспорті; частинами першою і другою статті 130 – Керування транспортними засобами у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння; частиною другою статті 156 – Порушення правил торгівлі пивом, алкогольними, слабоалкогольними напоями і тютюновими виробами; статтями 173 – Дрібне хуліганство; 174 – Стрільба з вогнепальної, холодної металної чи пневматичної зброї в населених пунктах; 175 – Порушення вимог пожежної безпеки; 175–1 – Куріння тютюнових виробів у заборонених

місцях; 176 – Виготовлення, зберігання самогону та апаратів для його виготовлення; 177 – Придбання самогону та інших міцних спиртних напоїв домашнього вироблення; 178 – Розпивання пива, алкогольних, слабоалкогольних напоїв у заборонених місцях або поява у громадських місцях у п'яному вигляді; 179 – Розпивання пива, алкогольних, слабоалкогольних напоїв на виробництві; 180-Доведення неповнолітнього до стану сп'яніння; 181 – Азартні ігри, ворожіння в громадських місцях; 181-1 – Заняття проституцією; 182 – Порушення вимог щодо захисту населення від шкідливого впливу шуму чи правил додержання тиші в населених пунктах і громадських місцях; 183 – Завідомо неправдивий виклик спеціальних служб; 184 – Невиконання батьками або особами, що їх замінюють, обов'язків щодо виховання дітей; 185 – Злісна непокоря законному розпорядженню або вимозі працівника поліції; 190–195 (порушення правил дозвільної системи) – вони підлягають адміністративній відповідальності на загальних підставах. З урахуванням характеру вчиненого правопорушення та особи правопорушника до зазначених осіб (за винятком осіб, які вчинили правопорушення, передбачені ст. 185), можуть бути застосовані заходи впливу, передбачені ст. 24-1 КУпАП: зобов'язання публічно або в іншій формі попросити вибачення у потерпілого; застереження; догана або сувора догана; передача неповнолітнього під нагляд батькам або особам, які їх замінюють, чи під нагляд педагогічному або трудовому колективу за їх згодою, а також окремим громадянам на їх прохання.

КУпАП закріплює ряд додаткових гарантій для неповнолітніх. Так, до неповнолітнього не може застосовуватися адміністративний арешт (ст. 32); вчинення правопорушення неповнолітнім є пом'якшувальною обставиною (ст. 34); втягнення неповнолітнього в правопорушення є обставиною, що обтяжує відповідальність (ст. 35). У ряді випадків адміністративна відповідальність настає і за вчинення протиправних діянь підлітками, що не досягли 16 років, у цьому випадку відповідальність покладається на їхніх батьків (ч. 3 ст. 184).

Особливості адміністративної відповідальності поліцейських

Адміністративну відповідальність поліцейських врегульовано ст. 15 КУпАП «Відповідальність військовослужбовців та інших осіб, на яких поширюється дія дисциплінарних статутів, за вчинення адміністративних правопорушень».

Поліцейські несуть відповідальність за адміністративні правопорушення за дисциплінарними статутами. За порушення правил, норм і стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху, санітарно-гігієнічних

і санітарно-протиепідемічних правил і норм, правил полювання, рибальства та охорони рибних запасів, митних правил, вчинення правопорушень, пов'язаних з корупцією, порушення тиші в громадських місцях, неправомірне використання державного майна, незаконне зберігання спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації, нежиття заходів щодо окремої ухвали суду, ухилення від виконання законних вимог прокурора, порушення законодавства про державну таємницю порушення порядку обліку, зберігання і використання документів та інших матеріальних носіїв інформації, що містять службову інформацію, – ці особи несуть адміністративну відповідальність на загальних підставах. До зазначених осіб не можуть бути застосовані громадські роботи, виправні роботи і адміністративний арешт.

Адміністративно-правові заходи протидії насильству в сім'ї

У своїй діяльності щодо попередження насильства в сім'ї органи Національної поліції керуються Конституцією України, ККУ, КУпАП, Законами України «Про попередження насильства в сім'ї», «Про охорону дитинства», «Про Національну поліцію», «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей», Порядком розгляду заяв та повідомлень про вчинення насильства в сім'ї або реальну його загрозу, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 26.04.2003 р. № 616, Порядком розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або реальної загрози його вчинення, затвердженим спільним наказом Державного комітету України у справах сім'ї та молоді, МВС України, МОН України, МОЗ України від 16.01.2004 р. № 5/34/24/11, Інструкцією щодо порядку взаємодії управлінь (відділів) у справах сім'ї, молоді та спорту, служб у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та відповідних підрозділів органів внутрішніх справ з питань здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї, затвердженою спільним наказом МВС України, Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту від 7.09.2009 р. № 3131/386, Положенням про службу ДІМ в системі МВС України, затвердженим наказом МВС України від 11.11.2010 р. № 550, та іншими нормативно-правовими актами.

Спеціальними заходами з попередження насильства в сім'ї є:

- офіційне попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї;
- взяття на профілактичний облік та зняття з профілактичного обліку членів сім'ї, які вчинили насильство в сім'ї;
- захисний припис;

– адміністративна відповідальність за насильство в сім'ї.

Працівники поліції приймають та розглядають заяви (повідомлення) про вчинення насильства в сім'ї або реальну загрозу його вчинення. При їх отриманні вживають передбачених законодавством заходів щодо припинення правопорушення. У разі встановлення в діях особи ознак злочину приймається рішення відповідно до КПК України, а у випадку встановлення ознак адміністративного правопорушення – відповідно до КУпАП, протягом трьох днів інформують відповідне управління (відділ) у справах сім'ї та молоді місцевої державної адміністрації, а при необхідності ще й службу у справах неповнолітніх місцевої державної адміністрації.

Першим реагуванням на насильство в сім'ї є офіційне попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї. Воно виноситься члену сім'ї, який вчинив насильство в сім'ї, дільничними інспекторами поліції або працівниками підрозділів молодіжної превенції осудній особі, яка на момент його винесення досягла 16-річного віку, про що йому повідомляється під розписку.

Підставами для винесення офіційного попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї може бути: особиста заява про допомогу члена сім'ї, який потерпів від насильства в сім'ї; висловлене жертвою насильства в сім'ї або членом сім'ї, стосовно якого існує реальна загроза вчинення такого насильства, бажання на вжиття заходів з попередження насильства в сім'ї у разі, якщо повідомлення або заява надійшли не від них особисто; отримання повідомлення про застосування насильства в сім'ї або реальну загрозу його вчинення стосовно неповнолітнього чи недієздатного члена сім'ї безпосередньо від цього неповнолітнього чи недієздатного члена сім'ї або від органів та установ, на які покладається здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї; отримання інформації про реальну загрозу вчинення насильства в сім'ї за інших обставин.

Осіб, яким було винесено офіційне попередження, служба дільничних інспекторів поліції чи підрозділ молодіжної превенції беруть на профілактичний облік та проводять з ними виховно-попереджувальну роботу. На них заводяться алфавітні картки обліку та відповідні профілактичні справи у випадках, коли жертва насильства в сім'ї або особа, що вчинила насильство в сім'ї, не досягли 18-річного віку.

Зняття з профілактичного обліку здійснюється працівниками, які брали особу на такий облік, якщо протягом року після останнього факту вчинення насильства в сім'ї особа жодного разу не вчиняла насильство в сім'ї. Вищеназваних осіб знімають з профілактичного обліку у разі: закінчення терміну перебування на профілактичному обліку; винесення вироку суду про притягнення члена сім'ї, який вчинив насильство в сім'ї, до кримінальної відповідальності у вигляді позбавлення волі; тривалої (понад один рік) відсутності за місцем проживання; смерті такої особи.

Характеристика адміністративних правопорушень у сфері встановленого порядку управління

Незважаючи на багаторазове використання в чинному Кодексі України про адміністративні правопорушення терміну «встановлений порядок управління», законодавчого визначення його поняття немає. Інколи це поняття змішують з поняттям державного управління в цілому, хоч, очевидно, що це неправильно. Державне управління як різновид державної діяльності значно ширше від поняття «встановлений порядок управління». Останнє – тільки одна із складових частин державного управління. Встановлений порядок управління охоплює систему суспільних відносин, що забезпечують нормальну діяльність державного апарату, інших державних і недержавних організацій у сфері управління, а також чітке дотримання у цій сфері спеціальних правил (у т.ч. юридично-технічних, режимного характеру та ін.).

Широке коло суспільних відносин, що стосуються встановленого порядку управління у найрізноманітніших сферах державного управління, і виступає родовим об'єктом цієї групи адміністративних правопорушень.

Безпосередніми ж об'єктами правопорушень цієї групи є конкретні відносини або їх більш звужене коло в даній сфері (скажімо, суспільні відносини, пов'язані з функціонуванням паспортної системи, дозвільної системи).

З об'єктивної сторони ця група правопорушень характеризується тим, що протиправні діяння можуть скоюватись у найрізноманітніших формах – як шляхом протиправних дій (наприклад, злісна непокора, самоуправство, публічні заклики до невиконання вимог працівника міліції), так і шляхом бездіяльності (наприклад, окремі порушення паспортних правил, невжиття заходів щодо окремої ухвали суду або подання судді, прокурора, слідчого).

Більшість правопорушень цієї групи утворюють формальні склади – наявності шкідливих наслідків при цьому не потрібно. Нерідко на кваліфікацію скоєного впливають і такі ознаки об'єктивної сторони, як місце (скажімо, прикордонна зона), час (наприклад, порушення правил адміністративного нагляду, порушення строків реєстрації), характер та спосіб скоєння правопорушення (наприклад, контрабанда). Частина проступків цієї групи можуть бути тривалими (наприклад, проживання без реєстрації, ухилення від реєстрації).

Суб'єктами адміністративних правопорушень, що посягають на встановлений порядок управління, окрім загальних суб'єктів, виступають особи, які мають також додаткові специфічні ознаки, пов'язані з віком, професійною чи службовою належністю, правовим статусом – спеціальні суб'єкти. Наприклад, до спеціальних суб'єктів належать:

- особа, яка досягла 18 років – організатор масового заходу (ст. 185–1);

- керівники, начальники, посадові особи, головні спеціалісти, інші посадові особи, повноваження яких мають юридично значущий характер (185–2, 185–5, 185–6);
- особи, які викликаються до органів попереднього розслідування (185–4);
- особи, зобов'язані подавати статистичні дані (ст. 186–3);
- особи, які перебувають під адміністративним наглядом (ст. 187);
- працівники установ виконання покарань, СІЗО (ст. 188);
- громадяни, які займаються господарською діяльністю (ст. 188–3);
- громадяни – власники вогнепальної, холодної, пневматичної зброї (ст. 191–194);
- особа, яка за законом повинна мати паспорт (ст. 197);
- іноземні громадяни, особи без громадянства (ст. 203);
- капітан іноземного судна (ст. 207);
- військовозобов'язані, призовники (ст. 210)
- допризовник, який досягнув 17 років, зобов'язаний прибути до військкомату (ст. 211–1).

З суб'єктивної сторони ці правопорушення характерні тим, що значна частина з них скоюються умисно, рідше – через необережність. В окремих випадках законодавець безпосередньо вказує на умисність протиправної дії (наприклад, умисне зіпсуття паспорта).

Слід відмітити, що диспозиції багатьох статей цієї глави мають від- сильний характер, тобто з метою конкретизації окремих обставин право- порушення виникає необхідність звертатись до різних спеціальних правил, установлених у тій чи іншій галузі даної сфери правового регулювання.

Найбільш характерними складами адміністративних правопорушень, які посягають на встановлений порядок управління, є:

- «Злісна непокора законному розпорядженню або вимозі працівника поліції при виконанні ним службових обов'язків, а також вчинення таких же дій щодо члена громадського формування з охорони громадського по- рядку і державного кордону або військовослужбовця у зв'язку з їх участю в охороні громадського порядку» (ст. 185);
- «Порушення правил адміністративного нагляду» (ст. 187);
- «Незаконна передача заборонених предметів особам, яких тримають у слідчих ізоляторах, установах виконання покарань» (ст. 188);
- «Порушення громадянами порядку придбання, зберігання, передачі іншим особам або продажу вогнепальної, холодної та пневматичної зброї» (ст. 190);

«Порушення прикордонного режиму або режиму в пунктах пропуску через державний кордон України» (ст. 202).

Поняття та характеристика адміністративно-юрисдикційної діяльності поліції

Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції – це одна з важливих складових частин адміністративної діяльності, змістом якої є переважно дії суб'єктів під час провадження в справах про адміністративні правопорушення.

Юрисдикція (від латинського – «суд», «судове провадження») – це «коло повноважень суду або адміністративного органу з правової оцінки конкретних фактів, у тому числі з розв'язання спорів та застосуванню санкцій відповідно до закону» (юридичний енциклопедичний словник). З іншого боку, юрисдикція – це встановлена законом (або нормативним актом) сукупність повноважень відповідних органів та посадових осіб щодо вирішення правових спорів, вирішення справи про правопорушення, таким чином оцінювати дії особи чи іншого суб'єкта з точки зору їх відповідності закону, застосовувати юридичні санкції до правопорушників (за винятком звернення до суду).

Характерними рисами адміністративно-юрисдикційної діяльності поліції є:

- по-перше, її винятково державно-владний характер, що здійснюється тільки в офіційному порядку.

- по-друге, юрисдикція поліції завжди є адміністративною, тобто здійснюється тільки спеціально уповноваженими підрозділами й посадовими особами (ст. ст. 222, 255 КУпАП).

- по-третє, найважливішим у здійсненні юрисдикційних повноважень поліції є забезпечення ними в особі повноважних органів та посадових осіб правоохоронної діяльності.

До особливостей адміністративної юрисдикції органів поліції слід віднести тільки одноособове її здійснення. Якщо одні органи адміністративної юрисдикції мають винятково колегіальні повноваження (адміністративні комісії, виконавчі комітети селищних, сільських рад), то системі органів поліції властива тільки одноособова форма адміністративної юрисдикції (наприклад, попередження, накладення штрафу керівником чи іншим працівником поліції).

Обов'язковими умовами здійснення юрисдикції є наявність події правопорушення, специфічного процесуального регламенту вирішення справи, а також прийняття юрисдикційного акту у встановленій законом формі та порядку.

В основі змісту юрисдикційної діяльності органів поліції є збирання, дослідження й оцінка обставин учиненого правопорушення та прийняття рішення по справі.

Обов'язковим та важливим елементом юрисдикційної діяльності є правова кваліфікація посадовими особами поліції тих чи інших протиправних діянь, тобто юридична оцінка інформації, аналіз конкретних юридичних фактів.

Загалом, застосування до винних осіб правових санкцій може здійснюватися тільки в межах юрисдикційної діяльності. Але наслідком юрисдикційної діяльності не завжди є винесення постанов про накладення адміністративного стягнення.

Отже, адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції – це врегульований нормами адміністративного права (адміністративного законодавства) спеціальний різновид адміністративної діяльності, яка полягає у виявленні протиправних діянь, зборі та оцінці матеріалів (а також доказів), кваліфікації адміністративних правопорушень та здійсненні адміністративного провадження в справах про адміністративні правопорушення.

Повноваження поліції щодо складання протоколів та застосування заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення

У відповідності до ст. 255 КУпАП складати протоколи про адміністративні правопорушення мають право уповноважені на те посадові особи Національної поліції.

У випадках, прямо передбачених законами України, з метою припинення адміністративних правопорушень, коли вичерпано інші заходи впливу, встановлення особи, складання протоколу про адміністративне правопорушення у разі неможливості складання його на місці вчинення правопорушення, якщо складення протоколу є обов'язковим, забезпечення своєчасного і правильного розгляду справ та виконання постанов по справах про адміністративні правопорушення допускаються адміністративне затримання особи, особистий огляд, огляд речей і вилучення речей та документів, у тому числі посвідчення водія, тимчасове затримання транспортного засобу, відсторонення водіїв від керування транспортними засобами, річковими і маломірними суднами та огляд на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння, а також щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції (ст.ст. 260–265-3 КУпАП).

З метою складання протоколу про адміністративне правопорушення в разі неможливості скласти його на місці вчинення правопорушення, якщо складання протоколу є обов'язковим, порушника може бути доставлено в поліцію, в підрозділ Військової служби правопорядку у Збройних Силах України чи до органу Державної прикордонної служби України, штабу громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, чи громадського пункту охорони порядку працівником поліції, посадовою особою Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, військовослужбовцем чи працівником Державної прикордонної служби

України або членом громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, а при порушенні законодавства про державну таємницю – до органів Служби безпеки України її співробітником.

Згідно з ст. 262 КУпАП *органами Національної поліції* – при вчиненні дрібного хуліганства, порушення порядку організації і проведення зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій, при поширюванні неправдивих чуток, вчиненні злісної непокори законному розпорядженню чи вимозі працівника поліції, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, а також військовослужбовця чи образи їх, публічних закликів до невиконання вимог працівника поліції, при прояві неповаги до суду, вчиненні незаконного доступу до інформації в автоматизованих системах, порушення правил про валютні операції, правил обігу наркотичних засобів або психотропних речовин, незаконного продажу товарів або інших предметів, дрібної спекуляції, торгівлі з рук у невстановлених місцях, при розпитті пива, алкогольних, слабоалкогольних напоїв у заборонених законом місцях або поява у громадських місцях у п'яному вигляді, у випадках, коли є підстави вважати, що особа займається проституцією, при порушенні правил дорожнього руху, правил полювання, рибальства і охорони рибних запасів та інших порушень законодавства про охорону і використання тваринного світу, при порушенні правил перебування іноземців та осіб без громадянства в Україні і транзитного проїзду через територію України, а також в інших випадках, прямо передбачених законами України.

Відповідно до ст. 265 КУпАП речі й документи, що є знаряддям або безпосереднім об'єктом правопорушення, виявлені під час затримання, особистого огляду або огляду речей, вилучаються посадовими особами поліції, про що в протоколі про адміністративне правопорушення або в протоколі про адміністративне затримання робиться запис, які саме речі, предмети, документи вилучені у затриманого, вказуються їх індивідуальні ознаки, номери тощо, а за потреби – місця та обставини їх виявлення, якщо це має суттєве значення для розгляду адміністративної справи.

Повноваження поліції щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення та накладання адміністративних стягнень

Відповідно до ст. 222 КУпАП органи Національної поліції розглядають справи про такі адміністративні правопорушення: про порушення громадського порядку, правил дорожнього руху, правил, що забезпечують безпеку руху транспорту, правил користування засобами транспорту, правил, спрямованих на забезпечення схоронності вантажів на транспорті, а також про неза-

конний відпуск і незаконне придбання бензину або інших паливно-мастильних матеріалів (статті 80 і 81 (в частині перевищення нормативів вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах транспортних засобів), частина 1 статті 44, стаття 44–1, частина друга статті 106–1, частини перша, друга, третя, четверта і шоста статті 109, статті 110, частина третя статті 114, частина перша статті 115, стаття 116–2, частина друга статті 117, частини перша і друга статті 119, частини перша, друга, третя, п'ята і шоста статті 121, статті 121–1, 121–2, частини перша, друга і третя статті 122, частина перша статті 123, статті 124–1 – 126, частини перша, друга і третя статті 127, статті 128–129, стаття 132–1, частини перша, друга та п'ята статті 133, частина третя, шоста, восьма, дев'ята, десята і одинадцята статті 133–1, частина друга статті 135, стаття 136 (за винятком порушень на автомобільному транспорті), стаття 137, частини перша, друга і третя статті 140, статті 148, 151, статті 161, 164–4, статтею 175–1 (за винятком порушень, вчинених у місцях, заборонених рішенням відповідної сільської, селищної, міської ради), статтями 176, 177, частини перша і друга статті 178, частина 1 статті 182, статті 183, 184, 189–2, 192, 194, 195).

Від імені органів Національної поліції розглядати справи про адміністративні правопорушення і накладати адміністративні стягнення мають право працівники органів і підрозділів Національної поліції, які мають спеціальні звання, відповідно до покладених на них повноважень.

Уповноваженими працівниками підрозділів Національної поліції штраф може стягуватися на місці вчинення адміністративного правопорушення незалежно від розміру виключно за допомогою безготівкових платіжних пристроїв.

Характеристика та строки провадження поліцією у справах про адміністративні правопорушення

Під провадженням в справах про адміністративні правопорушення розуміється визначений законом порядок здійснення процесуальної діяльності, пов'язаної з розглядом і вирішенням справ про адміністративні правопорушення, винесенням по них законних і об'єктивних постанов та їх виконанням.

Завданнями провадження в справах про адміністративні правопорушення є: своєчасне, всебічне, повне і об'єктивне з'ясування обставин кожної справи, вирішення її в точній відповідності з законом, забезпечення виконання винесеної постанови, а також виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню адміністративних правопорушень, запобігання правопорушенням, виховання громадян у дусі додержання законів, зміцнення законності.

Стадія – це відносно самостійна сукупність послідовно здійснюваних, взаємопов'язаних однорідних процесуальних дій, об'єднаних спільною

метою щодо отримання певного юридичного результату. Конкретні види та кількість процесуальних стадій залежать від специфіки вирішення окремих адміністративних справ, властивих тому чи іншому виду адміністративного провадження.

Щодо провадження органами поліції у справах про адміністративні правопорушення можна виділити такі його стадії:

1. Порушення справи про адміністративне правопорушення, в ході якої дається юридична оцінка зібраної інформації та складається протокол про адміністративне правопорушення; повно й всебічно досліджуються матеріали справи з метою встановлення об'єктивної істини.

2. Розгляду справи і прийняття по ній рішення.

3. Оскарження постанови по справі (ця стадія має факультативний характер).

4. Виконання ухваленого рішення, в ході якої одержує логічне завершення вся діяльність щодо справи про адміністративне правопорушення (варто підкреслити важливість цієї стадії, оскільки без неї все провадження в справі практично втрачає сенс, стає пустою формальністю).

Статтею 277 КУпАП (Строки розгляду справ про адміністративні правопорушення) передбачено терміни розгляду справ про адміністративні правопорушення. Так, справа про адміністративне правопорушення розглядається у п'ятнадцятиденний строк з дня одержання органом (посадовою особою), правомочним розглядати справу, протоколу про адміністративне правопорушення та інших матеріалів справи.

Крім того, зазначена стаття передбачає, що справи про адміністративні правопорушення, передбачені статтею 42–2, частиною першою статті 44, статтями 44–1, 106–1, 106–2, 162, 173, 173–1, 173–2, 178, 185, частиною першою статті 185–3, статтями 185–7, 185–10, 188–22, 203 – 206–1, розглядаються протягом доби, статтями 146, 160, 185–1, 212–7 – 212–20 – у триденний строк, статтями 46–1, 51, 166–9, 176 і 188–34 – у п'ятиденний строк, статтями 101–103 КУпАП – у семиденний строк.

Законами України може бути передбачено й інші строки розгляду справ про адміністративні правопорушення.

Строк розгляду адміністративних справ про адміністративні корупційні правопорушення зупиняється судом у разі, якщо особа, щодо якої складено протокол про адміністративне корупційне правопорушення, умисно ухиляється від явки до суду або з поважних причин не може туди з'явитися (хвороба, перебування у відрядженні чи на лікуванні, у відпустці тощо).

Постанова про накладення адміністративного стягнення є обов'язковою для виконання державними і громадськими органами, підприємствами, установами, організаціями, посадовими особами і громадянами.

Постанова про накладення адміністративного стягнення підлягає виконанню з моменту її винесення, якщо інше не встановлено КУпАП та іншими законами України.

При оскарженні постанови про накладення адміністративного стягнення постанова підлягає виконанню після залишення скарги без задоволення, за винятком постанов про застосування заходу стягнення у вигляді попередження, а також у випадках накладання штрафу, що стягується на місці вчинення адміністративного правопорушення.

Постанова про накладання адміністративного стягнення у вигляді штрафу підлягає примусовому виконанню після закінчення строку, встановленого частиною першою статті 307 КУпАП.

Постанова про накладання адміністративного стягнення звертається до виконання органом (посадовою особою), який виніс постанову і виконується уповноваженим на те органом у порядку, встановленому КУпАП та іншими законами України.

Постанова про адміністративний арешт виконується органом внутрішніх справ у порядку, встановленому законами України.

У разі винесення кількох постанов про накладання адміністративних стягнень щодо однієї особи кожна постанова виконується окремо.

За наявності обставин, що ускладнюють виконання постанови про накладання адміністративного стягнення у вигляді адміністративного арешту чи виправних робіт або роблять її виконання неможливим, орган (посадова особа), який виніс постанову, може відстрочити її виконання на строк до одного місяця.

Відстрочка виконання постанови про накладання адміністративного стягнення у вигляді штрафу (за винятком стягнення штрафу на місці вчинення адміністративного правопорушення) здійснюється в порядку, встановленому законом.

Не підлягає виконанню постанова про накладання адміністративного стягнення, якщо її не було звернуто до виконання протягом трьох місяців з дня винесення. В разі оскарження постанови або внесення на неї подання прокурора перебіг строку давності зупиняється до розгляду скарги. У разі відстрочки виконання постанови відповідно до статті 301 КУпАП перебіг строку давності зупиняється до закінчення строку відстрочки.

Законами України може бути встановлено й інші, більш тривалі строки для виконання постанов по справах про окремі види адміністративних правопорушень.

Питання, зв'язані з виконанням постанови про накладання адміністративного стягнення, вирішуються органом (посадовою особою), який виніс постанову.

Контроль за правильним і своєчасним виконанням постанови про накладання адміністративного стягнення здійснюється органом (посадовою

особою), який виніс постанову, та іншими органами державної влади в порядку, встановленому законом.

Загальна характеристика громадського контролю за діяльністю поліції

Діяльність поліції здійснюється в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямована на задоволення їхніх потреб.

Рівень довіри населення до поліції є основним критерієм оцінки ефективності діяльності органів і підрозділів поліції.

Оціна рівня довіри населення до поліції проводиться незалежними соціологічними службами в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

З метою визначення причин та/або умов учинення правопорушень, планування службової діяльності органів і підрозділів поліції здійснюється з урахуванням специфіки регіону та проблем територіальних громад.

З метою інформування громадськості про діяльність поліції керівник поліції та керівники територіальних органів поліції раз на рік готують та опубліковують на офіційних веб-порталах органів поліції звіт про діяльність поліції.

Щорічний звіт про діяльність поліції та територіальних органів поліції повинен містити аналіз ситуації зі злочинністю в країні чи регіоні відповідно, інформацію про заходи, які вживалися поліцією, та результати цих заходів, а також інформацію про виконання пріоритетів, поставлених перед поліцією та територіальними органами поліції відповідними поліцейськими комісіями.

Керівники територіальних органів поліції зобов'язані регулярно оприлюднювати статистичні та аналітичні дані про вжиті заходи щодо виявлення, запобігання та припинення порушень громадського порядку на офіційних веб-порталах органів, які вони очолюють.

Керівники територіальних органів поліції повинні не менше одного разу на два місяці проводити відкриті зустрічі з представниками органів місцевого самоврядування на рівнях областей, районів, міст та сіл з метою налагодження ефективної співпраці між поліцією та органами місцевого самоврядування і населенням. На таких зустрічах обговорюється діяльність поліції, визначаються поточні проблеми та обираються найефективніші способи їх вирішення.

Керівники територіальних органів поліції з метою підвищення авторитету та довіри населення до поліції систематично інформують громадськість про стан правопорядку, заходи, які вживаються щодо попередження правопорушень.

Контроль за діяльністю поліції може здійснюватися у формі залучення представників громадськості до спільного розгляду скарг на дії чи бездіяльність поліцейських та до перевірки інформації про належне виконання покладених на них обов'язків відповідно до законів та інших нормативно-правових актів України.

Правове регулювання та організація діяльності підрозділів поліції особливого призначення

Повноваження Міністра внутрішніх справ у відносинах з поліцією.

Структуру центрального органу управління поліції затверджує керівник поліції за погодженням з Міністром внутрішніх справ України.

Кошторис поліції затверджує керівник поліції за погодженням з Міністром внутрішніх справ України.

Територіальні органи поліції утворює, ліквідовує та реорганізовує Кабінет Міністрів України за поданням Міністра внутрішніх справ України на підставі пропозицій керівника поліції.

Структуру територіальних органів поліції затверджує керівник поліції за погодженням з Міністром внутрішніх справ України.

Керівники територіальних органів поліції призначаються на посади та звільняються з посад керівником поліції за погодженням з Міністром внутрішніх справ України.

У відповідності до ст. 16 закону України «Про Національну поліцію» Міністр внутрішніх справ України:

1) забезпечує формування державної політики у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони та захисту прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, а також надання поліцейських послуг та контролює її реалізацію поліцією;

2) забезпечує нормативно-правове регулювання діяльності поліції, погоджує та подає на розгляд Кабінету Міністрів України розроблені поліцією та Міністерством внутрішніх справ України проекти законів, актів Кабінету Міністрів України з питань діяльності поліції;

3) затверджує стратегічні програми діяльності та визначає пріоритетні напрями роботи поліції, шляхи виконання покладених на неї завдань, затверджує плани її роботи;

4) забезпечує виконання міжнародних договорів України, що належать до сфер діяльності поліції;

5) забезпечує ведення та використання баз (банків) даних, визначає порядок обміну інформацією між Міністерством внутрішніх справ України,

поліцією та іншими центральними органами виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України;

б) приймає рішення про розподіл бюджетних коштів, головним розпорядником яких є Міністерство внутрішніх справ України;

в) виконує інші обов'язки відповідно до цього та інших законів України.

Забезпечення публічної безпеки та порядку під час волевиявлення

З моменту утворення дільничних виборчих комісій відповідальним від керівництва органу поліції встановлюється взаємодія з членами цих комісій у питаннях організації охорони громадського порядку, збереження майна тощо. До утворених виборчих дільниць максимально наближаються наряди поліції. З головами комісій вирішуються питання можливості виділення для розташування нарядів поліції окремих кімнат з необхідним інвентарем, встановлення в них засобів зв'язку, стендів із зразками посвідчень кандидатів у народні депутати, їх довірених осіб, офіційних спостерігачів від партій, іноземних держав, міжнародних організацій, уповноважених осіб від політичних партій.

Крім цього, з керівниками виборчих дільниць розробляються паспорти виборчих дільниць, в яких вказується:

- назва та номер виборчого округу, виборчої дільниці, їх юридичні адреси та телефони;
- прізвища, ім'я та по батькові голови, заступників голови, секретарів, їх домашні адреси та телефони;
- схема розташування приміщень виборчої дільниці із зазначенням маршрутів нарядів та постів, пожежних гідрантів;
- розміщення первинних засобів пожежогасіння та перелік майна, що знаходиться у користуванні виборчої дільниці, їх розташування у приміщеннях;
- загальна система охоронної сигналізації, зокрема, приміщення, де знаходиться сейф з бюлетенями, а також інші види охорони приміщень;
- відтиски печаток, якими опечатуються приміщення та сейфи;
- номери телефонів аварійних служб, керівників та чергової частини органу поліції, його оперативного штабу, резервного телефону для екстреного зв'язку, а також Служби безпеки України, прокуратури, суду;
- інші відомості, що можуть бути необхідними під час виконання службових обов'язків.

Паспорти розробляються у трьох примірниках: перший – для використання черговою частиною, другий – для оперативного штабу ГУ НП України області (міста), третій – на виборчій ділянці.

Враховуючи недостатню чисельність особового складу щодо забезпечення охорони приміщень виборчих дільниць керівникам органів поліції рекомендується заздалегідь узгодити питання з головами окружних виборчих комісій щодо завезення бюлетенів на виборчі дільниці не раніше ніж за добу до проведення виборів, та на всякий випадок, передбачити резервні розрахунки встановлення цілодобової охорони приміщень виборчих дільниць за три дні до дня виборів.

Після доставки на виборчу дільницю бюлетенів, іншої виборчої документації, працівниками поліції забезпечується цілодобова охорона приміщень виборчих комісій, приміщень для голосування.

Зберігання виборчої документації повинно здійснюватися в сейфах або металевих шафах, які до проведення виборів опечатуються стрічкою з підписом усіх присутніх членів комісії і скріплюються печаткою голови комісії.

Для забезпечення охорони виборчих дільниць виставляється не менше як парний пост з числа працівників поліції, один з яких призначається старшим.

Перед початком служби керівники органів поліції особисто проводять інструктажі нарядів, при цьому особливу увагу звертають на необхідність дотримання законності, чемного і уважного ставлення до громадян на виборчих дільницях, ставлять конкретні завдання на весь період несення служби та визначають порядок їх виконання, перевіряють готовність особового складу до несення служби, дотримання встановлених правил носіння форменого одягу, зовнішній вигляд, наявність необхідної екіпіровки, знання своїх прав і обов'язків, окремих положень нормативних актів, правил застосування зброї та спеціальних засобів.

Після проведення інструктажу керівники поліції особисто перевіряють всі закріплені виборчі дільниці, взяття під охорону нарядами поліції виборчих бюлетенів та іншої виборчої документації (наявність опечатування сейфів, кімнат, де вони зберігаються). В залежності від кількості виборчих дільниць на перевірку можуть бути задіяні інші керівники, заступники керівників органів поліції, начальники структурних підрозділів.

Наряди поліції на виборчих дільницях повинні за встановленим графіком, але не менше ніж через кожні дві години, повідомляти робочі групи оперативного штабу органу поліції про стан оперативної обстановки на виборчій дільниці.

Про кожне повідомлення вноситься запис в окремий, спеціально заведений в оперативному штабі органу поліції журнал. Для здійснення позачергових повідомлень в оперативному штабі слід передбачити окремий резервний телефон.

Відповідальні від керівництва органів Національної поліції та їх підрозділів, командування частин Національної гвардії України здійснюють за встановленим графіком, але не менше ніж через кожні дві-три години,

перевірку несення служби нарядами на виборчих дільницях, про що робляться відповідні відмітки у книзі (зошиті) перевірки нарядів, що заводяться на виборчій дільниці.

Під час перевірки нарядів особлива увага звертається на територію, прилеглу до виборчих дільниць, знаходження на ній підозрілих предметів, пожежонебезпечних речовин, стороннього автотранспорту, при виявленні яких необхідно негайно інформувати чергові частини поліції та їх оперативні штаби для вжиття невідкладних заходів щодо усунення недоліків.

У день виборів нову зміну нарядів на виборчих дільницях доцільно виставляти о 06.30 годин з визначенням несення служби до закінчення виборів та завезенням бюлетенів до окружних виборчих дільниць. До 8 години цього дня ці наряди повинні ретельно обстежити територію, прилеглу до виборчої дільниці, її приміщень на предмет виявлення сторонніх предметів, спільно з головою комісії перевірити наявність майна та цілісність опечатаних приміщень та сейфів, де зберігається виборча документація. Про їх результати повідомляються оперативні штаби органів поліції з наступною доповіддю відповідному оперативному штабу ГУ НПУ, органів поліції.

Під час проведення виборів наряд поліції забезпечує охорону громадського порядку та безпеку на території, прилеглій до будинку виборчої дільниці, в приміщенні для голосування. Вживаються заходи щодо недопущення протиправних проявів, у тому числі попередження порушень законів України про вибори (продовження передвиборної агітації, оприлюднення результатів опитування, перешкоджання здійсненню виборцями права на участь у виборах, втручання сторонніх осіб в діяльність виборчої комісії тощо). Про всі такі випадки негайно повідомляється голові виборчої комісії та оперативному штабу органу поліції.

Після закінчення виборів, у разі звернення голови виборчої комісії про надання допомоги у звільненні приміщення виборчої дільниці від сторонніх осіб, працівники поліції повинні у коректній формі запропонувати їм, крім членів виборчої комісії, офіційних спостерігачів, уповноважених осіб, залишити приміщення і не заважати членам комісії виконувати покладені на них обов'язки. Наряди продовжують нести службу до повного завершення діяльності виборчої комісії.

Адміністративну відповідальність за правопорушення, що посягають на здійснення народного волевиявлення та встановлений порядок його забезпечення передбачено главою 15-А КУпАП, а саме ст.ст.212-7 – 212-20.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Завдання № 1

Патрульні Андрієнко та Романов під час чергування о 2-00 год. помітили біля дороги людину, яка підняла руку і намагалась зупинити службовий автомобіль. Патрульні зупинились і чоловік попросив їх довести його до дому (приблизно 2 км. від місця зупинки), пояснивши це тим, що почуває себе зле. Патрульні посадили чоловіка до машини і підвезли його. Після того, як він вийшов із машини, патрульні знайшли на задньому сидінні службового автомобіля 100 грн.

Визначте як мають діяти Андрієнко та Романов.

Назвіть правові наслідки дій патрульних поліцейських.

Якими мають бути дії патрульних в разі виявлення предметів, які можуть вважатися неправомірною вигодою.

Завдання №2

Патрульні Сергієнко та Антонов під час чергування, на прохання родичів Антонова, завантажили до службового автомобіля 20 літрів фарби та 3 мішки цементу і завезли до квартири цих родичів для проведення ремонтних робіт, чим завдали шкоди державі на суму 105 грн. Ніякої винагороди Сергієнку та Антонову за це не пропонували і не надавали.

Визначте підстави відповідальності Сергієнка та Антонова.

Назвіть правові наслідки щодо дій патрульних.

Завдання № 3

Патрульні поліції Іванов, Олексієнко, Найда та Вікторов дізналися що через декілька днів їх керівник буде святкувати день народження. Працівники патрульної поліції зібрали по 100 гривень, на які придбали йому подарунок.

Визначте чи передбачена відповідальність за такі дії.

Встановіть правові наслідки щодо дій посадових осіб поліції.

Завдання №4

Патрульні поліції Шматко, Дрозд, Петренко та Волох дізналися що через декілька днів їх колега – патрульний Сергієнко буде святкувати день народження. Працівники патрульної поліції зібрали по 1000 гривень і придбали йому подарунок, який він отримав.

Визначте правомірність дій поліцейських.

Кваліфікуйте дії Сергієнка та його колег.

Завдання №5

Патрульному поліції Вікалюку під час чергової відпустки зателефонував знайомий і запропонував попрацювати на його автомобілі таксістом, який погодився з цією пропозицією і протягом трьох тижнів займався перевезенням пасажирів.

Визначте чи дозволена така діяльність працівникам патрульної поліції в особистий час.

Обґрунтуйте правові наслідки дій патрульного поліції.

Завдання №6

До чергової частини територіального відділу поліції за скоєння дрібного хуліганства в барі “Світанок” були доставлені громадянин Гладушкін та громадянка Смілик.

Під час затримання Гладушкін нецензурно висловлювався на їх адресу, чіплявся за формений одяг, сідав на землю, намагався втекти. Тому нарядом поліції до нього були застосовані заходи фізичного впливу та спеціальні засоби (наручники).

Кваліфікуйте дії гр. Гладушкіна та Смілик.

Визначте правомірність застосування заходів впливу та спеціальних засобів.

Завдання №7

До територіального відділу поліції, за підозрою у вчиненні квартирної крадіжки, був доставлений громадянин Медведєв, якого відразу помістили до ІТТ.

Під час затримання підозрюваний відмовився від правової допомоги.

Визначте дії затриманого за підозрою вчинення кримінального правопорушення

Зазначте дії працівників поліції при поміщенні в ІТТ.

Завдання №8

До чергової частини територіального відділу поліції надійшло повідомлення про те, що о 16 годині, чотири озброєні злочинці в масках скоїли розбійний напад на магазин по вул. Липківського, при цьому вони поранили з вогнепальної зброї охоронця магазину і покупця, заволодівши значною сумою грошей, з місця злочину зникли на автомобілі ВАЗ-2106, білого кольору.

Визначте дії оперативного чергового територіального відділу поліції.

Назвіть підстави та порядок введення оперативних планів.

Завдання №9

До бару «Пегас», що знаходиться на вул. Алма-Атинській, о 19 годині, у вільний від роботи час в цивільному одязі зайшов Скачко, який працює патрульним поліцейським.

Перебуваючи в барі, Скачко помітив, що четверо чоловіків, будучи на підпитку, побачивши в одного з відвідувачів значну суму грошей намагалися заволодіти ними. Скачко на ці протиправні дії не відреагував.

Визначте правомірність дій Скачка.

Якими мають бути дії працівників поліції у наведеній ситуації.

Завдання №10

До чергової частини відділу поліції надійшло повідомлення від мешканця будинку № 4 по вул. Волоській про те, що він чує з квартири сусіда жіночі крики про допомогу.

Отримавши повідомлення, черговий направив туди дільничних інспекторів поліції Попова і Крайнова. Прибувши за вказаною адресою, вони встановили, що мешканець зазначеної квартири гр. Медведчук, перебуваючи у нетверезому стані, вчиняв фізичне насильство відносно своєї дружини.

Кваліфікуйте дії Медведчука.

Визначте строк затримання правопорушника.

Завдання №11

Наряду поліції охорони поступило повідомлення від чергового територіального відділу поліції про те, що невідома особа намагається проникнути в квартиру №20 по вул. Будівельників буд. №5. Прибувши до вказаного будинку, водій поліцейський залишився блокувати входні двері під'їзду, а двоє поліцейських охорони почали підніматися сходами. На східцевій площадці, де знаходиться зазначена квартира, вони побачили акуратно одягненого невідомого чоловіка. На запитання поліцейських що він тут робить, останній повідомив, що вийшов з власної квартири і йде на вулицю. На прохання пред'явити особисті документи погодився, засунувши руку до внутрішньої кишені, здійснив два постріли, чим завдав смертельного поранення обом поліцейським.

Визначте дії працівників поліції на місці події.

Назвіть підстави та порядок перевірки документів.

Завдання №12

Дільничні інспектори поліції Швець і Зварич брали участь у проведенні профілактичних заходів щодо попередження квартирних крадіжок та розшуку підозрюваних у скоєнні цих злочинів.

О 14.30 Швець в особі, яка прямувала до будинку № 10 по вул. Головної, впізнав підозрюваного за скоєння цих злочинів гр. Карпо, який зайшов у під'їзд вказаного будинку.

Швець, доповівши черговому по територіальному відділу поліції про виявлення підозрюваного та його місцезнаходження, прийняв рішення затримувати гр. Карпа у під'їзді будинку.

Зайшовши в під'їзд слідом за Карпо, працівники поліції окликнули підозрюваного, намагаючись зупинити його для перевірки, відрекомендувавшись працівниками поліції.

В момент затримування підозрюваний Карпо О. вийняв з кишені і привів у дію невстановлений вибуховий пристрій, який знаходився при ньому. В результаті вибуху працівники міліції та підозрюваний отримали поранення.

Проаналізуйте дії працівників поліції.

Визначте допущені помилки працівниками поліції в наведеній ситуації.

Завдання №13

До територіального відділу поліції звернувся гр. Пасько з проханням надати дозвіл на придбання мисливської гладкоствольної зброї. Інспектор дозвільної системи виписав план – завдання дільничному інспектору поліції перевірити наявність умов зберігання зброї в Паська.

Визначте вимоги щодо умов зберігання вогнепальної зброї.

Назвіть органи, уповноважені надавати дозволи на придбання зброї.

Завдання №14

Ганна – заміжня жінка. Чоловік – директор фірми, власник свого бізнесу. В них є троє спільних дітей. Мають велику квартиру, заміський будинок, є декілька автомобілів. Діти навчаються в приватній школі та відвідують приватний дитячий садочок. Є няня, яка супроводжує дітей до різноманітних гуртків. Грошей вдосталь. Після того, як діти підросли Ганна вирішила вийти на роботу, щоб займатися улюбленою професією, але чоловік категорично заборонив це робити. Сказав, що його жінка повинна займатися хатньою роботою та дітьми, а якщо вона дуже хоче самостійності, то може йти куди захоче, але діти залишаться з ним. Після того, як Ганна заявила про своє бажання йти працювати, чоловік постійно знущається з неї, ображає її при дітях, контролює всі її витрати, перевіряє чеки на покупки та не дозволяє купувати нічого для себе, тільки для дітей.

Кваліфікуйте дії чоловіка Ганни.

Визначте види насильства в сім'ї та їх ознаки.

Завдання №15

До наряду працівників патрульної поліції звернулась громадянка К. і повідомила, що у маршрутному автобусі пасажирами був затриманий невідомий громадянин П., який таємно викрав із її сумки гаманець, у якому знаходилось 100 грн. 75 коп.

Визначте порядок дій працівників патрульної поліції.

Кваліфікуйте дії громадянина П.

Завдання №16

До чергової частини територіального відділу поліції надійшло повідомлення про те, що на дитячому майданчику невідомі особи розпивають алкогольні напої, палять цигарки, грубощами реагують на зауваження громадян. Прибувши на виклик, наряд патрульної служби побачив двох чоловіків та одну жінку, які пиячили на дитячому майданчику. З'ясувавши ситуацію, поліцейські прийняли рішення про затримання зазначених громадян та доставлення їх до територіального відділу поліції. Перед посадкою до патрульного автомобіля, порушників та їх особисті речі було оглянуто співробітниками поліції. У районному відділі, після складання протоколу, затримані громадяни були відпущені.

На наступний день зазначені громадяни звернулися зі скаргою про порушення їхніх прав та свобод.

Проаналізуйте ситуацію.

Визначте алгоритм дій працівників поліції.

Завдання №17

Наряд патрульної служби територіального відділу поліції заступив на службу по забезпеченню громадської безпеки та порядку на станції метро Лук'янівська. Звернувшись до громадянина, який проходив через турнікет, поліцейські попросили пред'явити для догляду сумку, в якій явно проглядались важкі, об'ємні предмети, але громадянин відмовився. Свою поведінку мотивував незаконністю вимог патрульних. Патрульні запросили громадянина у приміщенні поліції для здійснення огляду сумки, в якій виявився спортивний інвентар, після чого громадянин був відпущений.

Зробіть аналіз наведеної ситуації та дайте оцінку діям патрульних.

Визначте алгоритм дій працівників поліції в цій ситуації.

Завдання №18

Працівники патрульної поліції зупинили автомобіль за порушення правил проїзду через залізничний переїзд. За кермом перебував 17-річний громадянин М. Патрульний склав протокол про адміністративне правопо-

рушення і наклав на громадянина М. штраф у розмірі двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Визначте правомірність дій патрульного поліції.

Назвіть особливості притягнення неповнолітніх до адміністративної відповідальності.

Завдання №19

При перевірці документів у громадянина С. патрульний помітив, що в нього під курткою знаходиться наплічна кобура з пістолетом. На прохання пред'явити пістолет для перевірки, громадянин С. дістав його з кобури. Ним виявився револьвер для відстрілу патронів, споряджених гумовими кулями Шмайсер АЕ-38. Громадянин С. пред'явив відповідний дозвіл на нього. При огляді патрульний виявив, що пристрій перебуває в зарядженому стані. Патрульний склав на громадянина С. протокол про адміністративне правопорушення за ст.191 КУпАП за порушення правил носіння зброї.

Оцініть правомірність дій патрульного.

Визначте чи передбачена відповідальність за вказані дії.

Завдання №20

До керівника ГУ Національної поліції Житомирської області з заявою про зникнення дочки Оксани 12 років звернулась громадянка Здоровень, яка повідомила, що тиждень тому з подібною заявою зверталась до дільничного інспектора поліції Ярмоленко, який заяву не прийняв та не вжив заходів щодо розшуку дочки заявниці, мотивуючи це тим, що з часу її зникнення не пройшло три доби.

За допущене порушення керівник поліції дільничного інспектора поліції Ярмоленка звільнив із служби Національної поліції.

Визначте правомірність прийнятого рішення керівником.

Обґрунтуйте підстави та порядок звільнення поліцейського зі служби.

Завдання №21

При патрулюванні території обслуговування 15.02.2015 наряд помітив на площі групу осіб чисельністю близько 15 осіб. В руках вони тримали транспаранти та вигукували лозунги, висловлюючи протест проти подорожчання проїзду в міському транспорті та відміни пільг для студентів. Керував ними молодий чоловік з гучномовцем в руках, що стояв на дерев'яному помості. Як з'ясували патрульні, ним виявився 17 річний громадянин П. На запитання чи є в них дозвіл на проведення масового заходу, громадянин П. пред'явив копію повідомлення про організацію заходу, яке було направлено ним 10.02.2015 до міської державної адміністрації. В процесі

спілкування більшість осіб, які приймали участь в акції, розійшлись. Патрульні склали протоколи про адміністративні правопорушення: на двох осіб за ч. 1 ст. 185-1 КУпАП, а на громадянина П. – за ч. 2 ст. 185-1 КУпАП.

Визначте правомірність дій працівників поліції.

Завдання №22

Під час здійснення адміністративного нагляду за Петриком дільничний інспектор поліції Васильченко в постанову включив таке обмеження: “Заборона відвідувати громадські місця”.

Оцініть правомірність рішення дільничного офіцера поліції.

Визначте обмеження, які застосовуються до адміннаглядних.

Завдання №23

До керівника територіального відділу поліції з установи виконання покарань надійшов запит про надання пропозицій щодо визначення засудженому Іванову обмежень, відносно якого розглядається питання про встановлення адміністративного нагляду.

Визначте ким визначаються обмеження дій піднаглядним.

Обґрунтуйте термін та порядок виконання запиту УВП.

Завдання №24

Слідчий територіального відділу поліції Кравець за місцем свого проживання звернувся до підрозділу дозвільної системи із заявою щодо надання дозволу на придбання ним мисливської вогнепальної зброї. Працівник дозвільної системи надав такий перелік документів необхідних для вирішення цього питання:

1. Медичний висновок лікувального закладу про відсутність протипоказань, що перешкоджають придбанню зброї.
2. Сертифікат про проходження обов’язкового профілактичного огляду.
3. Довідку про проходження вивчення матеріальної частини зброї правил поводження з нею та застосування та інші документи.

Визначте правомірність дій працівника дозвільної системи.

Назвіть порядок видачі дозволів на придбання мисливської вогнепальної зброї поліцейськими та військовослужбовцями.

Завдання №25

Гр-н Тимченко, який перебуває під адміністративним наглядом, звернувся до інспектора ДМС з проханням видати йому закордонний паспорт та дозволити виїзд в Болгарію до хворого родича і пред’явив запрошення від нього.

Інспектор не прийняв від нього документи і пояснив, що закордонний паспорт він може отримати лише після того, коли від родича надійде медичне посвідчення про стан його здоров'я.

Визначте правомірність вимог інспектора ДМС.

Назвіть підстави для відмови у видачі закордонного паспорта.

Завдання №26

До територіального відділу поліції надійшов запит народного депутата України щодо надання відповіді з питань забезпечення публічної безпеки та порядку і протидії злочинності на території оперативного обслуговування відділом поліції. Народний депутат України виявив намір безпосередньо брати участь у розгляді його запиту. Керівник поліції, якому було адресовано цей запит, повідомив народного депутата України про день і місце розгляду запиту за один день до дати розгляду .

Визначте правомірність дій керівника відділу поліції.

Завдання №27

За вчинення дрібного хуліганства працівник поліції здійснив адміністративне затримання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення.

Після двох годин від часу фактичного затримання особи працівник поліції повідомив за допомогою телефонного зв'язку центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги про отримання ним відмови затриманої особи від адвоката.

Визначте правомірність дій працівника поліції.

Прокоментуйте порядок інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання осіб.

Завдання №28

З метою висвітлення в засобах масової інформації діяльності ізолятора тимчасового тримання територіального органу поліції, журналіст звернувся до керівника органу з метою отримання спеціального дозволу відвідати ізолятор тимчасового тримання. Керівник органу поліції надав журналісту такий дозвіл.

Визначте правомірність дій керівника територіального органу поліції.

Які особи мають право відвідувати ІТТ без спеціального дозволу?

Завдання №29

До інспектора дозвільної системи територіального відділу поліції Мironova звернувся 23-річний мешканець м. Києва, вул. Волгоградська, 10 кв. 5 Корнадський з заявою про надання йому дозволу на придбання мис-

ливської вогнепальної гладкоствольної зброї. Інспектор Миронов роз'яснив Корнадському, що він повинен додати до заяви такі документи: медична довідка; довідка про наявність чи відсутність судимостей; довідка про вивчення матеріальної частини зброї, спеціальних засобів, правил поводження з ними та їх застосування; копію довідки про присвоєння ідентифікаційного коду; платіжний документ з відміткою банку, відділення поштового зв'язку або коду проведеної операції про внесення коштів за надання відповідної платної послуги; копії 1, 2 та 11 сторінок паспорта громадянина України.

Визначте правомірність вимог інспектора дозвільної системи.

Дайте перелік документів на видачу дозволу для придбання вогнепальної мисливської гладко ствольної зброї.

Завдання №30

Патрульний поліцейський територіального відділу поліції Іванов, перебуваючи на службі з забезпечення громадської безпеки та порядку в парку ім. Рильського м. Києва, запідозривши громадянина в скоєнні правопорушення, підійшов до нього, привітався, відрекомендувався і зажадав пред'явити документ, який посвідчує особу. На вимогу поліцейського останній попросив інспектора показати свої документи. Іванов відмовився показувати документи, аргументувавши свою відмову тим, що він у форменому одязі.

Визначте правомірність дій патрульного поліції.

Назвіть основні обов'язки поліцейського у разі звернення до нього громадян.

Завдання №31

Патрульні поліцейські Ходорчук та Санько під час патрулювання, в Деміївському парку в м. Києві виявили громадянина Солодкого, який сидів на лавці і розпивав пиво. Патрульний Ходорчук склав на Солодкого протокол про адміністративне правопорушення за ч. 1 ст.178 КУпАП та виніс постанову про накладення стягнення – попередження.

Визначте правомірність дій патрульного поліції Ходорчука.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Навчально-наукова

1. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ [навч. посіб.] / [Черней В.В., Константинов С. Ф., Братель С.Г. та ін.], під. заг. ред. Коваленка В.В. [5-те вид.]. – К.: ПП «Дірект Лайн», 2014. – 408 с.
2. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ у питаннях та відповідях [навч. посіб.] / [Братель С. Г., Константинов С. Ф. та ін.]. – [2-е вид.]. – К.: ПП «Дірект Лайн», 2014. – 236 с.
3. Адміністративне право зарубіжних країн : [курс лекцій] / [Братель С. Г., Іщенко Ю.В., Луговий І.О. та ін.]; за ред. О. В. Кузьменко. – К.: Юрінком Інтер, 2014. – 528 с.
4. Адміністративні проступки, підвідомчі міліції: кваліфікація, доказування, особливості провадження [навч. посіб.] / [Братель С. Г., Константинов С. Ф. та ін.]; за заг. ред. В. В. Коваленка. – [3-е вид.]. – К.: ПП «Дірект Лайн», 2014. – 256 с.
5. Адміністративно-правове та організаційне забезпечення міліцією правопорядку під час виборчого процесу [навч. посіб.] / [Братель С. Г., Константинов С. Ф. та ін.]. – [3-е вид., доопр.]. – К.: ПП «Дірект Лайн», 2014. – 100 с.
6. Басалик О. І. Особиста свобода громадян в адміністративному праві / О. І. Басалик // Форум права. – 2011. – № 1. – С. 59–62.
7. Басс В. О. Загальна характеристика напрямів службової діяльності муніципальної поліції зарубіжних країн у питаннях охорони громадського порядку та забезпеченні громадської безпеки у порівнянні з подібними підрозділами в Україні / В. О. Басс // Митна справа №2(86). – 2013. – частина 2. – книга 1. – С. 271–277.
8. Басс В.О. Поліція як специфічний правоохоронний інститут: організаційні побудови поліцейських систем. Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Особливості формування законодавства України: філософсько-правові, історичні та прикладні аспекти» – Івано-Франківськ: Івано-Франківський університет права імені короля Данила Галицького, 27 березня 2015 року – 494 с. – С. 239–240.
9. Білик В. М. Законність застосування міліцією адміністративного затримання правопорушників / В. М. Білик // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е.О. Дідоренка. – 2013. – Спеціальний випуск № 7. – Актуальні питання розвитку адміністративного права та правоохоронної діяльності. – С. 104–109.
10. Білик В. М., Калатур М. В. Адміністративно-юрисдикційна діяльність органів внутрішніх справ та шляхи її удосконалення / В. М. Білик, М. В. Калатур // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція – 2014. – № 11. – Т. 1. – С. 124–126.

11. Братель С. Г. Дотримання прав і свобод громадян під час затримання працівниками патрульної служби МВС України / С. Г. Братель // Митна справа. – 2011. – № 2. – Ч. 2. – С. 294-299.
12. Весельська Т.Ф. Адміністративне затримання особи: українські реалії та міжнародний досвід / Т.Ф. Весельська // Право України. – 2010. – № 2. – С. 243-250.
13. Державна служба в Україні: теоретико-правова характеристика у контексті реформування законодавства: монографія / За загальною редакцією Ківалова С.В., Білої-Тіунової Л.Р. / [С.В. Ківалов, Біла-Тіунова Л.Р., І. П. Голосніченко, Золотарьова Н. І. та ін.]. – Одеса : Фенікс, 2013. – 438 с.
14. Діяльність дільничних інспекторів міліції щодо попередження та припинення злочинів та адміністративних правопорушень : [Методичні рекомендації] / МВС України. КНУВС. ННІПКГБПС; І. М. Копотун, В. Л. Костюк, О. Г. Пелагеша та ін. – Київ, 2008 р. – 54 с.
15. Забезпечення публічної безпеки і порядку під час виборчого процесу [метод. рек.] / [уклад.: Сокурєнко В.В., Чернявський С.С., Константинов та інш.]. – К.: Нац. акад. внутр. справ, 2015. – 40 с.
16. Квітка Я.М. Практика реалізації боротьби з корупцією в правоохоронних структурах Великої Британії // Оперативно-розшукове запобігання корупційним та пов'язаним з корупцією правопорушенням [Текст] : зб. матеріалів круглого столу (Київ, 24 черв. 2015 р.) / ред. кол. : С. С. Чернявський, М. М. Алексійчук, О. В. Хуторянський та ін. – Київ. : ФОП Кандиба Т. П., 2015. – 252 с;
17. Коментар Закону України «Про дисциплінарний статут органів внутрішніх справ» : [навч. посіб.] / [Братель С. Г., Варивода В.І., Константинов С. Ф. та ін.]; за ред. В. В. Коваленка. – К. : Дакор, 2011. – 128 с.
18. Концептуальні засади соціально-правового захисту працівників ОВС України: Монографія / МВС України. Донецький юрид. ін-т Луганський ДУВС. За ред. Л.М. Князькової. – Донецьк, 2010. – 150 с.
19. Кривий А.О. Адміністративно-правова діяльність чергової служби органів внутрішніх справ: Автореф. дис. канд. юрид. наук (12.00.07)/ ДДУВС. – Дніпропетровськ, 2011. – 20с.
20. Кузьменко О.В. Особливості взаємодії публічних органів управління щодо забезпечення примусового видворення іноземців та осіб без громадянства з України / І.Л. Гула, О.В. Кузьменко // Митна справа.– 2013. – № 1 (85). – Ч. 2. – Кн. 1. – С. 292-298.
21. Линник П.О. Удосконалення взаємодії дільничних інспекторів міліції з іншими службами міліції / П.О. Линник // Митна справа №1(79). – 2012. – частина 2. – книга 2. – С. 361-367.
22. Луговий І.О. Особливості провадження у справах про адміністративні корупційні правопорушення // І. О. Луговий / Вісник Луганського

державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка. Спеціальний випуск № 7, 2013. – С. 141-145.

23. Луговий І. О. Поняття і підходи до змісту корупції // Оперативно-розшукове запобігання корупційним та пов'язаним з корупцією правопорушенням [Текст] : зб. матеріалів круглого столу (Київ, 24 черв. 2015 р.) / ред. кол. : С. С. Чернявський, М. М. Алексійчук, О. В. Хуторянський та ін. – Київ. : ФОП Кандиба Т. П., 2015. – 252 с.

24. Малиняк Х.В. Юридична відповідальність посадових осіб органів внутрішніх справ / Х.В. Малиняк // Митна справа. – 2013. — № 1 (85). Ч. 2. – Кн. 2. – С. 264-267.

25. Організація діяльності міліції громадської безпеки. Навчальний посібник. За загальною редакцією Олефіра В.І. Видання друге. – К.: ПП «Директ Лайн», 2012. – 184 с.

26. Організація діяльності поліції зарубіжних країн [навч. посіб.] / [Братель С. Г., Луговий І. О., Кузьмінін Г. Б. та ін.] ; за ред. В. В. Чернея. – К. : КНТ, 2015. – 572 с.

27. Організація діяльності служби дільничних інспекторів міліції: науково-практичний посіб. / авт. кол. М.О. Свірін та ін., за заг. ред. докт. юрид. наук професора Вербенського М.Г. – Київ:, 2013. – 248 с.

28. Пам'ятка працівника патрульної поліції (інформаційно-довідкові матеріали з адміністративно-правових питань) / авт. кол.: Гусаров С. М., Головка О. М., Панова О. О., Резанов С. А., Джафарова О. В., Шатрава С. О., Іванцов В.О., Завальний М. В. – Харків : Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2015. – 144 с.

29. Професійна діяльність працівників Патрульної служби МВС: Навч. посібник / Кол. авт.; Дніпропетровськ: Дніпроп. Держ. ун-т внутр. справ, 2011. – 184 с.

30. Соха С.І. Взаємодія органів внутрішніх справ з громадськими формуваннями у сфері профілактики адміністративних правопорушень / С.І. Соха // Митна справа № 6(84). – 2012. – частина 2. – С. 296–301.

31. Співвідношення адміністративної відповідальності з іншими заходами адміністративного примусу [Текст] : монографія / [Ю.В. Дрозд, О.Ю. Дрозд, С.М. Рогозін, С.А. Шепетько, О.М. Юрченко]. – К. : «МП Леся», 2013. – 233 с.

32. Стаматіна М.В. Організація діяльності щодо реалізації права громадян на безоплатну правову допомогу : Дис. ... канд. юрид. наук (12.00.07) // ХНУВС. – Харків: 2012 р. – 187 с.

33. Сущенко В.Д., Константинов С.Ф., Єрмаков Ю.О., Луговий І.О., Мозоль С.А. Адміністративна відповідальність за правопорушення, що посягають на здійснення народного волевиявлення та встановлений порядок його забезпечення: Навчальний посібник. – К.: «МП Леся», 2012. – 184 с.

34. Тактика дій працівників міліції щодо виявлення та припинення правопорушень і злочинів: Навч. посібник / Кол. авт.; Дніпропетровськ: Дніпроп. Держ. ун-т внутр. справ, 2011. – 100 с.

35. Юнін О.С. Пріоритетність захисту прав та законних інтересів людини в діяльності поліції / О.С. Юнін // Митна справа. – 2013. – № 1 (85). – Ч. 2. – Кн. 1. – С. 401–405.

Нормативно-правові акти

36. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

37. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1984. – Додаток до № 51. – Ст. 1122.

38. Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі: Закон України від 20.12.1994.

39. Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996.

40. Про Уповноваженого Верховної Ради з прав людини: Закон України від 23.12.1997.

41. Про попередження насильства в сім'ї: Закон України від 15.11.2001р. № 2789.

42. Про Дисциплінарний статут органів внутрішніх справ України: Закон України від 22.02.2006.

43. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.2010.

44. Про безоплатну правову допомогу : Закон України від 02.06.2011.

45. Про доступ до публічної інформації : Закон України 13.01.2011.

46. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовтня 2014.

47. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015.

48. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: Закон України від 08 липня 2011 р.

49. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 29.09.2011.

50. Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання: Закон України від 11.12.2003.

51. Про імміграцію: Закон України від 7 червня 2001р.

52. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей: Закон України від 24 січня 1995 р.

53. Про затвердження Порядку розгляду заяв та повідомлень про вчинення насильства в сім'ї або реальну його загрозу: Постанова КМУ від 26.04.2003 № 616.

54. Про затвердження Положення про дозвільну систему: Постанова КМУ від 12 жовтня 1992 року № 576.

55. Про затвердження порядку і правил проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності громадян України, що мають у власному чи іншому законному володінні зброю за шкоду, яка може бути заподіяна третій особі, її майну внаслідок володіння, зберігання чи використання цієї зброї: Постанова КМУ України від 29 березня 2002 року № 402.

56. Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 року № 878.

57. Про утворення територіальних органів Національної поліції та ліквідацію територіальних органів Міністерства внутрішніх справ України: Постанова Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2015 року № 730.

58. Про однострій поліцейських: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2015 року № 823.

59. Про затвердження Положення про Національну поліцію: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 року № 877.

60. Правила внутрішнього розпорядку в ізоляторах тимчасового тримання ОВС України: Наказ МВС України від 2 грудня 2008 р. № 638.

61. Про забезпечення функціонування та ведення системи обліку публічної інформації у Міністерстві внутрішніх справ України : наказ МВС України від 11.02.2013 № 126.

62. Про затвердження Інструкції з обліку адміністративних правопорушень: наказ МВС України від 07.11.2012 № 1017.

63. Про затвердження Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних), засуджених за вимогою судів : наказ МВС, Мін'юсту, ВСУ, ВССУ, ДСА України, ГПУ від 26.05.2015 № 613/785/5/30/29/67/68.

64. Про затвердження Інструкції з організації контролю за виконанням документів у системі МВС України: наказ МВС України від 23.04.2012 № 350.

65. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції: наказ МВС України від 06.11.2015 року № 1376.

66. Про затвердження Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі: наказ МВС України від 07.11.2015 року № 1395.

67. Про затвердження Інструкції про організацію здійснення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі: наказ МВС України, ДДУзПВП від 04.11.2003 № 1303/203.

68. Про затвердження Інструкції про порядок ведення єдиного обліку в органах поліції заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події: наказ МВС України від 06 листопада 2015 року № 1377.

69. Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної і холодної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та зазначених патронів, а також боєприпасів до зброї та вибухових матеріалів: Наказ МВС України від 21 серпня 1998 року № 622.

70. Про затвердження Інструкції про порядок виявлення у водіїв транспортних засобів ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції : наказ МВС України, МОЗ України від 09.11.2015 р. № 1452/735 .

71. Про затвердження Інструкції про порядок переведення органів і підрозділів системи Міністерства внутрішніх справ України на посилений варіант оперативно-службової діяльності: наказ МВС України від 03.12.2012 р. № 1111.

72. Про затвердження Інструкції про порядок приймання, зберігання, обліку, знищення чи реалізації вилученої, добровільно зданої, знайденої зброї та боєприпасів до неї: Наказ МВС від 31.05.1993 р. № 314.

73. Про затвердження Інструкції про порядок прийому, реєстрації, розгляду запитів на публічну інформацію та відшкодування запитувачами фактичних витрат на копіювання та друк документів у системі МВС України: наказ МВС України від 27.03.2012 р. № 245.

74. Про затвердження Інструкції про порядок проведення атестування поліцейських: наказ МВС України від 17.11.2015 р. № 1465.

75. Про затвердження Інструкції про порядок проведення службових розслідувань в органах внутрішніх справ України: наказ МВС України від 12.03.2013 р. № 230.

76. Про затвердження Інструкції про роботу ізоляторів тимчасового тримання ОВС України та Інструкції з організації конвоювання затриманих і взятих під варту осіб в ОВС України: Наказ МВС України від 20.01.2005 р. № 60 ДСК.

77. Про затвердження Інструкції щодо порядку взаємодії управління (відділів) у справах сім'ї, молоді та спорту, служб у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та відповідних підрозділів органів внутрішніх справ з питань здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї: Наказ Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту, Міністерства внутрішніх справ України від 07.09.2009 р. № 3131/386.

78. Про затвердження Переліку відомостей, що становлять службову інформацію в системі Міністерства внутрішніх справ України : наказ МВС України від 14.05.2012 р. № 423.

79. Про затвердження Положення з організації перевірки рівня фізичної підготовки кандидатів на службу в органах внутрішніх справ України: наказ МВС України від 02.07.2013 р. № 636.

80. Про затвердження Положення про патрульну службу МВС : наказ МВС України від 02.07.2015 р. № 796.

81. Про затвердження Положення про порядок застосування електронних засобів контролю: наказ МВС України від 09.08.2012 р. № 696.

82. Про затвердження Положення про порядок роботи зі зверненнями громадян і організації їх особистого прийому в системі Міністерства внутрішніх справ України: наказ МВС України від 10.10.2004 р. № 1177.

83. Про затвердження Положення про порядок розгляду запитів та звернень народних депутатів України в Міністерстві внутрішніх справ України: наказ МВС України від 28.03.2012 р. № 254.

84. Про затвердження Положення про приймальники-розподільники для неповнолітніх ОВС: Наказ МВС України від 13 червня 1996 р. № 384.

85. Про затвердження Положення про службу дільничних інспекторів міліції в системі Міністерства внутрішніх справ України: наказ МВС України від 11.11.2010 р. № 550.

86. Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів соціального патронажу звільнених осіб: наказ Мініюсту, МОЗ, МВС Мінсоцполітики України від 07.11.2011 р. № 429/831/769/3279/5.

87. Про затвердження Порядку взаємодії установ виконання покарань та суб'єктів соціального патронажу під час підготовки до звільнення осіб, які відбувають покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк : наказ Мініюсту, Мінсоцполітики, МОНМС, МОЗ, МВС України від 28.03.2012 р. № 478/5/180/375/212/258.

88. Про затвердження Порядку реєстрації місця проживання та місця перебування фізичних осіб в Україні та зразків необхідних для цього документів: наказ МВС України від 22.11.2012 р. № 1077.

89. Про затвердження Порядку розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або реальної загрози його вчинення: Наказ Державного комітету України у справах сім'ї та молоді, МВС, МОН, МОЗ України від 16.01.2004 р. № 5/34/24/11.

90. Про затвердження Порядку складання і форми подання запитів на публічну інформацію, розпорядником якої є Міністерство внутрішніх справ України: наказ МВС України від 21.07.2011 р. № 459.

91. Про затвердження Правил поведінки та професійної етики осіб рядового та начальницького складу органів внутрішніх справ України: наказ МВС України від 22.02.2012 р. № 155.

92. Про затвердження Правил пропуску осіб до приміщень судів та на їх територію транспортних засобів : наказ ДСА України, МВС України від 12.09.2005 р. № 102/765.

93. Про організацію діяльності чергових частин органів і підрозділів внутрішніх справ України, направленої на захист інтересів суспільства і держави від протиправних посягань: наказ МВС України від 28.04.2009 р. № 181.

Адреси в глобальній комп'ютерній мережі Internet

- 94. <http://www.rada.kiev.ua> – Верховна Рада України
- 95. <http://www.kmu.gov.ua> – Кабінет Міністрів України
- 96. <http://www.mvs.gov.ua> – Міністерство внутрішніх справ України
- 97. <http://www.naiu.kiev.ua> – Національна академія внутрішніх справ
- 98. <http://www.nau.kiev.ua> – Нормативні акти України
- 99. <http://patrol.police.gov.ua/ru/site/index> – Національна поліція України.

ДАНІ ПРО АВТОРІВ

Константінов Сергій Федорович – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри адміністративної діяльності НАВС;

Олефір Віктор Іванович – доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрНУ, професор кафедри адміністративної діяльності НАВС;

Братель Сергій Григорович – кандидат юридичних наук, доцент, начальник Прикарпатського факультету НАВС;

Басс Вікторія Олександрівна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративної діяльності НАВС;

Білик Вадим Миколайович – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративної діяльності НАВС;

Братков Сергій Іванович – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративної діяльності НАВС;

Варивода Василь Іванович – кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри адміністративної діяльності НАВС;

Великий Василь Ісакович – доцент кафедри адміністративної діяльності НАВС;

Гусєва Катерина Анатоліївна – кандидат юридичних наук, с.н.с., старший викладач кафедри адміністративної діяльності НАВС;

Дрозд Олексій Юрійович – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративної діяльності НАВС;

Золотарьова Наталія Іванівна – кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри адміністративної діяльності НАВС;

Калініченко Альона Павлівна – кандидат юридичних наук, с.н.с., доцент кафедри адміністративної діяльності НАВС;

Квітка Яніна Михайлівна – кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри адміністративної діяльності НАВС;

Кобко Євген Васильович – кандидат юридичних наук, заступник начальника відділу організації та координації навчального процесу НАВС;

Кузьмініх Георгій Борисович – доцент кафедри адміністративної діяльності НАВС;

Кудря Віталій Олександрович – кандидат юридичних наук, доцент, доцент оперативно-пошукової роботи та документування НАВС;

Либаш Микола Кирилович – доцент кафедри адміністративної діяльності НАВС;

Михайлов Руслан Іванович – кандидат юридичних наук, начальник кафедри спеціальних дисциплін та адміністративної діяльності ДЮІ МВС України;

Мердова Ольга Миколаївна – кандидат юридичних наук, доцент кафедри спеціальних дисциплін та адміністративної діяльності ДЮІ МВС України;

Павлівський Микола Климентійович – доцент кафедри адміністративної діяльності НАВС;

Терещенко Володимир Васильович – доцент кафедри адміністративної діяльності НАВС;

Тулінов Валентин Сергійович – кандидат юридичних наук, доцент кафедри спеціальних дисциплін та адміністративної діяльності ДЮІ МВС України;

Шруб Інна Володимирівна – кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративної діяльності НАВС.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Авторський колектив

Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях

Навчальний посібник

Підписано до друку 05.02.2016 р. Формат 60х84 1/32.
Друк лазерний. Папір офсетний. Гарнітура Nweton C.
Ум. друк. арк. 12,2. Тираж – 300 прим.

ТОВ «Видавництво «Центр учбової літератури»
вул. Електриків, 23 м. Київ 04176
тел./факс 044-425-01-34
тел.: 044-425-20-63; 425-04-47; 451-65-95
800-501-68-00 (безкоштовно в межах України)

Свідectво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 4162 від 21.09.2011 р.